

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE PAWŁOWICE NA LATA 2026-2032

Pawłowice, 2026 r.

Opracowanie: Halina Hanzlik- Grabiec

Ośrodek Pomocy Społecznej w Pawłowicach

ul. Górnicza 26

43-251 Pawłowice

tel. (32) 472 17 41

e-mail: ops@pawlowice.pl

strona internetowa: www.ops.pawlowice.pl

SPIS TREŚCI

WSTĘP	4
I. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII	6
1.1 Podstawy prawne tworzenia strategii rozwiązywania problemów społecznych	6
1.2. Korelacja strategii z dokumentami strategicznymi	14
II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE PAWŁOWICE	21
2.1. Charakterystyka Gminy Pawłowice	21
2.2. Demografia Gminy Pawłowice	23
2.3. Gospodarka	27
2.4. Rynek pracy	29
2.5. Ekonomia społeczna	31
2.6. Zasoby mieszkaniowe	34
2.7. Edukacja	36
2.8. Kultura i sport	39
2.9. Zdrowie	42
2.10. Przestępczość	43
2.11. Niepełnosprawność i Seniorzy	45
2.12. Rodzina	50
2.13. Uzależnienia i przemoc domowa	60
2.14. Analiza SWOT	66
2.15. Wnioski z diagnozy	71
III. REALIZACJA STRATEGII	73
3.1 Misja i wizja Strategii	73
3.2. Cele strategiczne, operacyjne, kierunki działań	74
3.3. Harmonogram, monitoring i ewaluacja Strategii	89
3.4. Ramy finansowe	91
Spis tabel, wykresów i grafik	95

WSTĘP

Polityka społeczna systematycznie przeobraża się zyskując nową perspektywę zarówno w wymiarze zadaniowym, jak również instytucjonalnym. Cele polityki społecznej skupiają się na poprawie warunków i jakości życia mieszkańców. Dobrostan mieszkańców, budowanie wspólnoty, która potrafi samodzielnie i sprawnie funkcjonować, ale także rozwiązywać trudne sytuacje to obszar działania, który traktowany jest jako kluczowy z punktu widzenia rozwoju jednostki samorządu terytorialnego. Zrównoważony rozwój nie jest bowiem możliwy, jeżeli w społeczności lokalnej, z jednej strony nie zostaną w sposób kompleksowy zidentyfikowane i rozwiązane problemy społeczne, z drugiej bazą planowanych działań nie są potencjały lokalnej społeczności.

Prowadzenie aktywnej polityki społecznej i przy jej pomocy rozwiązywanie problemów społecznych stanowi jedno z najważniejszych zadań administracji samorządowej. Warto tu podkreślić, iż skuteczne modele w obszarze polityki społecznej poruszają się w ramach zintegrowanego systemu, w którym równorzędnym partnerem administracji samorządowej są organizacje i instytucje należące do różnych sektorów życia publicznego i gospodarczego. Przedmiotowy dokument uwzględnia tę regułę.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pawłowice obejmuje zasięgiem czasowym okres siedmiu lat. Na poziomie poszczególnych zapisów koryguje on dotychczasowe działania głównie poprzez wprowadzenie czynników koordynujących wsparcie, skupia się na zwiększaniu ich efektywności oraz wdraża nowe rozwiązania wynikające ze zmian społecznych, gospodarczych, ale również nowych regulacji prawnych. Zaplanowane działania koncentrują się przede wszystkim na utrzymaniu i rozwoju funkcjonującego systemu pomocy społecznej, opartego na współpracy wielu instytucji i realizacji profesjonalnych rozwiązań problemów społecznych, aktywizacji środowisk i osób marginalizowanych, zagrożonych lub dotkniętych wykluczeniem społecznym.

Niniejsza Strategia składa się z trzech części. W pierwszej z nich zostały przedstawione podstawy prawne tworzenia Strategii oraz zbieżności Strategii z innymi strategicznymi dokumentami unijnymi, krajowymi, regionalnymi i gminnymi. Druga część obejmuje podstawowe informacje na temat Gminy Pawłowice oraz diagnozę sytuacji społecznej w gminie, w szczególności zagadnienia: demografii, gospodarki, rynku pracy, edukacji, kultury, usług i zasobów społecznych. Podsumowaniem tej części jest analiza SWOT oraz struktura wyzwań i potencjałów stanowiących podstawę części trzeciej, która obejmuje zdefiniowanie misji i wizji Strategii oraz prezentuje zdefiniowane cele strategiczne i operacyjne wraz z proponowanymi kierunkami działań. W dziale tym wskazano również sposoby oraz wskaźniki monitorowania stopnia realizacji Strategii, jej realizatorów, harmonogram realizacji oraz określenie ram finansowych i źródeł finansowania.

Opracowana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych spełnia wymagania w zakresie:

- odpowiedzi na konkretne wyzwania i potrzeby społeczności,
- urzeczywistnia fundamentalną zasadę pomocniczości i solidarności społecznej,
- opiera się na modelu partycypacji społecznej,
- koresponduje z dokumentami strategicznymi na poziomie gminy, województwa, kraju, UE,
- jest komplementarna w stosunku do pozostałych dokumentów gminy o znaczeniu strategicznym,
- wpisuje się w aktywny model wielosektorowej polityki społecznej,
- zakłada budowanie szerokiego partnerstwa lokalnego.

Strategia jest dokumentem otwartym. W jej obrębie zaplanowano śródkresową weryfikację identyfikującą potencjalne modyfikacje związane ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców gminy i wymogami prawa.

I. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII

1.1 Podstawy prawne tworzenia strategii rozwiązywania problemów społecznych

Podstawy prawne Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych tworzą spójny system przepisów prawa krajowego, które łącznie określają ramy działania samorządu w zakresie polityki społecznej. Dokument ten realizuje cele wynikające z Konstytucji RP, ustaw ustrojowych i szczegółowych regulacji sektorowych. Strategia jest zatem instrumentem wdrażania lokalnej polityki społecznej, której nadrzędnym celem jest poprawa jakości życia mieszkańców, wzmocnienie integracji społecznej oraz przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem uwarunkowanym zapisami ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej. Opracowanie i realizacja strategii ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób, rodzin z grup szczególnego ryzyka stanowi zadanie własne gminy o charakterze obowiązkowym. Tworząc Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pawłowice opierano się na kluczowych dla tej materii aktach prawnych tak, aby była ona komplementarna z obowiązującymi przepisami oraz wymogami prawnymi. Uwzględniono ponadto obligatoryjne elementy przedmiotowego dokumentu, a mianowicie: diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian w zakresie objętym strategią, określenie: celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych, wskaźników realizacji działań.

Najważniejszym źródłem prawa w hierarchii aktów prawnych obowiązujących w Polsce jest **Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 roku**. Oznacza to, że wszystkie przepisy prawne niższego rzędu (np. ustawy, rozporządzenia) winny być z nią zgodne. Określa ona m.in. prawa i obowiązki człowieka, a przede wszystkim wskazuje, że wszyscy obywatele są równi wobec praw i obowiązków, nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym i gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny. Konstytucja jest więc fundamentem wsparcia obywateli i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i gwarantujących życie w odpowiednich warunkach.

Poniżej została przedstawiona krótka charakterystyka przykładowych aktów prawnych, regulujących system pomocy społecznej.

Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku jest najważniejszym aktem prawnym systemu pomocy społecznej, definiującym wprost pomoc społeczną jako „*instytucję polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby*

i możliwości". Ustawa wskazuje ponadto, że „pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi” i ma za zadanie „wspierać osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwić im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka”. Przeciwdziała także wykluczeniu społecznemu, kładąc nacisk na aktywizację osób, które znalazły się w trudnej sytuacji, dając gwarancję minimalnego świadczenia.

Podkreślić trzeba, że obowiązek zapewnienia realizacji zadań pomocy społecznej spoczywa zarówno na jednostkach samorządu terytorialnego, jak i na organach administracji rządowej w zakresie ustalonym ustawą o pomocy społecznej.

Pomoc społeczna polega w szczególności na:

- 1) przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń pieniężnych (pod warunkiem m.in. spełnienia określonego kryterium dochodowego), jak i przyznawaniu świadczeń o charakterze niepieniężnym (np. usługi opiekuńcze, posiłek, schronienie);
- 2) pracy socjalnej rozumianej jako narzędzie, mające na celu poprawę funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym;
- 3) prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej;
- 4) analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej;
- 5) realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych;
- 6) rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej z dnia 29 lipca 2005 roku określa zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy, zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą oraz osób stosujących przemoc. Akt prawny definiuje przemoc domową jako „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności: narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia, naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę, ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej, istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej”. Głównym celem ustawy jest stworzenie skutecznie działającego systemu pomocy osobom poszkodowanym w wyniku przemocy domowej oraz efektywne podejmowanie działań w odniesieniu

do rodzin zagrożonych tym zjawiskiem. Do zadań własnych gminy w zakresie przeciwdziałania przemocy należy opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej, prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową, zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia, tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 roku określa zakres działania gminy, a także jej zadania własne. Do zakresu działania gminy należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, a kluczowym zadaniem własnym gminy jest zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty. Zadania własne obejmują m. in. „sprawy ochrony zdrowia, pomocy społecznej, w tym ośrodków i zakładów opiekuńczych, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, edukacji publicznej, kultury, polityki prorodzinnej, w tym zapewnienia kobietom w ciąży opieki socjalnej, medycznej i prawnej”.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku stanowi, że *„rodzina jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci”, a „skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiece nad dziećmi i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami”.*

Ustawa określa:

- 1) zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych;
- 2) zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków;
- 3) zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- 4) zasady finansowania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- 5) zadania w zakresie postępowania adopcyjnego.

Do zadań własnych gminy w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny, tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny, tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-

---

terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym, sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

Rodzinie, która przeżywa trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych udziela się wsparcia, które polega m.in. na analizie sytuacji rodziny i przyczyn kryzysu w rodzinie, wzmocnieniu rodziny, rozwinięciu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych, podniesieniu świadomości w zakresie funkcjonowania rodziny, jej integracji oraz przeciwdziałaniu marginalizacji degradacji społecznej. Wspieranie rodziny jest prowadzone w formie pracy z rodziną oraz pomocy w opiece i wychowaniu dziecka. Jak wynika z ustawy, praca z rodziną jest prowadzona w szczególności poprzez tworzenie grup wsparcia i grup samopomocowych, prowadzenie konsultacji, terapii i poradnictwa specjalistycznego, organizację mediacji, pomocy prawnej, przydzielenie asystenta rodziny, natomiast pomoc w opiece i wychowywaniu dzieci oferują placówki wsparcia dziennego oraz rodziny wspierające.

Ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” z dnia 4 listopada 2016 roku określa uprawnienia kobiet w ciąży i rodzin do wsparcia w zakresie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej oraz instrumentów polityki na rzecz rodziny. Dotyczy dzieci, u których stwierdzono ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Jedną z form wsparcia jest zapewnienie jednorazowego świadczenia pieniężnego w wysokości 4000 zł. Podstawą do ubiegania się o przyznanie świadczenia jest zaświadczenie potwierdzające ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu. Świadczenie przysługuje bez względu na osiągnięte dochody matce, ojcu, a także opiekunowi prawnemu, faktycznemu dziecka. Kobiecie w ciąży i rodzinie wychowującej dziecko z ciężkim upośledzeniem lub chorobą zagrażającą życiu pomaga również asystent rodziny. Jego zadaniem jest informowanie o dostępnych formach wsparcia, pomoc w załatwianiu formalności oraz koordynacja pomocy między różnymi instytucjami. Asystent wspiera rodzinę w organizowaniu opieki, rehabilitacji i dostępu do świadczeń. Udziela także wsparcia emocjonalnego, pomaga w kontaktach ze specjalistami i monitoruje sytuację rodziny. Dzięki temu rodzina otrzymuje kompleksową i skoordynowaną pomoc.

Ustawa o świadczeniach rodzinnych z dnia 28 listopada 2003 roku określa warunki nabywania prawa do świadczeń rodzinnych oraz zasady ustalania, przyznawania i wypłacania tych świadczeń. Świadczeniami rodzinnymi są: zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego, świadczenia opiekuńcze (zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy, świadczenie pielęgnacyjne),

zapomoga wypłacana przez gminy, jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka, świadczenie rodzicielskie, a także inne świadczenia przyjęte w drodze uchwały przez Radę Gminy przy uwzględnieniu lokalnych potrzeb w zakresie świadczeń na rzecz rodziny.

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 roku określa, że prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gmin. W szczególności zadania te obejmują zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu, udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą domową, prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych, wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych, podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego, wspieranie zatrudnienia socjalnego przez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej i klubów integracji społecznej. Realizacja powyższych zadań prowadzona jest w postaci uchwalonego przez Radę Gminy Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, który stanowi część strategii rozwiązywania problemów społecznych i który uwzględnia cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, określone w Narodowym Programie Zdrowia. Elementem gminnego programu mogą być również zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych należą do zakresu działania Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom.

Ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów z dnia 7 września 2007 roku określa m.in. zasady otrzymywania świadczeń z funduszu alimentacyjnego, który stanowi system wspierania osób uprawnionych do alimentów środkami finansowymi z budżetu państwa. Zakres przedmiotowy ustawy obejmuje zasady pomocy państwa osobom uprawnionym do alimentów na podstawie tytułu wykonawczego, w przypadku bezskuteczności egzekucji, działania podejmowane wobec dłużników alimentacyjnych. Jak wynika z założeń niniejszego aktu prawnego *„konstytucyjna zasada pomocniczości nakłada na państwo obowiązek wspierania jedynie tych osób ubogich, które nie są*

---

w stanie samodzielnie zaspokoić swoich potrzeb i nie otrzymują należnego im wsparcia od osób należących do kręgu zobowiązanych wobec nich do alimentacji”, a „wspieranie osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej z powodu niemożności wyegzekwowania alimentów należy łączyć z działaniami zmierzającymi do zwiększenia odpowiedzialności osób zobowiązanych do alimentacji”.

Ustawa o dodatkach mieszkaniowych z dnia 21 czerwca 2001 roku reguluje zasady i tryb przyznawania, ustalania wysokości i wypłacania dodatków mieszkaniowych oraz właściwość organów w tych sprawach. Osoby, które ze względu na niski poziom dochodów nie są w stanie opłacać czynszu, mogą podjąć starania o uzyskanie specjalnej pomocy finansowej w formie dodatku mieszkaniowego. Świadczenie przysługuje najemcom oraz podnajemcom lokali mieszkalnych, osobom mieszkającym w lokalach mieszkalnych, do których przysługuje im spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego, osobom mieszkającym w lokalach mieszkalnych znajdujących się w budynkach stanowiących ich własność i właścicielom samodzielnych lokali mieszkalnych, innym osobom mającym tytuł prawny do zajmowanego lokalu mieszkalnego i ponoszącym wydatki związane z jego zajmowaniem, osobom zajmującym lokal mieszkalny bez tytułu prawnego, oczekującym na przysługujący im lokal zamienny albo najem socjalny lokalu. Przyznanie dodatku uwarunkowane jest m.in. wysokością osiąganego dochodu, normatywną powierzchnią użytkową lokalu mieszkalnego lub budynku mieszkalnego oraz wysokością ponoszonych wydatków, związanych z utrzymaniem lokalu lub budynku.

Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005 roku definiuje pojęcie narkomanii jako *„stałe lub okresowe używanie w celach innych niż medyczne środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, w wyniku czego może powstać lub powstało uzależnienie od nich”*. Co jednak najistotniejsze, ustawa wskazuje przede wszystkim na zasady i tryb postępowania celem przeciwdziałania temu zjawisku, określa zadania i uprawnienia administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego (w tym gmin) w zakresie przeciwdziałania naruszeniom prawa dotyczącego obrotu, wytwarzania, przetwarzania, przerobu i posiadania substancji, których używanie może prowadzić do *narkomanii*. Przeciwdziałanie narkomanii należy do zadań własnych gminy i obejmuje m.in.: *„pomoc społeczną osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego, udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej, zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem”*.

Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego z dnia 19 sierpnia 1994 roku gwarantuje ochronę zdrowia psychicznego poprzez działania organów administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane. W preambule ustawy wskazano, że: *„zdrowie psychiczne jest fundamentalnym dobrem osobistym człowieka, a ochrona praw osób z zaburzeniami psychicznymi należy do obowiązków państwa”*. Ustawa zapewnia prawo udziału w działaniach na rzecz ochrony zdrowia psychicznego organizacjom pozarządowym, grupom samopomocy pacjentów i ich rodzin. Zakres ochrony zdrowia psychicznego obejmuje: profilaktykę i zapobieganie, leczenie osób z zaburzeniami psychicznymi i ich wsparcie w naturalnej rodzinie i otoczeniu społecznym, kampanie społeczne uczące zrozumienia i życzliwości dla osób z zaburzeniami psychicznymi. W akcie tym zostały wyodrębnione zadania zlecone gminom przez administrację rządową w ramach pomocy społecznej, a mianowicie: organizacja usług opiekuńczych, udostępnianie miejsc w środowiskowych domach samopomocy lub kierowanie do domów pomocy społecznej.

Ustawa o zatrudnieniu socjalnym z dnia 13 czerwca 2003 roku skierowana jest do osób, które podlegają wykluczeniu społecznemu i ze względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie własnym staraniem zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych i znajdują się w sytuacji powodującej ubóstwo oraz uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym. Przepisy ustawy stosuje się w szczególności do osób bezdomnych, uzależnionych od alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających, chorych psychicznie, długotrwale bezrobotnych, zwalnianych z zakładów karnych, mających trudności w integracji ze środowiskiem, uchodźców, osób z niepełnosprawnościami. Powyższa ustawa ma na celu walkę z ubóstwem i wykluczeniem społecznym i stwarza szansę na powrót do społeczeństwa osobom, które z różnych powodów zostały wykluczone z różnych form życia bądź znalazły się na marginesie życia społecznego. Zadania określone w ustawie realizowane są poprzez zatrudnienie socjalne oraz zapewnianie możliwości uczestnictwa w zajęciach prowadzonych przez centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej i zatrudnienie wspierane. Ustawa kładzie nacisk na kształcenie umiejętności pozwalających na pełnienie ról społecznych, nabywanie umiejętności zawodowych dostosowanych do potrzeb lokalnego rynku pracy, naukę planowania życia i zaspokajania potrzeb własnym staraniem, zwłaszcza przez możliwość osiągnięcia własnych dochodów przez zatrudnienie lub działalność gospodarczą, uczenie umiejętności racjonalnego gospodarowania posiadanymi środkami pieniężnymi.

Ustawa o rynku pracy i służbach zatrudnienia z dnia 20 marca 2025 roku określa zadania państwa w zakresie aktywności zawodowej, wspierania zatrudnienia oraz rynku pracy, które są realizowane w celu pełnego i produktywnego zatrudnienia, rozwoju zasobów ludzkich, wzmocnienia integracji i solidarności społecznej oraz zwiększania mobilności na rynku pracy.

Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z dnia 27 sierpnia 1997 roku reguluje system instytucji świadczących pomoc społeczną dla osób z niepełnosprawnościami, szczególną procedurę administracyjną dotyczącą orzekania o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności, szczególne warunki zatrudniania osób z niepełnosprawnościami. Ustawa jest także podstawą prawną działania Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie z dnia 24 kwietnia 2003 roku opisuje zasady prowadzenia działalności pożytku publicznego przez organizacje pozarządowe w sferze zadań publicznych, współpracy organów administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi, uzyskiwania przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz funkcjonowania organizacji pożytku publicznego, nadzór nad prowadzeniem działalności pożytku publicznego, funkcjonowania rad działalności pożytku publicznego, wolontariat. W ramach współpracy z organizacją pozarządową, gmina może zlecić realizację zadania publicznego m.in.: w zakresie pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, działalności na rzecz osób niepełnosprawnych, przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym, działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Do pozostałych aktów prawnych regulujących treść strategii oraz wpływających na jej realizację należą również m.in.:

- 1) ustawa z dnia 25 lutego 1964 roku Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
- 2) ustawa z dnia 5 grudnia 2014 roku o Karcie Dużej Rodziny,
- 3) ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty,
- 4) ustawa z dnia 14 grudnia 2016 roku – Prawo oświatowe,
- 5) ustawa z dnia 4 lutego 2011 roku o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3,
- 6) ustawa z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego,
- 7) ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- 8) ustawa z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych,
- 9) ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 roku o działalności leczniczej,
- 10) ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,
- 11) ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP,

- 12) ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. o pomocy państwa w ponoszeniu wydatków mieszkaniowych w pierwszych latach najmu mieszkania („Mieszkanie na start”),
- 13) ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami,
- 14) ustawa z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych,
- 15) ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich,
- 16) ustawa z dnia 28 lipca 2023 r. o ochronie małoletnich.

1.2. Korelacja strategii z dokumentami strategicznymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pawłowice na lata 2026-2032 jest dokumentem zgodnym z założeniami polityki społecznej Unii Europejskiej, co stwarza możliwości korzystania z funduszy unijnych skierowanych na rozwiązanie różnych problemów społecznych. Politykę Społeczną Wspólnoty Europejskiej określają traktaty i inne dokumenty odnoszące się do zagadnień społecznych. W opisywanym zakresie, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pawłowice wpisuje się w elementy polityki spójności Unii Europejskiej, która ma wspierać rozwój inteligentny, zrównoważony i sprzyjający włączeniu społecznemu.

Dokument pod nazwą „**Przekształcamy nasz świat: Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju**” (ang. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development) przyjęty w dniu 21 października 2015 roku podczas 70 sesji Organizacji Narodów Zjednoczonych, to program działań definiujący model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Jego ramy wykraczają daleko poza, realizowane do tej pory, Milenijne Cele Rozwoju przyjęte w 2000 roku. Zgodnie z Agendą 2030 współczesny wysiłek modernizacyjny powinien koncentrować się na wyeliminowaniu ubóstwa we wszystkich jego przejawach, przy równoczesnej realizacji szeregu celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych. Nowa wizja rozwoju nakreślona w Agendzie 2030 koncentruje się na pięciu wielkich zmianach transformacyjnych określonych, jako zasada 5P: Ludzie (People), Planeta (Planet), Dobrobyt (Prosperity), Pokój (Peace) i Partnerstwo (Partnership). Agenda zakłada dążenie do realizacji 17 Celów Zrównoważonego Rozwoju, które kształtują się następująco:

- 1) wyeliminować ubóstwo we wszystkich jego formach na całym świecie;
- 2) wyeliminować głód, osiągnąć bezpieczeństwo żywnościowe i lepsze odżywianie oraz promować zrównoważone rolnictwo;
- 3) zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt;
- 4) zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie;
- 5) osiągnąć równość płci oraz wzmocnić pozycję kobiet i dziewcząt;

- 6) zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi;
- 7) zapewnić wszystkim dostęp do stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie;
- 8) promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywnie zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi;
- 9) budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność;
- 10) zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami;
- 11) uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu;
- 12) zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji;
- 13) podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom;
- 14) chronić oceany, morza i zasoby morskie oraz wykorzystywać je w sposób zrównoważony;
- 15) chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej;
- 16) promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu;
- 17) wzmocnić środki wdrażania i ożywić globalne partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju.

Spośród wyżej wymienionych celów, cele 1-5, 8, 11 i 16 ściśle wiążą się z działaniami podejmowanymi w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pawłowice.

Zadaniem Unii Europejskiej jest dążenie do ścisłej współpracy między członkami Wspólnoty w dziedzinie zagadnień społecznych, m.in. zatrudnienia, prawa pracy i warunków pracy, kształcenia i doskonalenia zawodowego, ubezpieczeń społecznych, ochrony przed wypadkami oraz chorobami zawodowymi, higieny pracy, prawa zrzeszania się oraz zawierania umów zbiorowych między pracodawcami a pracownikami. Artykuł 3 **Traktatu o Unii Europejskiej** w zakresie spraw społecznych wskazuje następujące cele:

- promowanie ekonomicznego i społecznego postępu poprzez zacieśnianie współpracy gospodarczej i likwidowanie barier w obrocie handlowym między państwami członkowskimi;
- wzmocnianie obrazu Unii jako jednego ciała politycznego mówiącego jednym głosem na arenie międzynarodowej poprzez prowadzenie wspólnej polityki zagranicznej;

- dążenie do stworzenia obywatelstwa europejskiego i poczucia przynależności do jednej wspólnoty u zwykłych obywateli poprzez zapewnienie jednakowych norm prawnych i pełnej swobody przepływu ludzi w obrębie Unii;
- rozwijanie obszaru wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwego traktowania, którym ma być UE poprzez wprowadzanie wspólnych norm prawnych, socjalnych i stałą poprawę poziomu życia państw uboższych;
- ujednoczenie struktury gospodarczej krajów członkowskich, wyrównanie rozwoju gospodarczego regionów;
- polepszenie standardów życia.

Najważniejszym elementem całego pakietu legislacyjnego dotyczącego nowej perspektywy jest wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego wspólne przepisy, czyli tzw. **Rozporządzenie ogólne** (COM(2018) 375). Rozporządzenie to definiuje główne zasady wdrażania funduszy polityki spójności. W niniejszym rozporządzeniu określono pięć jasnych celów polityki:

1. Bardziej inteligentna Europa – innowacyjna i inteligentna transformacja gospodarcza;
2. Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa;
3. Lepiej połączona Europa – mobilność i regionalne połączenia teleinformatyczne;
4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym – wdrażanie Europejskiego filaru praw socjalnych;
5. Europa bliżej obywateli – zrównoważony i zintegrowany rozwój obszarów miejskich, wiejskich i przybrzeżnych w ramach inicjatyw lokalnych.

Cele te umożliwiają synergię i elastyczność między poszczególnymi komponentami w ramach danego celu, eliminując sztuczne rozróżnienia między różnymi obszarami polityki przyczyniającymi się do osiągnięcia tego samego celu. Będzie ono również stanowić podstawę dla koncentracji tematycznej w EFRR i EFS.

Zarządzanie rozwojem Polski realizowane jest w oparciu o system dokumentów planistycznych, który tworzą: **Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju** (do 2030 roku) i **Średniookresowe Strategie Rozwoju Kraju**. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Pawłowice jest spójna ze **Strategią Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030**, która jest jedną z dziewięciu strategii sektorowych stanowiących „inne strategie rozwoju” w rozumieniu ustawy z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju realizujących średnią i długookresową strategię rozwoju kraju. Celem głównym Strategii jest wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce. Należy przez to rozumieć dorastanie w godnych warunkach, skuteczną edukację, świadczenie pracy, prowadzenie działalności gospodarczej, stałe uczenie się dorosłych, w tym doskonalenie ich kompetencji i

kwalifikacji, sprawiedliwy i powszechny dostęp do opieki zdrowotnej, realizowanie się w życiu rodzinnym, aktywne spędzanie czasu wolnego, wysoką świadomość ekologiczną, udział w życiu publicznym i politycznym, a także stały rozwój osobisty oraz udział w procesach zmian zachodzących w świecie i Polsce. Poza celem głównym w Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030 wyznaczono cztery cele szczegółowe:

1. Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli, w tym cyfrowych.
2. Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej.
3. Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy.
4. Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

Realizacja celu głównego oraz celów szczegółowych odbywać się będzie poprzez działania podejmowane na różnych etapach życia: od wczesnego dzieciństwa, poprzez edukację szkolną, edukację na poziomie wyższym, okres aktywności zawodowej i rodzicielstwa, do starości. Zgodnie z zapisami dokumentu wysoka jakość kapitału ludzkiego ma znaczenie przy dokonywaniu życiowych wyborów, które przekładają się na jakość życia obecnego i przyszłych pokoleń.

Głównym celem **Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2030** (współdziałanie, kultura, kreatywność) jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków. Cel główny realizowany będzie poprzez trzy cele szczegółowe:

1. Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne.
2. Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich.
3. Zwiększenie wykorzystania potencjału kulturowego i kreatywnego dla rozwoju.

Powyższe cele szczegółowe są ze sobą powiązane i przenikają się, co oznacza, że realizacja poszczególnych działań w odniesieniu do jednego celu szczegółowego wpływa na osiągnięcie pozostałych celów szczegółowych oraz celu głównego. Do pełnej realizacji założeń Strategii niezbędne będzie współdziałanie i mobilizowanie zasobów różnych podmiotów aktywnych w sferze społecznej: podmiotów administracji publicznej wszystkich szczebli, organizacji społecznych oraz podmiotów prywatnych.

Na poziomie krajowym Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pawłowice wpisuje się w dokumenty strategiczne, które powstawały w okresie finalizacji prac nad raportem „**POLSKA 2030. Wyzwania rozwojowe**”, w którym wskazane zostały wyzwania rozwojowe stojące przed Polską w perspektywie do 2030 roku. Wśród wyzwań wymieniono m. in.: sytuację demograficzną, wysoką aktywność zawodową, poprawę spójności społecznej oraz wzrost kapitału społecznego Polski.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Głównym celem przyjętej polityki publicznej w perspektywie do roku 2030 jest redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne. Określone w dokumencie priorytety i działania koncentrują się na obszarach:

- przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży,
- przeciwdziałania bezdomności,
- rozwijania usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i innych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,
- wspierania osób i rodzin poprzez działania instytucji pomocy społecznej oraz działania podmiotów ekonomii społecznej,
- wspierania integracji cudzoziemców poprzez rozwój usług społecznych dla migrantów oraz ich integracji na rynku pracy.

Celem głównym **Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030** jest efektywne wykorzystanie wewnętrznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co stworzy warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Cel główny polityki regionalnej do roku 2030 będzie realizowany w oparciu o trzy uzupełniające się cele szczegółowe:

- Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym,
- Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych,
- Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Na poziomie regionalnym, obowiązującym dokumentem strategicznym jest **Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego "Śląskie 2030"**. Strategia stanowi załącznik do Uchwały Sejmiku Województwa nr VI/24/1/2020 z dnia 19 października 2020 r. Cele niniejszej Strategii są spójne z Celem Strategicznym B Strategii Rozwoju Województwa: „*Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca*” i celami operacyjnymi „*Wysoka jakość usług społecznych, w tym zdrowotnych, Aktywny mieszkaniec, Atrakcyjny i efektywny system edukacji i nauki*”. Strategia "Śląskie 2030" odpowiada również na wyzwania demograficzne stojące przed województwem śląskim oraz związane z poprawą warunków życia w regionie, zarówno dla jego obecnych, jak i przyszłych mieszkańców.

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Pszczyńskim na lata 2024-2030 przyjęta Uchwałą nr LXV/508/24 Rady Powiatu Pszczyńskiego z dnia 27 marca 2024 r. określa misję Powiatu Pszczyńskiego, którą jest *„Wdrażanie systemowego podejścia do rozwiązywania problemów społecznych”*. Strategia skierowana jest do wszystkich mieszkańców powiatu pszczyńskiego, w szczególności zaś do tych, którzy z różnych przyczyn znaleźli się w trudnej sytuacji i wymagają pomocy w celu optymalnego funkcjonowania. Dla realizacji misji strategii wyznaczono następujące cele strategiczne:

1. Rozwój zintegrowanego i efektywnego systemu pomocy społecznej i pieczy zastępczej.
2. Przeciwdziałanie bezrobociu, aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych, wsparcie przedsiębiorców i rozwoju firm w powiecie pszczyńskim.
3. Wyrównywanie szans osób z niepełnosprawnościami i wzmocnienie ich aktywności w różnych obszarach życia.
4. Rozwój polityki senioralnej - przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych.
5. Poprawa dobrostanu fizycznego i psychicznego mieszkańców powiatu.

Każdy z pięciu celów strategicznych posiada cele operacyjne i kierunki działań, które w całości wpisują się i są w korelacji z Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pawłowice.

Rada Gminy Pawłowice Uchwałą nr XIX/179/2026 z dnia 27 stycznia 2026 r. przyjęła **Strategię Rozwoju Gminy Pawłowice na lata 2026 – 2032**, która określa misję rozwoju Gminy Pawłowice, jako: *„Gmina Pawłowice to odpowiedzialna, dynamiczna i nowoczesna wspólnota, która działa na rzecz zrównoważonego rozwoju, wysokiej jakości życia mieszkańców oraz rozwoju lokalnej gospodarki. Naszym celem jest wspieranie aktywności społecznej i przedsiębiorczości, zapewnienie dostępu do efektywnych usług publicznych, ochrona środowiska i pielęgnowanie lokalnego dziedzictwa. Działamy w sposób transparentny, efektywny i partnerski – z szacunkiem dla przeszłości i z otwartością na przyszłość”*. Celem Strategicznym Horyzontalnym Strategii jest *„Zrównoważony rozwój Gminy Pawłowice oraz efektywne zarządzanie publiczne”*. Cele strategiczne przekształcają wizję rozwoju Gminy Pawłowice w konkretne cele do osiągnięcia i mierzalne działania strategiczne. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pawłowice na lata 2026-2032 koreluje z tym dokumentem. Po analizie najważniejszych czynników rozwojowych gminy i priorytetów rozwojowych wybrano pięć celów strategicznych obrazujących najważniejsze kierunki działania gminy w najbliższych latach. Są nimi:

1. Wzmocnienie spójności społecznej i jakości życia mieszkańców.
2. Rozwój zrównoważonej i innowacyjnej gospodarki.
3. Poprawa stanu środowiska i zwiększenie odporności na zmiany klimatu.
4. Zagospodarowanie przestrzenne i poprawa dostępności komunikacyjnej.

5. Profesjonalizacja i rozwój zarządzania publicznego.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pawłowice na lata 2026–2032 jest dokumentem spójnym z założeniami polityki społecznej Unii Europejskiej, krajowej, regionalnej i lokalnej. Powiązanie to gwarantuje zgodność z długookresowymi kierunkami rozwoju społecznego. Ponadto strategia uwzględnia cele i priorytety w zakresie rozwoju społecznego, edukacyjnego, zdrowotnego i zawodowego, wzmacnia współpracę międzyinstytucjonalną oraz integrację działań w ramach polityki społecznej oraz tworzy spójny system działań, pozwalający na skuteczne wykorzystanie dostępnych środków unijnych i krajowych w celu poprawy jakości życia mieszkańców Gminy Pawłowice.

II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE PAWŁOWICE

2.1. Charakterystyka Gminy Pawłowice

Gmina Pawłowice powstała 1 stycznia 1973 r. z połączenia trzech jednostek administracyjnych tj. gromadzkich rad narodowych: Pawłowice, Golasowice i Warszowice i do 1990 r. funkcjonowała jako "terenowy organ administracji państwowej". W 1990 r. został reaktywowany samorząd gminny i od tego czasu Gmina Pawłowice funkcjonuje w oparciu o ustawę o samorządzie Gminnym. Ustrój i zadania Gminy Pawłowice określa ustawa o samorządzie gminnym oraz statut uchwalony przez Radę Gminy. Statut zawiera również najważniejsze uregulowania dotyczące władz gminy, jednostek pomocniczych i organizacyjnych. W samorządzie gminnym organem stanowiącym jest Rada Gminy a organem wykonawczym Wójt.

Gmina Pawłowice to gmina wiejska położona w południowej części województwa śląskiego, w powiecie pszczyńskim. Zajmuje obszar około 76 km² i stanowi południowo-zachodni skrawek historycznej ziemi pszczyńskiej. Gmina graniczy z miastem na prawach powiatu Żory, Gminą Suszec, Gminą Pszczyna, Gminą Strumień, Gminą Zebrzydowice, miastem na prawach powiatu Jastrzębie-Zdrój. Dzięki takiemu sąsiedztwu gmina stanowi naturalny łącznik między aglomeracją rybnicką (Jastrzębie, Żory) a ziemią pszczyńską i powiatem cieszyńskim. Strategiczne położenie na granicy tych regionów potęguje jej znaczenie jako ważnego węzła komunikacyjnego w tej części województwa śląskiego. Gmina składa się z 7 sołectw oraz jednej jednostki pomocniczej o charakterze osiedlowym. Są to: Pawłowice (siedziba gminy i największa miejscowość), Golasowice, Jarząbkowice, Krzyżowice, Pielgrzymowice, Pniówek, Warszowice, Osiedle Pawłowice.

Gmina posiada niezwykle korzystne położenie komunikacyjne, będąc węzłem łączącym kluczowe trasy regionu. Przez teren Gminy przebiegają ważne drogi kołowe o znaczeniu krajowym i wojewódzkim i powiatowym, tj.:

- droga krajowa DK81 (Katowice – Mikołów – Żory – Pawłowice – Skoczów),
- droga wojewódzka DW 933 (Rzuchów – Wodzisław Śląski – Mszana – Jastrzębie – Zdrój – Pawłowice – Pszczyna – Brzeszcze – Oświęcim – Libiąż – Chrzanów),
- droga wojewódzka DW 938 (Pawłowice - Cieszyn),
- droga powiatowa 4105S Pawłowice (ul. Zjednoczenia, odcinek od ronda przy DK 81 do ul. Pszczyńskiej),
- droga powiatowa 4106S Pawłowice (ul. Zjednoczenia, odcinek od ul. Pszczyńskiej wraz z ul. Wyzwolenia).

łącznie na terenie gminy znajduje się 113,6 km dróg o nawierzchni twardej, 112,2 km dróg o nawierzchni twardej ulepszonej oraz 3,5 km nawierzchni gruntowej. Wśród szlaków kolejowych, z perspektywy transportu osobowego na terenie gminy, największe znaczenie ma:

- linia nr 159 Żory – Pawłowice Śląskie z oddanym do użytku 10 grudnia 2023 r. nowym przystankiem Pawłowice Śląskie Centrum przy ul. Podróżnej. Przy linii tej znajduje się również drugi przystanek kolejowy w gminie tj. Warszowice, przy ul. Dworcowej,
- linia nr 157 Pawłowice Śląskie – Skoczów,
- linia nr 689 Studzionka – Dębina – charakter łącznikowy.

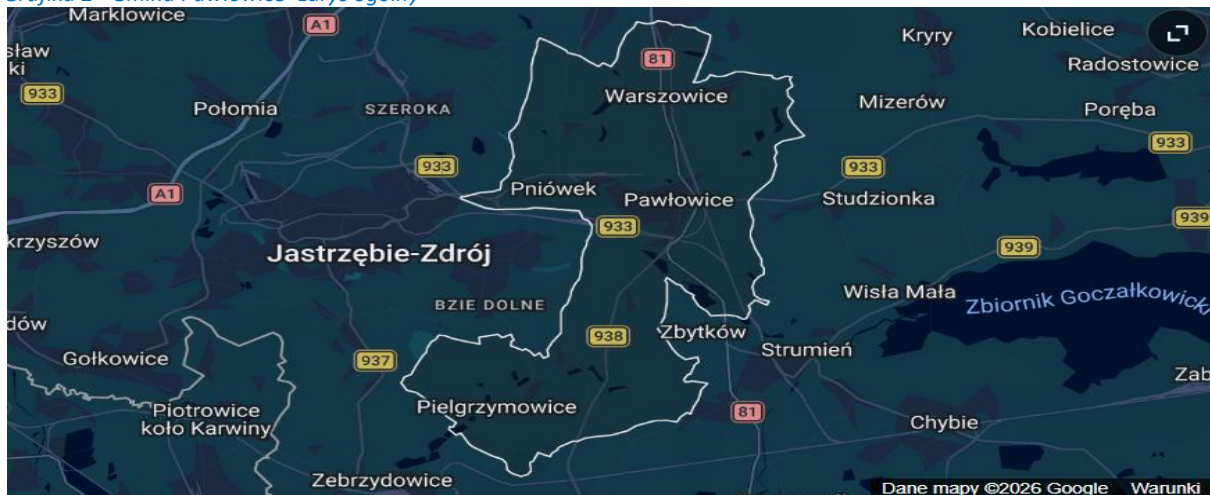
Ponadto na terenie gminy znajdują się odcinki linii kolejowych o znaczeniu towarowym zarządzane przez Jastrzębską Spółkę Kolejową (spółka JSW) oznaczone jako JSK22 (Borynia – Pawłowice Górnicze) i JSK24 (Bzie Las - Pniówek), obsługujące przede wszystkim Kopalnię Węgla Kamiennego „Pniówek” oraz linia kolejowa nr 873 o miejscowym znaczeniu, łącząca stację Pawłowice Śląskie ze stacją Pawłowice Górnicze.

Grafika 1- Gmina Pawłowice zdjęcie z lotu ptaka

źródło: fot. Urząd Gminy Pawłowice

Grafika 2- Gmina Pawłowice- zarys ogólny

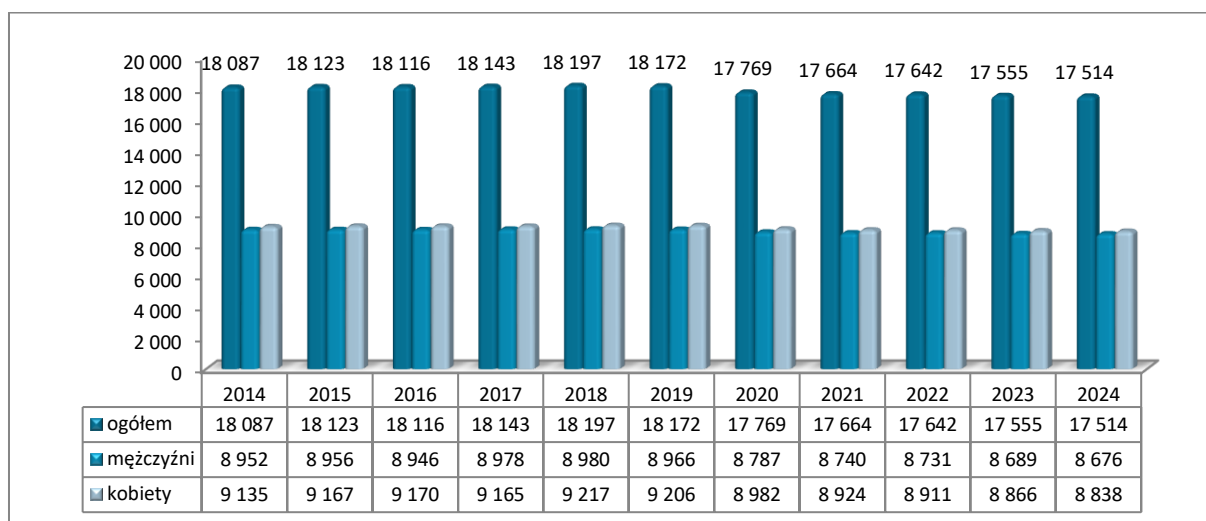

źródło: <https://www.google.com/>

2.2. Demografia Gminy Pawłowice

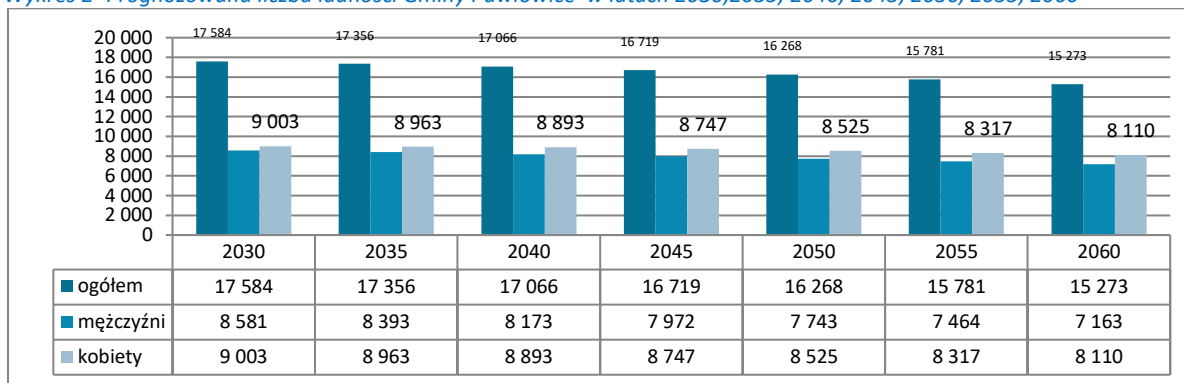
Liczba mieszkańców Gminy Pawłowice według danych GUS w 2014 roku liczyła 18 087 mieszkańców. Liczba ta systematycznie rosła do roku 2018, osiągając szczytowy poziom 18 197 osób. Od tego momentu następuje nieprzerwany spadek populacji, która w 2024 roku (stan na 31.12.2024r.) wynosi 17 514 osób. Populacja kobiet jest stale wyższa od populacji mężczyzn. W 2024 roku kobiety stanowią ok. 50,46% mieszkańców (8 838 osób), a mężczyźni 49,54% (8 676 osób). Najgwałtowniejszy spadek liczby ludności nastąpił w roku 2020 (ubytek o 403 osoby w stosunku do roku poprzedniego). Od 2021 roku tempo spadku uległo spowolnieniu i stabilizacji na poziomie ok. 0,2–0,5% rocznie. Mimo ogólnego spadku liczby ludności, proporcje między płciami pozostają bardzo stabilne na przestrzeni całej dekady, co świadczy o braku gwałtownych migracji selektywnych (np. wyjazdów wyłącznie mężczyzn do pracy). Jeśli obecny trend (spadek o ok. 40–80 osób rocznie) utrzyma się, w ciągu najbliższych 6 lat liczba mieszkańców gminy może spaść poniżej psychologicznej granicy 17 000 osób. Systematyczny ubytek ludności przy jednoczesnej stabilnej strukturze płci wskazuje na konieczność monitorowania wieku mieszkańców (proces starzenia się), co będzie wymagało przesunięcia środków z infrastruktury prorodzinnej na opiekę senioralną. Średni wiek mieszkańców wynosi 39,8 lat i jest mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa śląskiego oraz mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 1- Liczba ludności Gminy Pawłowice w latach 2014-2024

źródło: Główny Urząd Statystyczny

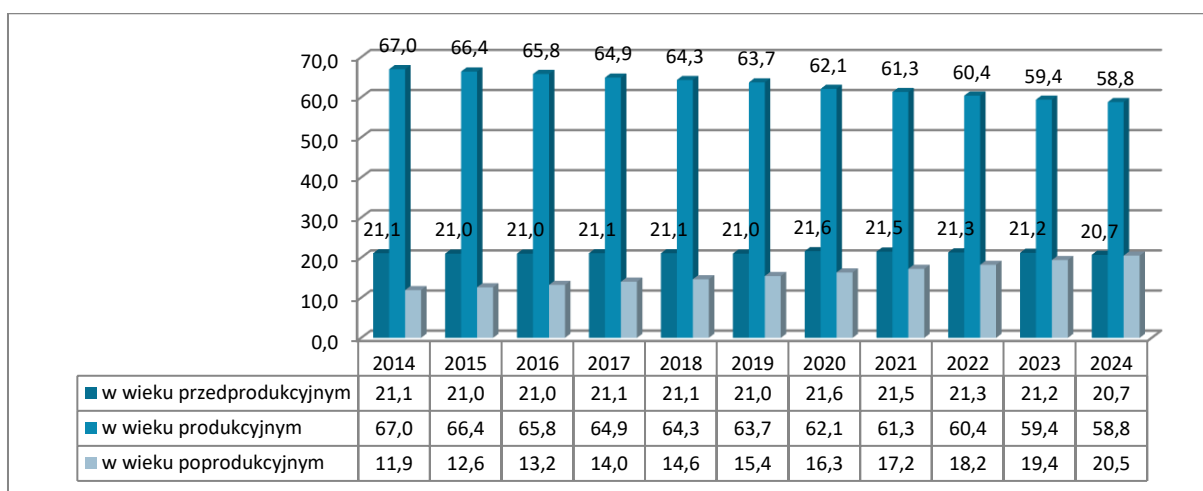
Wykres 2- Prognozowana liczba ludności Gminy Pawłowice w latach 2030,2035, 2040, 2045, 2050, 2055, 2060

źródło: Główny Urząd Statystyczny

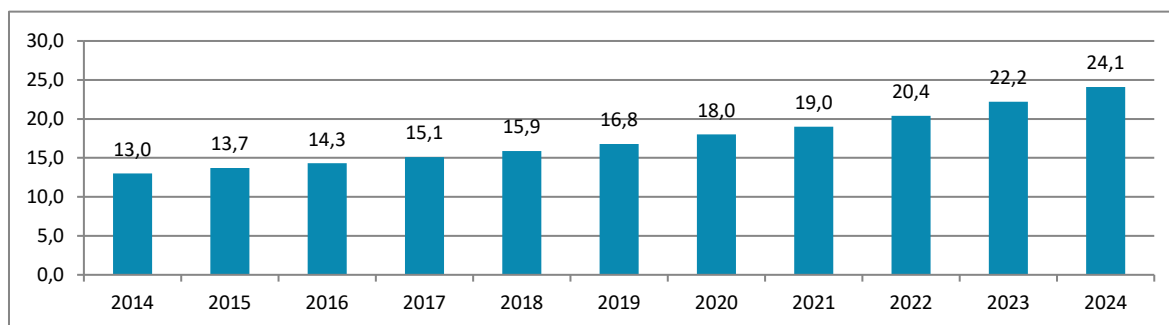
Niepokojącym zjawiskiem jest gwałtowny ubytek osób w wieku produkcyjnym, których udział w społeczeństwie spadł z 67,0% w 2014 roku do 58,8% w 2024 roku. Oznacza to realne kurczenie się lokalnych zasobów siły roboczej. Gmina przechodzi proces intensywnego starzenia się, gdyż udział osób w wieku poprodukcyjnym wzrósł niemal dwukrotnie, z poziomu 11,9% w 2014 roku do 20,5% w 2024 roku. Tempo tego procesu jest bardzo wysokie w skali dekady. Pozytywnym sygnałem diagnostycznym jest utrzymanie relatywnie stałego udziału dzieci i młodzieży (wiek przedprodukcyjny), który w 2024 roku wynosił 20,7%. Sugeruje to, że gmina wciąż zachowuje atrakcyjność dla młodych rodzin, co odróżnia ją od typowo wyludniających się miast górniczych. Gmina Pawłowice znajduje się w fazie transformacji demograficznej – z gminy o silnej dominacji osób w wieku produkcyjnym staje się społeczeństwem dojrzałym, o rosnących potrzebach w sektorze opieki senioralnej. Choć ogólna liczba mieszkańców spadła w ciągu dekady o blisko 600 osób, to najbardziej kluczową zmianą nie jest sam spadek liczebności, lecz przesunięcie strukturalne (w 2014 roku na jednego seniora przypadało ponad 5 osób w wieku produkcyjnym, podczas gdy w 2024 roku relacja ta spadła do mniej niż 3 osób). Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 3- Ludność Gminy Pawłowice wg demograficznych grup wieku w latach 2014-2024

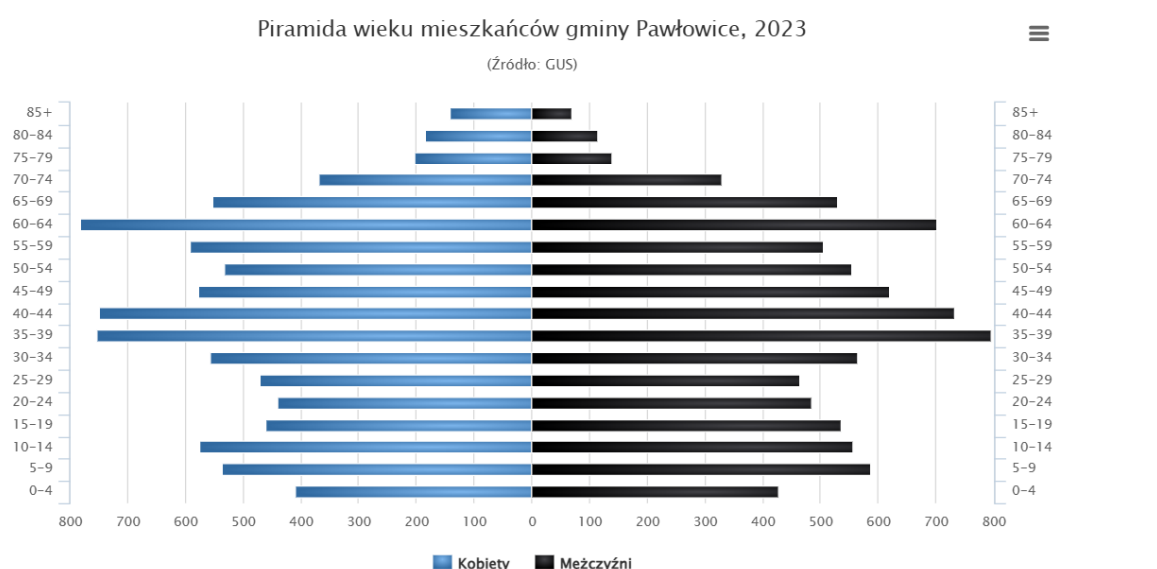
źródło: Główny Urząd Statystyczny

Wykres 4- Współczynnik obciążenia demograficznego i odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem w latach 2014-2024

źródło: Główny Urząd Statystyczny

Wykres 5- Piramida wieku mieszkańców Gminy Pawłowice w 2023 roku

źródło: Główny Urząd Statystyczny

W latach 2016–2024 widać wyraźne zmiany w liczbie zawieranych małżeństw. Analiza danych wskazuje na głęboki regres w obszarze formowania się nowych rodzin. Liczba zawieranych małżeństw spadła z poziomu 106 w 2016 roku do 66 w 2024 roku. Oznacza to spadek o blisko 38% w ciągu niespełna dekady. Systematyczny spadek wskaźnika (z 5,01 w 2019 do 3,77 w 2024) sugeruje trwałą zmianę zachowań młodych mieszkańców, polegającą na odsuwaniu decyzji o sformalizowaniu związku lub rezygnacji z tej formy relacji. Spadek liczby nowych małżeństw jest silnie skorelowany z przyszłą liczbą urodzeń. Przy tak wyraźnym regresie w formowaniu rodzin, należy spodziewać się dalszego spadku udziału grupy w wieku przedprodukcyjnym w kolejnych latach. Spadek liczby zawieranych małżeństw o ponad 1/3 w ciągu 8 lat, w połączeniu z malejącą grupą wiekową osób zdolnych do pracy, stanowi zagrożenie dla stabilności demograficznej gminy w perspektywie długofalowej, proces ten będzie prowadził do dalszego starzenia się społeczeństwa.

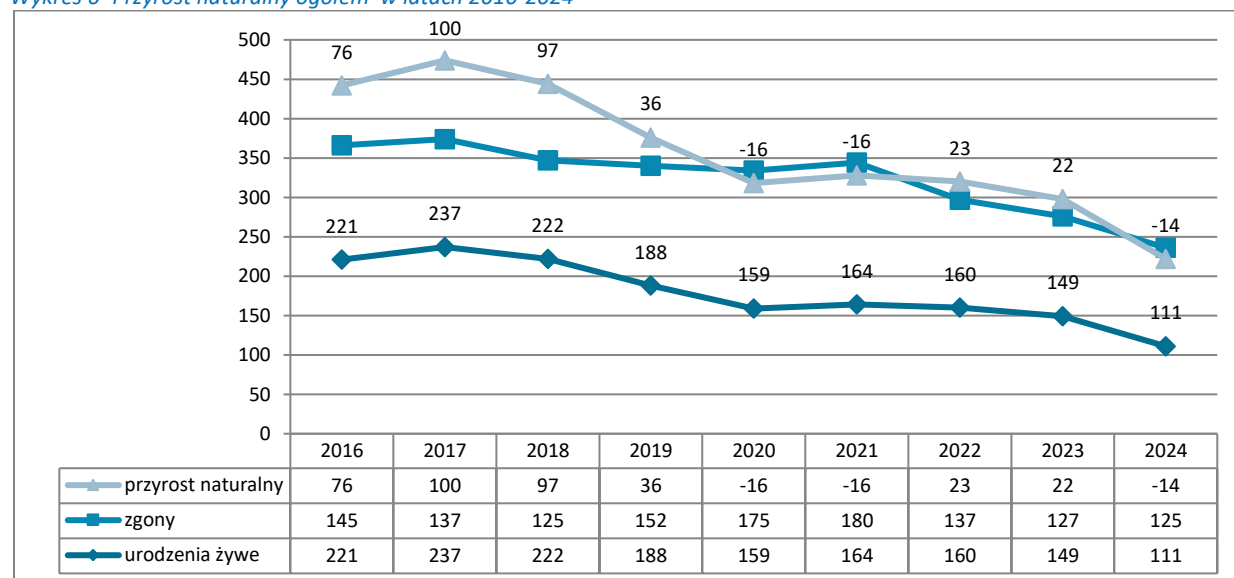
Na podstawie danych z lat 2016–2024, diagnoza przyrostu naturalnego w Gminie Pawłowice wskazuje na załamanie stabilności demograficznej i przejście w fazę regresu. Gmina charakteryzowała się bardzo dobrą sytuacją, osiągając szczyt przyrostu naturalnego w 2017 roku na poziomie +100 osób. W 2020 roku po raz pierwszy odnotowano ujemny przyrost naturalny (-16 osób), co powtórzyło się w 2021 roku. Po krótkotrwałym odbiciu w latach 2022–2023, rok 2024 przyniósł ponowne zejście poniżej zera z wynikiem -14 osób. Liczba dzieci przychodzących na świat spadła o połowę z 221 w 2016 roku do 111 w 2024 roku. Liczba zgonów wzrosła z 125 (2018 r.) do szczytowych 180 (2021 r.), co było związane z okresem pandemii, ale obecnie stabilizuje się na wyższym poziomie niż dekadę temu (ok. 125 w 2024 r.). Spadek urodzeń o 50% w ciągu 8 lat jest ściśle powiązany z ubytkiem osób w wieku produkcyjnym (spadek z 67% do 58,8%) oraz spadkiem liczby zawieranych małżeństw (ze 106 do 66). Gmina Pawłowice znalazła się w punkcie, w którym malejąca liczba młodych kobiet i rzadsze formowanie rodzin uniemożliwia zastępowalność pokoleń. Przy utrzymaniu obecnego tempa spadku liczby małżeństw i urodzeń, ujemny przyrost naturalny stanie się zjawiskiem permanentnym, co będzie pogłębiać ogólny spadek liczby ludności. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela i wykres.

Tabela 1- Liczba zawartych małżeństw i małżeństw na 1000 ludności w latach 2016-2024

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
małżeństwa ogółem	106	94	101	91	73	74	64	71	66
na 1000 ludności	5,86	5,19	5,56	5,01	4,11	4,18	3,63	4,04	3,77

źródło: Główny Urząd Statystyczny

Wykres 6- Przyrost naturalny ogółem w latach 2016-2024

źródło: Główny Urząd Statystyczny

W analizowanym okresie widoczny jest trend starzenia się populacji – systematyczny spadek udziału osób w wieku produkcyjnym i wzrost udziału seniorów. Jednocześnie stabilny udział osób młodszych może świadczyć o pewnej stabilizacji demograficznej i odradzaniu się młodszych roczników, jednak nie rekompensuje on malejącej liczby osób w wieku pracującym. Społeczeństwo gminy stopniowo się starzeje, co potwierdza wzrost odsetka osób w wieku poprodukcyjnym. Zmniejszający się udział osób w wieku produkcyjnym może w przyszłości wpływać na rynek pracy, gospodarkę i obciążenia systemu emerytalnego. W Gminie obserwuje się systematyczny wzrost współczynnika obciążenia demograficznego, co oznacza, że na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada coraz więcej osób w wieku nieprodukcyjnym. Jest to wynik starzenia się społeczeństwa. Odsetek osób w wieku 65+ w populacji ogółem rośnie, co wskazuje na wydłużanie się życia oraz niższą dzietność. Proces ten prowadzi do zwiększenia liczby osób wymagających opieki zdrowotnej i społecznej. Wzrost liczby osób starszych oraz ich udziału w populacji wymaga dostosowania polityki zdrowotnej oraz usług społecznych do zmieniającej się struktury demograficznej.

2.3. Gospodarka

Gospodarka Gminy Pawłowice opiera się na unikalnym połączeniu potężnego przemysłu wydobywczego, dynamicznie rozwijającej się strefy gospodarczej oraz tradycyjnego rolnictwa. To zestawienie sprawia, że Gmina jest jedną z najbogatszych i najlepiej rozwiniętych jednostek samorządowych w regionie.

Najważniejszym czynnikiem gospodarczym w Gminie jest górnictwo węgla kamiennego. KWK Pniówek, należąca do Jastrzębskiej Spółki Węglowej (JSW) jest największym pracodawcą w regionie. Zapewnia tysiące miejsc pracy bezpośrednio w wydobywaniu oraz pośrednio w firmach kooperujących. Podatki i opłaty eksploatacyjne wnoszone przez kopalnię stanowią fundament finansowy gminy, pozwalając na wysoki poziom inwestycji publicznych. Obecność kopalni determinuje strukturę zawodową mieszkańców, gdyż znaczna część grupy w wieku produkcyjnym (która w 2024 roku stanowi 58,8% populacji) jest związana z sektorem przemysłowym. Gmina skutecznie dywersyfikuje dochody, przyciągając kapitał zewnętrzny i wspierając lokalny biznes. Warszawicka Strefa Gospodarcza położona przy kluczowej trasie DK81 (Wiślanka), skupia firmy z branży logistycznej, produkcyjnej oraz handlowej. Doskonałe skomunikowanie z aglomeracją śląską oraz bliskość granicy z Czechami sprawiają, że Pawłowice są atrakcyjne dla centrów dystrybucyjnych. Poza wielkim przemysłem, w Gminie działa wiele mikro i małych przedsiębiorstw usługowych, co jest widoczne w stabilnym poziomie aktywności zawodowej mieszkańców.

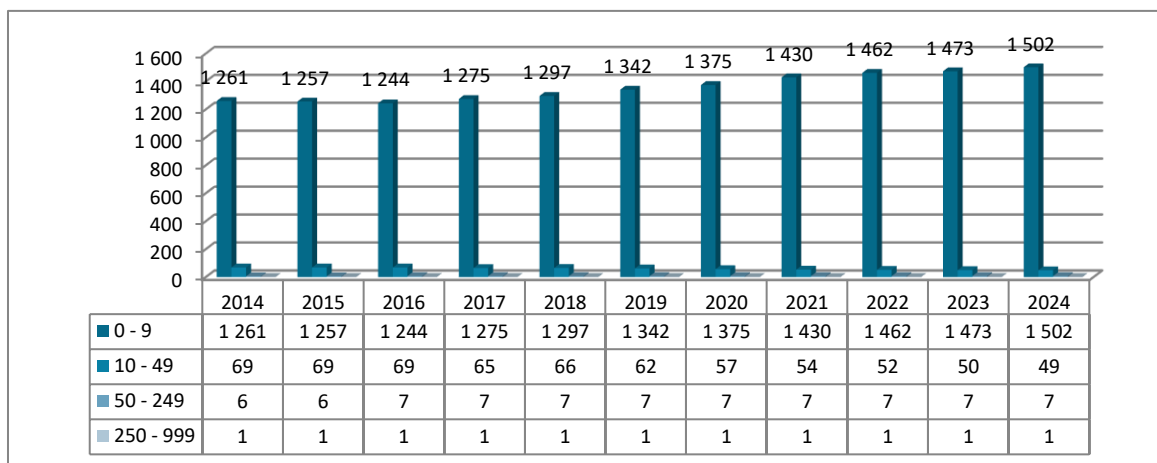
Mimo uprzemysłowienia Gmina Pawłowice zachowuje silne tradycje rolnicze, szczególnie w zachodnich i południowych sołectwach (np. Golasowice, Pielgrzymowice). Dominuje uprawa zbóż oraz hodowla zwierząt, wspierana przez nowoczesny park maszynowy lokalnych gospodarzy. Część terenów

rolniczych zachowuje walory krajobrazowe, co sprzyja rozwojowi agroturystyki i lokalnego przetwórstwa.

Mimo silnej pozycji, gospodarka Gminy stoi przed wyzwaniami wynikającymi z transformacji energetycznej. Przyszłość Gminy jest ściśle powiązana z unijną polityką klimatyczną i tempem odchodzenia od węgla, co wymusza dalszą dywersyfikację gospodarki poza sektor wydobywczy. Gmina Pawłowice to gmina o monokulturowym korzeniu górniczym, która jednak skutecznie buduje drugi filar w oparciu o logistykę i usługi. Wysoki dochód na mieszkańca pozwala na modernizację infrastruktury. Gospodarka Gminy Pawłowice jest jedną z najsilniejszych w regionie, co wynika z umiejętnego połączenia tradycyjnego przemysłu ciężkiego z nowoczesnymi usługami. Gmina aktywnie dywersyfikuje dochody poprzez rozwój terenów inwestycyjnych przy trasie DK81 (Wiślanka). Dzięki strategicznemu położeniu, w Warszowicach powstały liczne centra logistyczne, hurtownie oraz zakłady produkcyjne. Pawłowice regularnie zajmują wysokie miejsca w rankingach gmin przyjaznych inwestorom, co pozwala przyciągać kapitał zewnętrzny niezwiązany z górnictwem.

W Gminie Pawłowice w roku 2024 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 1 559 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 1 234 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 95 nowych podmiotów, a 67 podmiotów zostało wyrejestrowanych. Na przestrzeni lat 2009-2024 najwięcej (124) podmiotów zarejestrowano w roku 2013, a najmniej (68) w roku 2020. W tym samym okresie najwięcej (103) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2016 roku, najmniej (42) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2020 roku. Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w Gminie Pawłowice najwięcej (84) jest stanowiących spółki handlowe z ograniczoną odpowiedzialnością. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (1 502) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 7- Liczba podmiotów wg klas wielkości w latach 2014-2024

źródło: Główny Urząd Statystyczny

2,3% (36) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 22,7% (354) podmiotów, a 75,0% (1 169) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w Gminie Pawłowice najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (26.1%) oraz budownictwo (14.5%). Gospodarka Gminy opiera się na stabilnej liczbie podmiotów, z wyraźną dominacją mikroprzedsiębiorstw, to najliczniejsza i najszybciej rosnąca grupa. Stanowią one fundament lokalnej przedsiębiorczości. Ich liczba wzrosła z 1 261 w 2014 roku do 1 502 w 2024 roku. Dynamiczny wzrost liczby mikrofirm (o ok. 19% w dekadę) wskazuje na rozwój sektora usługowego i handlowego, często zlokalizowanego wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych (DK81). Stały wzrost liczby najmniejszych firm sugeruje, że mieszkańcy Gminy są aktywni zawodowo i chętnie podejmują samozatrudnienie. Mimo spadku ogólnej liczby ludności po 2018 roku (z 18 197 do 17 514), liczba zarejestrowanych mikroprzedsiębiorstw wciąż rośnie, co świadczy o dużej żywotności lokalnego biznesu. Gospodarka Gminy Pawłowice jest stabilna i oparta na mikroprzedsiębiorczości,

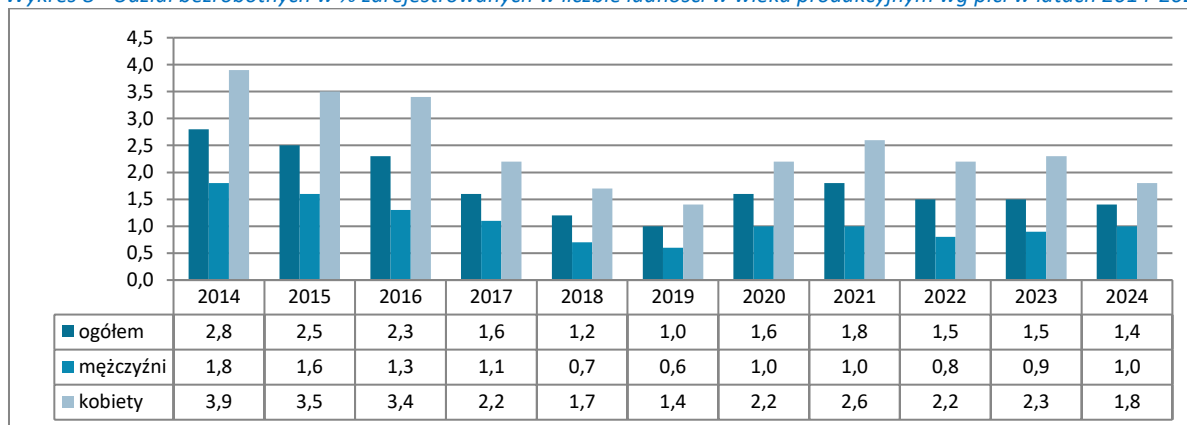
2.4. Rynek pracy

Istnieją silne zależności pomiędzy rynkiem pracy a polityką społeczną oraz między rynkiem pracy a gospodarką. Zagadnienia związane z problematyką bezrobocia, rynku pracy oraz ekonomii społecznej stanowią jeden z kluczowych obszarów diagnozy sytuacji społecznej Gminy Pawłowice. Zjawisko bezrobocia nie jest jednak tylko i wyłącznie pochodną działań instytucji rynku pracy, ale wynika w dużym stopniu z czynników zewnętrznych, które na rynek pracy wpływają, a które swoje źródło mają w koniunkturze gospodarczej. Za kształtowanie polityki rynku pracy, a w szczególności stosowanie instrumentów pobudzających rynek pracy i aktywizujących osoby bezrobotne, odpowiada Powiatowy Urząd Pracy w Pszczynie.

Jednym z podstawowych wskaźników bezrobocia jest udział osób bezrobotnych w ogóle mieszkańców w wieku produkcyjnym. Dla Gminy Pawłowice wskaźnik ten wynosił w 2014 roku 2,8%, w roku 2021 1,8%, na koniec roku 2024 udział bezrobotnych stanowił 1,4% liczby ludności w wieku produkcyjnym. Na wzrost bezrobocia w 2021 roku w znaczącym stopniu miała wpływ sytuacja związana z zagrożeniem epidemiologicznym COVID-19. Analiza danych liczbowych wskazuje na głęboką poprawę sytuacji na rynku pracy w ujęciu dekady, przerywaną jedynie przejściowymi wahaniami w okresie pandemii: W 2014 roku w Gminie zarejestrowanych było 338 bezrobotnych, natomiast do 2024 roku liczba ta spadła do 139 osób. Oznacza to redukcję bezrobocia o blisko 59% w ciągu 10 lat. Problem bezrobocia w Gminie ma wyraźne oblicze kobiece. Mimo spadku z 226 osób w 2014 r. do 85 w 2024 r., kobiety niezmiennie stanowią większość zarejestrowanych bezrobotnych (ok. 61% ogółu w 2024 r.). Stabilny trend

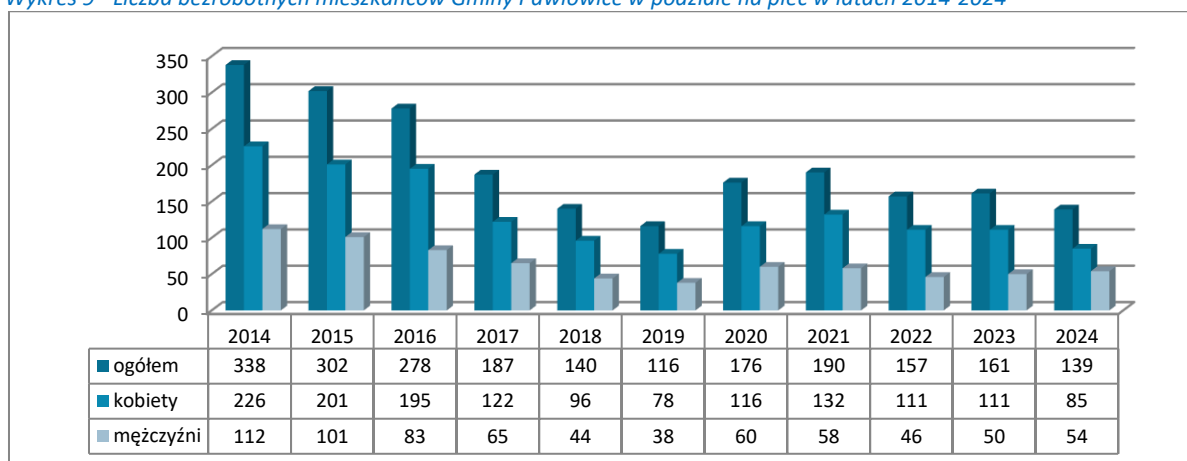
spadkowy został przerwany nagłym wzrostem liczby bezrobotnych ze 116 w 2019 r. do 176 w 2020 r. oraz 190 w 2021 r.. Od 2022 roku sytuacja ponownie zaczęła się stabilizować na niskim poziomie. Bezrobocie wśród mężczyzn osiągnęło historyczne minimum w 2019 roku (38 osób), a w 2024 roku wynosiło 54 osoby. Spadek liczby bezrobotnych do poziomu 139 osób przy jednoczesnym gwałtownym spadku udziału osób w wieku produkcyjnym (z 67% do 58,8%) sugeruje, że Gmina nie boryka się z brakiem pracy, lecz z narastającym deficytem pracowników. Znacznie wyższa liczba bezrobotnych kobiet (85) w stosunku do mężczyzn (54) przy jednoczesnym gwałtownym starzeniu się społeczeństwa (wzrost grupy poprodukcyjnej do 20,5%) może wskazywać na trudności w godzeniu ról zawodowych z opiekuńczymi nad seniorami i dziećmi. Dynamiczny wzrost liczby mikroprzedsiębiorstw (z 1 261 do 1 502) stanowi główny mechanizm wchłaniania nadwyżek siły roboczej, co skutecznie niweluje skutki bezrobocia rejestrowanego. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 8- Udział bezrobotnych w % zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci w latach 2014-2024

źródło: Główny Urząd Statystyczny

Wykres 9- Liczba bezrobotnych mieszkańców Gminy Pawłowice w podziale na płeć w latach 2014-2024

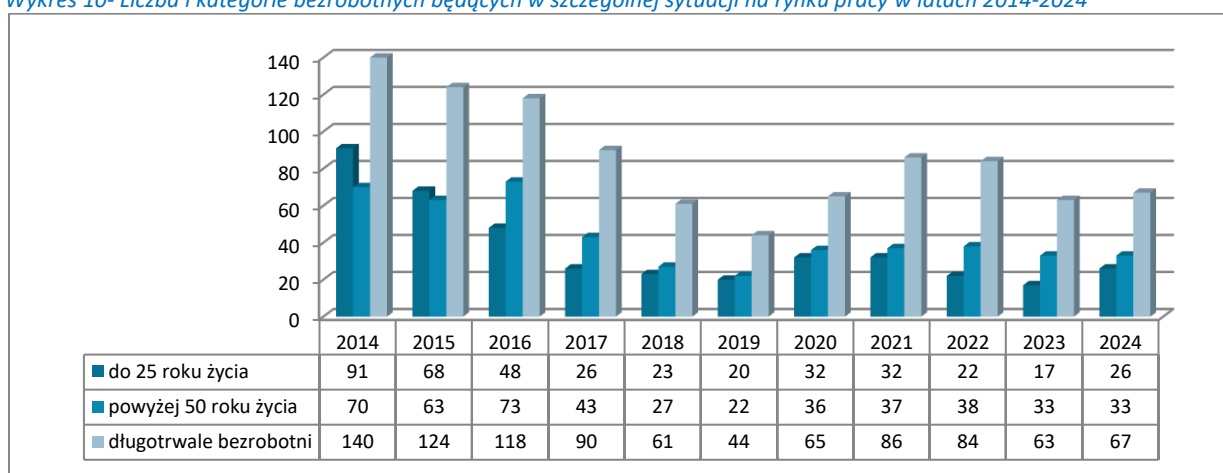

źródło: Główny Urząd Statystyczny

Gmina Pawłowice przeszła od problemu bezrobocia (2014) do stanu bliskiego pełnemu zatrudnieniu (2024). Obecnie głównym wyzwaniem gospodarczym nie jest tworzenie nowych miejsc pracy, lecz

aktywizacja zawodowa kobiet oraz przeciwdziałanie skutkom starzenia się zasobów pracy. Analiza danych ujawnia istotne zmiany w strukturze grup najbardziej narażonych na wykluczenie zawodowe. Młodzież (do 25 roku życia), w ciągu dekady odnotowano spadek liczby bezrobotnych w tej grupie z 91 osób w 2014 r. do 26 osób w 2024 r. Najniższy poziom (17 osób) osiągnięto w 2023 r. Liczba bezrobotnych w kategorii 50+ zmniejszyła się o ponad połowę z 70 osób w 2014 r. do 33 osób w 2024 r.. Grupa ta wykazuje dużą stabilność od 2020 roku, utrzymując się na poziomie 33–38 osób. Najliczniejszą grupę wśród osób w szczególnej sytuacji stanowią osoby długotrwale bezrobotne. Choć ich liczba spadła z 140 osób (2014 r.) do 67 osób (2024 r.), to od 2020 roku trend spadkowy wyhamował, a liczba ta utrzymuje się na znacznie wyższym poziomie niż w rekordowym 2019 roku (44 osoby). Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 10- Liczba i kategorie bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w latach 2014-2024

źródło: Główny Urząd Statystyczny

2.5. Ekonomia społeczna

Ekonomia społeczna to sektor organizacji i przedsiębiorstw, które łączą cele społeczne (pomoc osobom wykluczonym, integracja społeczna, przeciwdziałanie ubóstwu) z działalnością gospodarczą lub produkcją usług, często z ograniczonym celem zysku albo z zyskiem reinwestowanym w działalność społeczną. Podmioty ekonomii społecznej (PES) to np. spółdzielnie socjalne, organizacje pozarządowe, zakłady aktywności zawodowej, kluby integracji społecznej.

W Gminie Pawłowice prężnie działa sektor pozarządowy, który realizuje zadania publiczne w obszarach sportu, kultury, edukacji. Do najważniejszych grup organizacji należą stowarzyszenia sportowe i rekreacyjne, organizacje kulturalne i społeczne, Ochotnicze Straże Pożarne (OSP)- jednostki w Pawłowicach, Warszowicach, Krzyżowicach, Golasowicach, Jarząbkowicach i Pielgrzymowicach, pełniące funkcję centrów życia społecznego i kulturalnego w sołectwach, fundacje i stowarzyszenia branżowe. Potencjał organizacji NGO w Pawłowicach jest wysoki.

Gmina Pawłowice Uchwałą nr XVI/145/2025 Rady Gminy Pawłowice z dnia 28 października 2025 r. w sprawie przyjęcia „Programu współpracy Gminy Pawłowice na rok 2026 z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami w rozumieniu przepisów ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie” przyjęła do realizacji „Program współpracy Gminy Pawłowice na rok 2026 z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami w rozumieniu przepisów ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie”. Jego głównym celem jest dążenie do kształtowania obywatelskich postaw w środowisku lokalnym, poprzez budowanie partnerstwa pomiędzy administracją publiczną, a organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy, służącego lepszemu rozpoznawaniu i zaspokajaniu potrzeb społecznych w sposób skuteczny i efektywny. Podmioty programu działające na terenie Gminy Pawłowice, zaspokajają różnorodne potrzeby społeczne poprzez realizację celów określonych we własnych statutach oraz uzupełniają działalność władz samorządowych. Program określa priorytety i zasady współpracy pomiędzy Gminą a podmiotami programu.

W Gminie Pawłowice istnieje struktura organizacyjna wspierająca ekonomię społeczną w postaci Urzędu Gminy. Liczba organizacji pozarządowych i ich zasięg działania jest lokalny. Finansowanie podmiotów ekonomii społecznej często zależy od dotacji, projektów unijnych czy wsparcia gminy, dlatego zapewnienie stabilnego, przewidywalnego finansowania jest dla tych podmiotów kluczowe. Działanie PES wymaga specjalistów: szkoleniowcy, organizatorzy społeczności, specjaliści od integracji – istotne jest by był dostęp do takich zasobów lokalnie. Ponadto istotne są działania informacyjne, by mieszkańcy wiedzieli, jakie usługi PES oferują i gdzie się z nimi zgłosić. Zastępującą na szczególną uwagę jest Pawłowicka Spółdzielnia Energetyczna (PSE) z siedzibą przy ul. Zjednoczenia 60 (43-250 Pawłowice) to aktywna od 2023 r. organizacja zrzeszająca podmioty w celu produkcji i wykorzystania lokalnej energii z odnawialnych źródeł (OZE). To przykład PES łączącej funkcję ekologiczną, środowiskową i społeczną (energetyka społeczna).

Współpraca samorządu lokalnego z podmiotami należącymi do sektora pozarządowego nie tylko pozwala skuteczniej i efektywniej działać na rzecz rozwoju oraz poprawy warunków i jakości życia mieszkańców, lecz również umożliwia istotne odciążenie sektora publicznego w realizacji zadań. Na terenie Gminy Pawłowice działają między innymi takie instytucje ekonomii społecznej jak:

Tabela 2- Wykaz podmiotów ekonomii społecznej działających na terenie Gminy Pawłowice

LP	NAZWA
1	STOWARZYSZENIE KULTURALNO - SPOŁECZNE KAROLA MIARKI
2	STOWARZYSZENIE KOŁA GOSPODYŃ WIEJSKICH W PIELGRZYMOWICACH
3	STOWARZYSZENIE NA RZECZ ROZWOJU WARSZOWIC
4	STOWARZYSZENIE SZACHOWE GMINY PAWŁOWICE
5	STOWARZYSZENIE EMERYTÓW I RENCISTÓW SOŁECTWA WARSZOWICE

6	STOWARZYSZENIE INICJATYW HARCERSKICH DLA DZIECI I MŁODZIEŻY W GMINIE PAWŁOWICE PRZYJACIELE
7	STOWARZYSZENIE KOBIETA SPEŁNIONA
8	STOWARZYSZENIE MUZYCZNE „VIOLA”
9	STOWARZYSZENIE KRZYŻOWICKO BAJA
10	STOWARZYSZENIE RADOSNE RODZICIELSTWO
11	STOWARZYSZENIE MIESZKAŃCÓW OSIEDLA INICJATYWA
12	STOWARZYSZENIE VOLAR DANCE
13	FUNDACJA KEJBI PAWŁOWICE
14	FUNDACJA WIDZIEĆ MARZENIA
15	POLSKIE TOWARZYSTWO TURYSTYCZNO-KRAJOZNAWCZE
	GMINNE KOŁO PTTK W PAWŁOWICACH
	KOŁA GOSPODYŃ WIEJSKICH
16	KGW GOLASOWICE
17	KGW JARZĄBKOWICE
18	KGW PAWŁOWICE
19	KGW PNIÓWEK
	HARCERZE
20	ZWIĄZEK HARCERSTWA POLSKIEGO HUFIEC JASTRZĘBIE ZDRÓJ
	Pawłowicki Szczęp Harcerski CTW
	14 Wielopoziomowa Drużyna Ratownicza im. Krysi Niżyńskiej
	4 Gromada Zuchowa Króliczki
	16 Drużyna Harcerska Desant
	6 Drużyna Ratownicza Aorta
	9 Drużyna Harcerska Feniks
	EMERYCI I RENCISCI
21	POLSKI ZWIĄZEK EMERYTÓW, RENCISTÓW I INWALIDÓW
	ODDZIAŁ MIEJSKI JASTRZĘBIE ZDRÓJ
	KOŁO NR 10 W PIELGRZYMOWICACH
	KOŁO NR 5 W PAWŁOWICACH
	KOŁO NR 13 W GOLASOWICACH
	PSZCZELARZE
22	ŚLĄSKI ZWIĄZEK PSZCZELARZY W KATOWICACH
23	KOŁO PSZCZELARZY W PAWŁOWICACH
	WĘDKARZE
24	POLSKI ZWIĄZEK WĘDKARSKI OKRĘGU KATOWICE W PAWŁOWICACH
25	KOŁO NR 112
	KLUBY SPORTOWE
26	GMINNY KLUB SPORTOWY FUTSAL
27	GÓRNICZY KLUB SPORTOWY PNIÓWEK 74
28	GMINNY UCZNIOWSKI KLUB SPORTOWY GWAREK
29	KLUB REKREACYJNO-SPORTOWY TOWARZYSTWA KRZEWIENIA KULTURY FIZYCZNEJ "ROZWÓJ"
30	KLUB SPORTOWY WARSZOWICE
31	KLUB SPORTOWY FB&S Pawłowice
32	KLUB SPORTOWY ACTIVE
33	KLUB SPORTOWY KEJBI PAWŁOWICE
34	LUDOWY KLUB SPORTOWY STRAŻAK PIELGRZYMOWICE

35	LUDOWY KLUB SPORTOWY KRZYŻOWICE
36	LUDOWY KLUB SPORTOWY PIAST PAWŁOWICE
37	MŁODZIEŻOWY KLUB SPORTOWY PROMYK GOLASOWICE
38	PAWŁOWICKI KLUB KARATE KYOKUSHIN
39	UCZNIOWSKI KLUB SPORTOWY BUDO
40	UCZNIOWSKI KLUB SPORTOWY JUDO
41	UCZNIOWSKI KLUB SPORTOWY WARSZOWICE
42	UCZNIOWSKI KLUB SPORTOWY AQUATICA
43	UCZNIOWSKI KLUB SPORTOWY RIO PIELGRZYMOWICE

źródło: Gmina Pawłowice

2.6. Zasoby mieszkaniowe

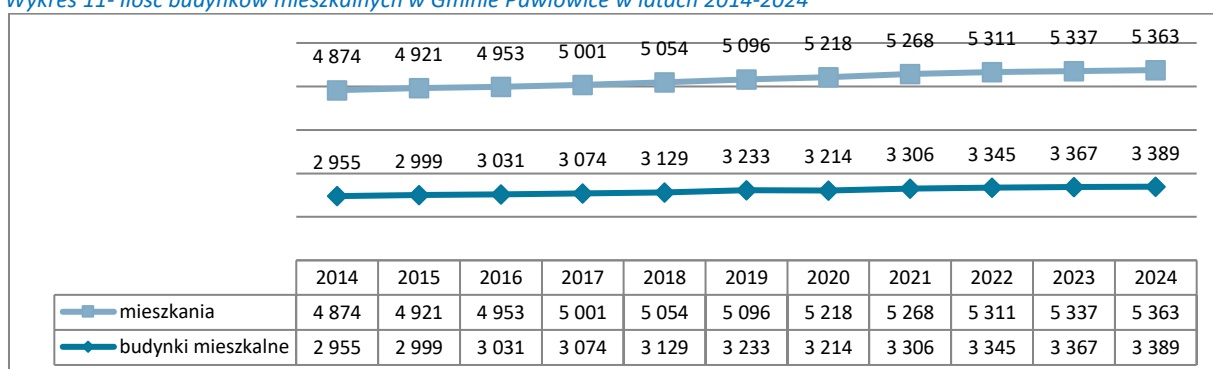
Gmina charakteryzuje się zróżnicowaną strukturą zabudowy, odzwierciedlającą jej wiejsko-przemysłowy charakter. Zabudowa wielorodzinna koncentruje się głównie w samym centrum Pawłowic oraz w rejonie osiedla górniczego, co jest ściśle powiązane z funkcjonowaniem kopalni KWK Pniówek. Zabudowa jednorodzinna dominuje w sołectwach takich jak Golasowice, Pielgrzymowice czy Warszawice, zachowując tradycyjny charakter podmiejski i rolniczy. Gmina zarządza własnym zasobem mieszkań komunalnych i socjalnych, które stanowią ważne narzędzie polityki społecznej dla osób w trudniejszej sytuacji materialnej.

Gmina Pawłowice Uchwałą nr XIX/183/2026 Rady Gminy Pawłowice z dnia 27 stycznia 2026 r. w sprawie wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Pawłowice na lata 2026-2030 konsekwentnie realizuje założone cele tj.: udzielanie pomocy osobom znajdującym się w najtrudniejszej sytuacji życiowej w zaspokojeniu ich potrzeb mieszkaniowych, utrzymanie nieruchomości w stanie nie pogorszonym, zgodnie z ich przeznaczeniem, stosowanie zasad polityki czynszowej zapewniających właściwe wpływy środków na utrzymanie zasobów mieszkaniowych, przy jednoczesnym zachowaniu ochrony najuboższych najemców, wyłączenie z gminnego zasobu mieszkaniowego lokali, które ze względów techniczno – ekonomicznych nie nadają się do dalszego eksploataowania, przeprowadzenie modernizacji istniejących lokali mieszkalnych oraz podjęcie działań mających na celu budowę nowego zasobu mieszkaniowego. W 2025 roku zasób mieszkaniowy własności Gminy obejmował 62 mieszkania z tego 24 mieszkania z umowami na czas nieokreślony, 36 mieszkań z umowami na czas określony- najem socjalny oraz 2 pomieszczenia tymczasowe.

Zasoby mieszkaniowe Gminy wykazują stały wzrost ilościowy i jakościowy budynków i mieszkań. Liczba budynków mieszkalnych wzrosła z 2 955 w 2014 r. do 3 389 w 2024 r.. W tym samym czasie liczba mieszkań zwiększyła się z 4 874 do 5 363. Poprawia się standard życia mieszkańców Gminy Pawłowice, gdyż przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę wzrosła znacząco z 26,8 m² w 2014 r.

do 31,8 m² w 2024 r. Przeciętna powierzchnia jednego mieszkania wynosi obecnie 103,8 m², co potwierdza dominację budownictwa jednorodzinnego o wysokim standardzie. Analiza wykazuje stały, stabilny wzrost we wszystkich kluczowych parametrach budownictwa mieszkaniowego w Gminie. Liczba izb wzrosła z 23 329 w 2014 roku do 26 722 w 2024 roku, co stanowi przyrost o ok. 14,5%. Łączna powierzchnia użytkowa mieszkań wzrosła z 484 236 m² do 556 871 m² (wzrost o blisko 73 tys. m²). Przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania systematycznie rosła z 99,4 m² w 2014 r. do 103,8 m² w 2024 r. Najbardziej dynamiczny wskaźnik to przeciętna powierzchnia na jedną osobę, która wzrosła z 26,8 m² do 31,8 m². Biorąc pod uwagę instalacje techniczno-sanitarne to 100% ogółu mieszkańców korzysta z sieci wodociągu, 98,6% z kanalizacji oraz 75,8% z gazu sieciowego. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy i tabele.

Wykres 11- Ilość budynków mieszkalnych w Gminie Pawłowice w latach 2014-2024

źródło: dane Główny Urząd Statystyczny

Tabela 3- Liczba izb, powierzchni użytkowej mieszkań, przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkań i przeciętnej powierzchni użytkowej na 1 osobę w Gminie Pawłowice w latach 2014-2024

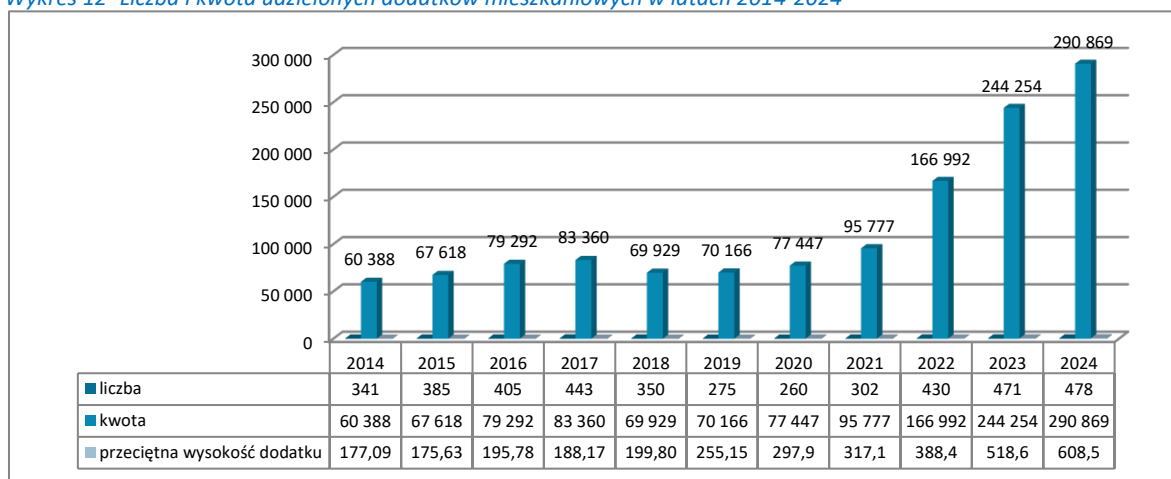
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
lżby (szt)	23 329	23 590	23 786	24 076	24 389	24 631	25 951	26 211	26 445	26 587	26 722
powierzchnia użytkowa mieszkań w m ²	484 236	491 211	495 980	504 926	513 322	519 643	533 545	540 983	548 332	552 665	556 871
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ²	99,4	99,8	100,1	101,0	101,6	102,0	102,3	102,7	103,2	103,6	103,8
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w m ²	26,8	27,1	27,4	27,8	28,2	28,6	30,0	30,6	31,1	31,5	31,8

źródło: dane Główny Urząd Statystyczny

Mieszkańcy gminy, którzy z uwagi na trudną sytuację materialną nie byli w stanie pokryć kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, otrzymywali, po spełnieniu określonych warunków, dodatki mieszkaniowe. Jest to świadczenie pieniężne udzielane w ramach zadań własnych gminy i realizowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Pawłowicach. W latach 2014–2024 liczba wypłaconych dodatków początkowo rosła, osiągając szczyt w 2017 r. (443 szt.), po czym systematycznie spadała do poziomu 260 szt. w 2020 r. Średnia kwota dodatku w tym czasie wzrosła umiarkowanie z 177,09 zł do 297,90 zł. W ostatnich czterech latach odnotowano wzrost zapotrzebowania na wsparcie. Liczba dodatków wzrosła z 302 do 478 szt., a łączna kwota wypłat skoczyła z ok. 95,7 tys. zł do ponad 290,8 tys. zł.

Przeciętna kwota dodatku mieszkaniowego wzrosła ponad trzykrotnie w ciągu dekady z 177,09 zł (2014 r.) do 608,50 zł w 2024 r. Największy skok (o blisko 34%) nastąpił między rokiem 2022 a 2023. W Gminie Pawłowice koszty eksploatacji mieszkań (energia, ogrzewanie, czynsze) w ostatnich latach znacznie wzrosły. Rosnąca liczba wypłacanych dodatków (478 szt. w 2024 r.) wskazuje na powiększającą się grupę osób, dla których utrzymanie zasobów mieszkalnych staje się zbyt obciążające finansowo. Wsparcie w postaci dodatków mieszkaniowych przestało być świadczeniem marginalnym, a stało się istotnym elementem budżetu gminy, gdyż części mieszkańców nie stać na opłacenie rosnących kosztów utrzymania posiadanych nieruchomości. Gmina systematycznie zwiększała wsparcie mieszkaniowe w odpowiedzi na rosnące koszty utrzymania mieszkań i energii. Warto zauważyć, że dodatek pełni funkcję uzupełniającą, a nie pokrywającą główne koszty utrzymania lokalu. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 12- Liczba i kwota udzielonych dodatków mieszkaniowych w latach 2014-2024

źródło: dane Główny Urząd Statystyczny

2.7. Edukacja

Pośród obiektywnych wyznaczników jakości życia wskazać można możliwość rozwoju osobistego poprzez edukację. Edukacja w Gminie Pawłowice stanowi fundament polityki społecznej. Gmina dysponuje rozbudowaną siecią placówek, które obsługują zróżnicowaną populację uczniów. Gmina inwestuje w nowoczesne zaplecze sportowe i dydaktyczne oraz pozyskuje środki zewnętrzne na ich rozwój. Dane statystyczne wskazują na nadchodzące zmiany w systemie edukacji. Liczba urodzeń w Gminie spadła o połowę z 221 w 2016 roku do 111 w 2024 roku. Oznacza to, że za kilka lat liczba dzieci rozpoczynających naukę w przedszkolach i pierwszych klasach szkół podstawowych zmniejszy się o 50%. Spadek liczby zawieranych małżeństw (z 106 do 66) sugeruje, że trend niskiej dzietności utrzyma się. System oświaty w Gminie Pawłowice odgrywa kluczową rolę w redukcji bezrobocia. Dzięki odpowiedniemu profilowaniu edukacji, liczba bezrobotnych do 25 roku życia spadła z 91 (2014 r.) do 26 osób (2024 r.). Edukacja w Gminie Pawłowice jest na bardzo wysokim poziomie. Uczniowie

pawłowickich szkół zdobywają liczne nagrody, biorą udział w wyjazdach edukacyjnych i reprezentują Gminę na licznych konkursach.

Uchwałą nr VII/62/2024 Rady Gminy Pawłowice z dnia 26 listopada 2024 r. w sprawie zmiany nazwy Gminnego Zespołu Oświaty w Pawłowicach oraz uchwalenia statutu powołano do życia Gminny Zespół Usług Wspólnych, którego przedmiotem działania jest prowadzenie, jako jednostka obsługująca, jednostek oświatowych w Gminie Pawłowice.

Poniżej przedstawiono ujęcie diagnostyczne określające edukację na terenie Gminy Pawłowice. Według danych Systemu Informacji Oświatowej na terenie Gminy Pawłowice działa: 11 przedszkoli (w tym 6 dla których organem prowadzącym jest Gmina (3 w formie zespołów szkolno- przedszkolnych), 2 terapeutyczne punkty przedszkolne, 6 szkół podstawowych (dla których organem prowadzącym jest Gmina), 1 Zespół Szkół Ogólnokształcących LO, 1 Technikum, 1 Branżowa Szkoła I stopnia, 2 Niepubliczne Specjalistyczne Poradnie Psychologiczno- Pedagogiczne, 1 Ośrodek Szkoleniowy, 1 Placówka Kształcenia Ustawicznego. Poniższa tabela przedstawia zestawienie szkół i placówek oświatowych działających na terenie Gminy Pawłowice z wyszczególnieniem adresu i typu organu prowadzącego.

Tabela 4- Zestawienie szkół i placówek oświatowych działających na terenie Gminy Pawłowice

LP	Nazwa Placówki	Miejscowość	Adres	adres e-mail	Typ organu prowadzącego
1	PUBLICZNE PRZEDSZKOLE NR 1 W PAWŁOWICACH	Pawłowice	ul. Szkolna 1a	pp1@pawlowice.pl	Gmina
2	PUBLICZNE PRZEDSZKOLE W GOLASOWICACH	Golasowice	ul. Z. Nałkowskiej 2	sekretariat@zspgolasowice.pl	Gmina
3	PUBLICZNE PRZEDSZKOLE W KRZYŻOWICACH	Krzyżowice	ul. Szkolna 7	zspkrzyzowice@pawlowice.pl	Gmina
4	PUBLICZNE PRZEDSZKOLE W MODRZEWIOWYM OGRODZIE W PAWŁOWICACH	Pawłowice	ul. Wojska Polskiego 3	zsp@pawlowice.pl	Gmina
5	PUBLICZNE PRZEDSZKOLE W PIELGRZYMOWICACH	Pielgrzymowice	ul. Miarki 8	ppp@pawlowice.pl	Gmina
6	PUBLICZNE PRZEDSZKOLE W WARSZOWICACH	Warszowice	ul. Pszczyńska 74	ppw@pawlowice.pl	Gmina
7	SZKOŁA PODSTAWOWA IM. GUSTAWA MORCINKA W KRZYŻOWICACH	Krzyżowice	ul. Szkolna 7	zspkrzyzowice@pawlowice.pl	Gmina
8	SZKOŁA PODSTAWOWA IM. KAROLA MIARKI W PIELGRZYMOWICACH	Pielgrzymowice	ul. Powstańców 6	sppielgrzymowice@pawlowice.pl	Gmina
9	SZKOŁA PODSTAWOWA IM. JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO W WARSZOWICACH	Warszowice	ul. Pszczyńska 2	spw@pawlowice.pl	Gmina
10	SZKOŁA PODSTAWOWA IM. KORNELA MAKUSZYŃSKIEGO W GOLASOWICACH	Golasowice	ul. Z. Nałkowskiej 2	sekretariat@zspgolasowice.pl	Gmina
11	SZKOŁA PODSTAWOWA NR 1 IM. JANUSZA KORCZAKA W PAWŁOWICACH	Pawłowice	ul. Szkolna 1	sp1@pawlowice.pl	Gmina
12	SZKOŁA PODSTAWOWA NR 2 IM. JÓZEFA PUKOWCA W PAWŁOWICACH	Pawłowice	ul. Pukowca 4	zsp@pawlowice.pl	Gmina
13	ZESPÓŁ SZKÓŁ OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH IM. JANA PAWŁA II W PAWŁOWICACH	Pawłowice	ul. Pukowca 5	zso@pawlowice.edu.pl	Gmina
14	ZESPÓŁ SZKOLNO-PRZEDSZKOLNY W GOLASOWICACH	Golasowice	ul. Z. Nałkowskiej 2	sekretariat@zspgolasowice.pl	Gmina
15	ZESPÓŁ SZKOLNO-PRZEDSZKOLNY W KRZYŻOWICACH	Krzyżowice	ul. Szkolna 7	zspkrzyzowice@pawlowice.pl	Gmina

16	ZESPÓŁ SZKOLNO-PRZEDSZKOLNY W PAWŁOWICACH	Pawłowice	ul. Pukowca 4	zsp@pawlowice.pl	Gmina
17	TECHNIKUM W PAWŁOWICACH	Pawłowice	ul. Pukowca 5	zso.pawlowice.edu.pl	Gmina
18	BRANŻOWA SZKOŁA I STOPNIA W PAWŁOWICACH	Pawłowice	ul. Pukowca 5	zso@pawlowice.edu.pl	Gmina
19	LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE W PAWŁOWICACH	Pawłowice	ul. Pukowca 5	zso@pawlowice.edu.pl	Gmina
20	NIEPUBLICZNA SPECJALISTYCZNA PORADNIA CENTRUM TERAPII I REHABILITACJI ELŻBIETA JOB	Pawłowice	ul. Zjednoczenia 12	ell.job@wp.pl	Przedsiębiorstwa osób fizycznych
21	NIEPUBLICZNA SPECJALISTYCZNA PORADNIA PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNA "ALA I AS"	Pawłowice	ul. Polna 56	dyrekcja@alaias.pl	Przedsiębiorstwa osób fizycznych
22	NIEPUBLICZNE PRZEDSZKOLE "EDUŁŚ" W PAWŁOWICACH	Pawłowice	ul. Wspólna 1D	biuro@przedszkole-edus.pl	Osoba fizyczna
23	NIEPUBLICZNE PRZEDSZKOLE "ISKIERKA" MGR ZOFIA RUBEN	Pawłowice	ul. Pukowca 4	npiskierka@gmail.com	Osoba fizyczna
24	NIEPUBLICZNE PRZEDSZKOLE "JAŚ I MAŁGOSIA" W PAWŁOWICACH	Pawłowice	ul. Biskupa Pawłowskiego 7	przedszkolejasimalgosia@onet.pl	Osoba Fizyczna
25	NIEPUBLICZNE PRZEDSZKOLE JAŚ I MAŁGOSIA W JARZĄBKOWICACH	Jarząbkowice	ul. Rolnicza 1	przedszkolejasimalgosia@onet.pl	Osoba fizyczna
26	NIEPUBLICZNE PRZEDSZKOLE ZGROMADZENIA SIÓSTR SŁUŻEBNICZEK NMP NP IM. BŁ. EDMUNDA BOJANOWSKIEGO	Pawłowice	ul. Zjednoczenia 53	bojanowski.przedszkole@gmail.com	Organizacje wyznaniowe
27	OŚRODEK SZKOLENIOWY "BHP SERWIS"	Pielgrzymowice	ul. Powstańców 6	pawelomyla@gmail.com	Przedsiębiorstwa osób fizycznych
28	PLACÓWKA KSZTAŁCENIA USTAWICZNEGO "TRENER"	Pawłowice	ul. Miarki 6	trenermatury@interia.pl	Przedsiębiorstwa osób fizycznych
29	TERAPEUTYCZNY PUNKT PRZEDSZKOLNY "ARIADNA"	Pawłowice	ul. Mały Rynek 2	ariadnaprzedszkole@gmail.com	Osoba fizyczna
30	TERAPEUTYCZNY PUNKT PRZEDSZKOLNY "MÓWI-MISIE"	Pawłowice	ul. Zjednoczenia 62c	misiemowisie@qmail.com	Przedsiębiorstwa osób fizycznych

źródło: <https://rspo.gov.pl>

4 536 mieszkańców Gminy Pawłowice jest w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) (w tym 2 186 kobiet oraz 2 349 mężczyzn). Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 roku 20,6% ludności posiada wykształcenie wyższe, 2,8% wykształcenie policealne, 10,8% średnie ogólnokształcące, a 20,0% średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymuje się 30,2% mieszkańców Gminy Pawłowice, gimnazjalnym 3,1%, natomiast 9,2% podstawowym ukończonym. 3,3% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej. W porównaniu do całego województwa śląskiego mieszkańcy Gminy Pawłowice mają analogiczny poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w Gminie Pawłowice największy odsetek ma wykształcenie wyższe (24,7%) oraz zasadnicze zawodowe (23,8%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (36,8%) oraz średnie zawodowe (22,5%).

W roku 2024 w Gminie Pawłowice mieściło się 11 przedszkoli, w których do 38 oddziałów uczęszczało 755 dzieci (387 dziewczynek oraz 368 chłopców). Dostępnych było 0 miejsc. Dla porównania w 2008 roku w Gminie Pawłowice mieściło się 6 przedszkoli, w których do 21 oddziałów uczęszczało 474 dzieci (224 dziewczynki oraz 250 chłopców). Dostępnych było 356 miejsc.

18,0% mieszkańców Gminy Pawłowice w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) zalicza się do przedziału 3-6 lat - wychowanie przedszkolne (17,5% wśród dziewczynek i 18,4% wśród chłopców). Na tysiąc dzieci w wieku przedszkolnym 988 uczęszcza do placówek wychowania przedszkolnego. Placówkę ma 6 szkół podstawowych, w których w 94 oddziałach uczyło się 1 748 uczniów (863 kobiety oraz 885 mężczyzn). Dla porównania w 2008 roku w Gminie Pawłowice placówkę miało 6 szkół podstawowych, w których w 58 oddziałach uczyło się 1 195 uczniów (585 kobiet oraz 610 mężczyzn).

W grupie wiekowej 3-24 lata na poziomie podstawowym (7-12 lat) kształci się 29,2% ludności (30,0% wśród dziewczynek i 28,4% wśród chłopców). Na 1 oddział w szkołach podstawowych przypada 18,6 uczniów. Współczynnik skolaryzacji brutto (stosunek wszystkich osób uczących się w szkołach podstawowych do osób w wieku 7-12 lat) wynosi 97,98.

W Gminie Pawłowice znajduje się 1 liceum ogólnokształcące, w którym w 14 oddziałach uczyło się 293 uczniów (187 kobiet oraz 106 mężczyzn). W 2024 zarejestrowano 43 absolwentów. Dla porównania w 2008 roku w Gminie Pawłowice placówka miała 1 liceum ogólnokształcące, w którym w 11 oddziałach uczyło się 296 uczniów (170 kobiet oraz 126 mężczyzn).

W Gminie znajduje się 1 Technikum, w którym w 9 oddziałach uczyło się 255 uczniów (38 kobiet oraz 217 mężczyzn). W 2024 zarejestrowano 59 absolwentów. Dla porównania w 2008 roku w Gminie Pawłowice placówka miała 1 Technikum, w którym w 6 oddziałach uczyło się 168 uczniów (0 kobiet oraz 168 mężczyzn).

W Gminie znajduje się 1 Branżowa szkoła I stopnia, w której w 3 oddziałach uczyło się 78 uczniów (24 kobiety oraz 54 mężczyzn).

W grupie wiekowej 3-24 lata na poziomie ponadgimnazjalnym (16-18 lat) kształci się 17,1% mieszkańców (16,5% wśród dziewczyn i 17,6% wśród chłopaków). Na 1 oddział w szkołach ogólnokształcących przypada 20,9 uczniów. 26,0 uczniów przypada na oddział w branżowych szkołach I stopnia. 28,3 uczniów przypada na oddział w technikach dla młodzieży. W przedziale wiekowym odpowiadającym edukacji w szkołach wyższych (19-24 lat) znajduje się 20,4% mieszkańców Gminy Pawłowice w wieku potencjalnej nauki (20,1% kobiet i 20,6% mężczyzn).

2.8. Kultura i sport

W Gminie Pawłowice działalność kulturalna i sportowa jest intensywnie rozwijana przez Gminny Ośrodek Kultury, Gminną Bibliotekę Publiczną i Gminny Ośrodek Sportu. Dzięki ich pracy mieszkańcy

Gminy mogą korzystać z bogatej oferty wydarzeń i imprez integrujących lokalną społeczność oraz promujących aktywność fizyczną i kulturalną.

Kultura w Gminie Pawłowice jest dynamicznie rozwijającym się obszarem, który pełni funkcję integrującą dla społeczności mieszkańców. Głównym animatorem działań jest Gminny Ośrodek Kultury (GOK), który dostosowuje ofertę do zmieniającej się struktury demograficznej, w tym rosnącej grupy seniorów. Centrum życia kulturalnego stanowi nowoczesne Centrum Kultury w Pawłowicach, Osiedlowy Dom Kultury w Pawłowicach oraz domy ludowe w sołectwach Gminy.

Gminny Ośrodek Kultury, w tym Osiedlowy Dom Kultury w Pawłowicach prowadzi zajęcia z zakresu: teatru, plastyki i muzyki dla dzieci i młodzieży. Sprawuje opiekę nad zespołami artystycznymi: Dziecięcy Zespół Regionalny „Pawłowice”, Pawłowickie Babeczki, Jarząbkowianki, Margo, Niezapominajki, Pielgrzymowanie, Retro, Viola, Talizman, Fantazja, grupa musicalowa eM. Ponadto Ośrodek prowadzi zajęcia dla dzieci, językowe, szachowe oraz ognisko muzyczne. Zajęcia dla dorosłych to zajęcia plastyczne, językowe oraz spotkania dla seniorów. Do najważniejszych cyklicznych wydarzeń należą: Dni Gminy Pawłowice- największa impreza plenerowa z koncertami gwiazd, promująca lokalną tożsamość; Dożynki Gminne- tradycyjne święto plonów, istotne dla rolniczych sołectw gminy; Cecyliada; Gminny Przegląd Zespołów Regionalnych „Złoty Talizman”- wydarzenie pielęgnujące śląskie tradycje i gwarę. Gmina może pochwalić się bogatym ruchem amatorskim, który zaspokaja potrzeby kulturalne różnych grup wiekowych. Spotykają się i swoją tradycję podtrzymują Zespoły Regionalne, które kultywują lokalny folklor, pieśni i obrzędy. Działają Zespoły Śpiewacze- grupy działające często przy Kołach Gospodyń Wiejskich, integrujące głównie starsze pokolenia mieszkańców. Aktywna jest również Orkiestra Dęta związana z tradycją górniczą (KWK Pniówek), będąca nieodłącznym elementem uroczystości lokalnych.

Uniwersytet Trzeciego Wieku (UTW) w Pawłowicach to jedna z kluczowych inicjatyw Gminnego Ośrodka Kultury, stanowiąca odpowiedź na gwałtowne zmiany demograficzne w Gminie. Głównym zadaniem UTW jest aktywizacja społeczna, edukacyjna i kulturalna seniorów, których liczba w Gminie systematycznie rośnie i wynosi obecnie 3 585 osób. Oferta UTW w Pawłowicach jest niezwykle bogata i obejmuje kilka bloków tematycznych: wykłady otwarte, naukę języków obcych, kursy komputerowe, zajęcia sportowe, kulturalno- artystyczne, wyjazdy i wiele innych.

W sferze kulturalnej organizowano liczne wydarzenia, takie jak festiwale, koncerty, warsztaty, imprezy plenerowe, spektakle i wiele innych. Oferta kulturalna jest sprofilowana pod konkretne potrzeby odbiorców.

Działalność oraz zaplecze Gminnego Ośrodka Sportu (GOS) w Pawłowicach jest wizytówką Gminy, która wspiera aktywność fizyczną mieszkańców. GOS dysponuje nowoczesną i kompleksową infrastrukturą, która jest systematycznie rozwijana. Na terenie Gminy funkcjonuje nowoczesne centrum sportowe w skład którego wchodzi:

- hala sportowa (boisko o wymiarach 22 x 44 m dostosowane do gry w halową piłkę nożną, siatkówkę, koszykówkę, ściankę do wspinaczki, sala fitness, widownia mieszcząca ok. 450 osób),
- pływalnia kryta „Wodny Raj” (basen pływacki sportowy o wymiarach 25 x 12, 5 m i głębokości od 1,2 – 1,8 m, z sześcioma torami pływackimi, basen rekreacyjny z hydromasażami o wymiarach 10x6m, zjeżdżalnia wodna o długości 68m, jacuzzi),
- kompleks saunowy,
- grota solna,
- kompleks boisk (pełnowymiarowe boisko do gry w piłkę nożną ze sztuczną nawierzchnią i oświetleniem, pełnowymiarowe boisko do gry w piłkę nożną z murawą, 75 metrowa bieżnia lekkoatletyczna, dwa boiska wielofunkcyjne: jedno spełniające funkcję kortu do gry w tenisa ziemnego i boiska do piłki ręcznej, a drugie przystosowane do gry w koszykówkę, siatkówkę, piłkę ręczną, boisko do siatkówki plażowej, trybuny dla widowni mieszczące 400 osób).

Na terenie Osiedla Pawłowice w Centrum Multidyscyplinarnym zimą funkcjonuje lodowisko z torem do uprawiania curlingu, które w okresie wiosenno-letnim pełni funkcję obiektu do jazdy na rolkach, wrotkach, gry w badmintona, unihokeja i pickleballa. Obok znajduje się skatepark. Na terenie Gminy funkcjonują boiska trawiaste (Pawłowice, Warszowice, Golasowice, Pielgrzymowice). Ponadto, w każdym sołectwie znajdują się urządzenia do ćwiczeń na świeżym powietrzu, a w siedmiu sołectwach, oprócz Pniówka, znajdują się wielofunkcyjne boiska sportowe. W Pniówku natomiast znajduje się tor rowerowy. Odpowiednia liczba i jakość infrastruktury sportowo-rekreacyjnej sprzyja bez wątpienia aktywności mieszkańców gminy. Można zauważyć, że w badanych latach liczba ćwiczących w lokalnych klubach sportowych zwiększyła się o 38%, co jest bardzo pozytywnym wynikiem. Na terenie gminy działają także kluby sportowe skupiające dzieci, młodzież i dorosłych w różnych dyscyplinach sportowych. Gminny Ośrodek Sportu organizuje także liczne imprezy promujące aktywność fizyczną na wszystkich poziomach wiekowych.

Gminna Biblioteka Publiczna (GBP) w Pawłowicach to nowoczesna instytucja kultury, która ewoluowała z tradycyjnej wypożyczalni książek w multimedialne centrum edukacji i integracji społecznej. Biblioteka dysponuje rozbudowaną siecią placówek, co zapewnia dostęp do kultury mieszkańcom wszystkich sołectw. Siedziba główna znajduje się w budynku w Pawłowicach, zaś filie biblioteczne mają swoje oddziały w sołectwach: Golasowice, Jarząbkowice, Krzyżowice,

Pielgrzymowice, Warszawice oraz Pawłowice Osiedle. Biblioteka oferuje nie tylko bogaty księgozbiór, ale także stanowiska komputerowe z dostępem do internetu, czytniki e-booków oraz dostęp do platform cyfrowych (np. Legimi, Empik Go). Działalność GBP jest sprofilowana pod kątem różnych grup wiekowych, odpowiadając na potrzeby społeczne. Dla najmłodszych i rodzin organizowane są teatryki, warsztaty kreatywne i głośne czytania dla dzieci. Dla seniorów prowadzone są dyskusyjne Kluby Książki, spotkania autorskie, warsztaty podróżnicze i wiele innych.

Gminna Biblioteka Publiczna w Pawłowicach, wychodząc naprzeciw potrzebom mieszkańców i adaptując się do nowoczesnych standardów obsługi, wprowadziła rozwiązanie w postaci księżkomatu. Jest to kluczowy element infrastruktury bibliotecznej, szczególnie istotny w kontekście rozległej terytorialnie gminy oraz dynamicznie zmieniających się potrzeby osób w wieku produkcyjnym. Księżkomat jest dostępny 24/7, umożliwia odbiór zamówionych książek oraz ich zwrot o dowolnej porze dnia i nocy, co jest idealnym rozwiązaniem dla osób pracujących. Biblioteka prowadzi również usługę „Książka na telefon”, czyli bezpłatne dostarczanie książek do domu dla osób starszych, chorych i niepełnosprawnych. Biblioteka gromadzi regionalia i dokumentuje historię Gminy, współpracując z lokalnymi organizacjami. Dzięki bogatym zasobom pomaga w nauce uczniom i studentom, co przekłada się na wysoką jakość kadr.

Gmina Pawłowice konsekwentnie rozwija ofertę kulturalną i sportową, dbając o dostępność różnorodnych form aktywności dla wszystkich grup wiekowych. Dzięki zaangażowaniu instytucji kultury i sportu gmina nie tylko wzmacnia swoją tożsamość lokalną, ale także buduje przestrzeń sprzyjającą integracji społecznej, rozwojowi talentów i promocji zdrowia.

2.9. Zdrowie

Opieka zdrowotna w Gminie Pawłowice opiera się na stabilnej sieci placówek podstawowej opieki zdrowotnej (POZ) oraz usługach specjalistycznych. Podstawę systemu stanowią Gminne Ośrodki Zdrowia, które zapewniają dostęp do lekarzy pierwszego kontaktu oraz pielęgniarek:

Podstawowymi placówkami zdrowia w Gminie Pawłowice są następujące przychodnie zdrowia:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „ARTIMED” w Golasowicach,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „REMEDIUM” S.C. w Pawłowicach,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „ZDROWIE” Sp. z o.o. w Pniówku,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „ZDROWIE” Sp. z o.o. w Pawłowicach,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „ZDROWIE” Sp. z o.o. w Krzyżowicach.

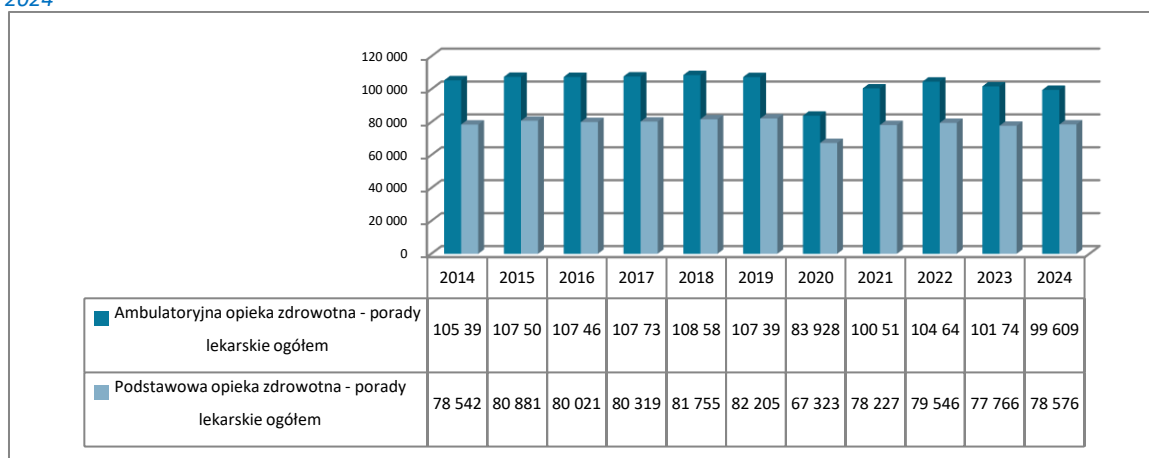
Prywatne gabinety uzupełniają ofertę publiczną, szczególnie w zakresie stomatologii, rehabilitacji oraz ginekologii. W Gminie działa także Centrum Medyczne Belamed oferujące badania laboratoryjne a

także punkt szczepień i gabinet zabiegowy. Od 2020 r. w Gminie działa także Podstawowy Zespół Ratownictwa Medycznego – Stacja Pogotowia Ratunkowego.

W ramach kontraktów z NFZ oraz komercyjnie, mieszkańcy mają dostęp do specjalistów (np. okulisty, kardiologa czy neurologa) bez konieczności wyjazdu do większych ośrodków miejskich. W Gminie dostępna jest także rehabilitacja, 5 aptek i 2 punkty apteczne rozmieszczone w Pawłowicach oraz większych sołectwach, zapewniające dostęp do leków oraz doradztwa farmaceutycznego.

System opieki zdrowotnej w Gminie opiera się na dwóch filarach: Podstawowej Opiece Zdrowotnej (POZ) oraz Ambulatoryjnej Opiece Zdrowotnej. Dane z ostatniej dekady (2014–2024) wskazują na dużą stabilność zapotrzebowania na te usługi. W ramach podstawowej opieki zdrowotnej liczba udzielonych porad utrzymuje się na stałym poziomie – w 2014 r. wyniosła 78 542, a w 2024 r. 78 576. Ambulatoryjna Opieka Zdrowotna to najczęściej wykorzystywana forma pomocy medycznej, w ramach której w 2024 r. udzielono 99 609 porad. Najniższą aktywność ambulatoryjnej opieki specjalistycznej odnotowano w 2020 r., kiedy liczba porad w ambulatoriach spadła do 83 928, a w POZ do 67 323. Obrazuje to poniższy wykres.

Wykres 13- Liczba udzielonych porad w ramach ambulatoryjnej i podstawowej opieki zdrowotnej ogółem w latach 2014-2024

źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego

Gmina realizuje programy zdrowotne (Dni Promocji Zdrowia, promocja zdrowego stylu życia, profilaktyka, kształtowanie bezpiecznych zachowań, przeciwdziałanie uzależnieniom, zdrowie psychiczne). Wspiera działania związane z ochroną środowiska, co pośrednio wpływa na zdrowie mieszkańców (np. wymiana starych pieców, usuwanie azbestu) oraz dotacje na inwestycje środowiskowe.

2.10. Przestępczość

W latach 2022–2024 na terenie Gminy można zauważyć ogólną tendencję spadkową w liczbie popełnianych przestępstw. Zdecydowana większość kategorii wykazuje poprawę, co wskazuje na

skuteczność działań prewencyjnych oraz lepszą kontrolę bezpieczeństwa publicznego. Jednym z najbardziej widocznych pozytywnych zjawisk jest znaczne zmniejszenie liczby kradzieży pieniędzy, dokumentów oraz ogólnej kradzieży mienia. Po wzroście w 2023 roku, w roku 2024 odnotowano bardzo wyraźny spadek, co świadczy o wzroście świadomości mieszkańców i wprowadzeniu skuteczniejszych zabezpieczeń. W kategorii kradzieży z włamaniem również zaobserwowano naprzemienną zmianę — wzrost w 2023 roku, a następnie wyraźny spadek w roku 2024. Ostatecznie wyniki za 2024 rok są korzystniejsze niż w 2022, co wskazuje, że działania podjęte po wzroście w 2023 roku przyniosły oczekiwane rezultaty. W przypadku przestępstw związanych ze znęcaniem się fizycznym i psychicznym nad rodziną liczby utrzymują się na bardzo zbliżonym poziomie przez trzy lata. Oznacza to, że chociaż inne przestępstwa spadają, przemoc domowa pozostaje problemem o stałym natężeniu, który wymaga dalszych, systematycznych działań profilaktycznych i wsparcia społecznego. Niewielkie, ale stabilne wartości dotyczą również pobicia, gdzie liczba zdarzeń spadła i pozostaje niska. Jest to jedna z najbardziej stabilnych kategorii i nie stanowi dominującego problemu w analizowanym okresie. Uszkodzenia mienia nie wykazują wyraźnego trendu ani wzrostowego, ani spadkowego — wartości w poszczególnych latach są do siebie zbliżone, co może oznaczać, że jest to przestępstwo o charakterze ciągłym i trudnym do całkowitego wyeliminowania. Najliczniejszą grupą pozostają przestępstwa zakwalifikowane jako „inne”. Choć ich liczba wciąż jest wysoka, obserwujemy stopniowy spadek w każdym kolejnym roku- od 171 zdarzeń w 2022 roku do 160 w roku 2024. To również świadczy o ogólnej poprawie stanu bezpieczeństwa na terenie Gminy.

Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5- Liczba i rodzaj przestępstw na terenie Gminy Pawłowice w latach 2022-2024

Rodzaj przestępstwa	2022	2023	2024
Kradzież z włamaniem	10	16	12
Fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną	9	9	8
Pobicie	3	1	1
Uszkodzenia mienia	21	23	20
Kradzież pieniędzy z dokumentami oraz kradzież mienia	33	41	12
Inne	171	169	160

źródło: dane Komisariat Policji w Pawłowicach

Analizując dane dotyczące interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu w latach 2022–2024, można zauważyć kilka wyraźnych trendów oraz zmian w zachowaniach osób będących pod wpływem alkoholu. W obszarze zdarzeń drogowych widoczny jest stały spadek liczby przypadków prowadzenia pojazdów w stanie nietrzeźwości z 26 osób w 2022 roku do 21 w roku 2024. Podobny obraz pojawia się w kategorii prowadzenia pojazdów po spożyciu alkoholu, gdzie po niewielkim wzroście w 2023 roku nastąpił bardzo wyraźny spadek w 2024 roku (z 8 do 1 osoby). Sugeruje to rosnącą świadomość kierowców oraz skuteczność działań prewencyjnych, takich jak kontrole drogowe czy kampanie

antyalkoholowe. Równocześnie jednak rośnie liczba przypadków zakłócania porządku publicznego z 241 w 2022 roku do 262 w 2024 roku. Jest to jedna z nielicznych kategorii, w której obserwuje się konsekwentny wzrost. Może to wskazywać, że choć osoby pod wpływem alkoholu rzadziej decydują się na prowadzenie pojazdów, to częściej dopuszczają się zachowań zakłócających porządek w przestrzeni publicznej. Wzrost ten może wynikać zarówno z rzeczywistego nasilenia takich zachowań, jak i z większej liczby zgłoszeń od mieszkańców lub intensyfikacji działań służb. W kategorii podejmowania czynności zawodowych pod wpływem alkoholu zanotowano wyraźny, ale nietypowy trend. Po wzroście przypadków z 11 w 2022 roku do 17 w 2023 roku, nastąpił gwałtowny spadek do zaledwie 1 przypadku w roku 2024. Tak duża różnica wskazuje na wprowadzenie skutecznych działań prewencyjnych w środowisku pracy, zaostrenie kontroli i zmiany proceduralne, które wpłynęły na sposób dokumentowania takich zdarzeń. Liczba wypadków pod wpływem alkoholu utrzymuje się na niskim, ale stabilnym poziomie, co sugeruje, że choć zdarzenia te nie są częste, to nie udało się ich całkowicie wyeliminować. Podobnie stabilne, lecz malejące są dane dotyczące osób zatrzymanych do wytrzeźwienia. Spadek z 37 osób w 2022 roku do 33 w 2024 roku można interpretować jako oznakę odpowiedzialniejszego zachowania osób spożywających alkohol oraz skutecznych działań profilaktycznych. W kategorii nieletnich pod wpływem alkoholu liczby pozostają niskie i nie wykazują dużych wahań – od 4 do 5 osób rocznie. Oznacza to, że choć problem wciąż istnieje, to utrzymuje się na stałym, relatywnie niewysokim poziomie. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6- Liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu w Gminie Pawłowice w latach 2022-2024

Kategoria interwencji	2022	2023	2024
Prowadzenie pojazdów w stanie nietrzeźwości	26	23	21
Prowadzenie pojazdów po spożyciu alkoholu	7	8	1
Zakłócanie porządku publicznego	241	254	262
Podejmowanie czynności zawodowych pod wpływem alkoholu	11	17	1
Wypadki pod wpływem alkoholu	2	1	2
Osoby zatrzymane do wytrzeźwienia (ogółem)	37	35	33
Nieletni pod wpływem alkoholu	4	5	4

źródło: dane Komisarjat Policji w Pawłowicach

2.11. Niepełnosprawność i Seniorzy

Niepełnosprawność to stan, w którym zdolność do samodzielnego funkcjonowania osoby jest ograniczona ze względu na trwałe lub długotrwałe zaburzenia w funkcjonowaniu fizycznym, psychicznym, wzrokowym, słuchowym, intelektualnym lub innego rodzaju. Obejmuje m.in.: orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności, potrzeby wsparcia w codziennych

czynnościach, bariery: architektoniczne, techniczne, komunikacyjne, społeczne. Osoby z niepełnosprawnością mogą potrzebować różnorodnego wsparcia: rehabilitacji, pomocy opiekuńczej, terapeutycznej, asystenckiej, adaptacji środowiska oraz integracji społecznej.

Analizując niepełnosprawność jako przyczynę korzystania ze wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej w Pawłowicach można stwierdzić, że w 2022 roku 14 rodzin korzystało z tej przyczyny ze wsparcia, w 2023 roku były to 34 rodziny, natomiast w 2024 roku było to 41 rodzin. Osoby w podeszłym wieku, starsze i niepełnosprawne mają prawo do korzystania z pomocy w formie usług opiekuńczych. Usługi te obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza, pielęgnację oraz w miarę możliwości także zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Ośrodek Pomocy Społecznej w Pawłowicach realizuje także specjalistyczne usługi opiekuńcze (SUO) dla osób z zaburzeniami psychicznymi, które wymagają szczególnego wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Ich celem jest pomoc w zaspokajaniu potrzeb życiowych, podtrzymanie lub rozwijanie samodzielności oraz poprawa jakości życia osoby potrzebującej pomocy. Adresatami usług są osoby z zaburzeniami psychicznymi (w rozumieniu ustawy o ochronie zdrowia psychicznego), oraz osoby, które z powodu choroby psychicznej, niepełnosprawności intelektualnej, autyzmu, zaburzeń osobowości lub innego zaburzenia wymagają wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Celem SUO jest umożliwienie osobie pozostania w środowisku domowym, rozwijanie umiejętności społecznych i życiowych, zapobieganie izolacji i wykluczeniu społecznemu, wspieranie rodziny w opiece nad osobą niesamodzielną, usprawnianie funkcji poznawczych, emocjonalnych i społecznych. Usługi te są dostosowane do indywidualnych potrzeb i mogą obejmować m.in.: treningi umiejętności społecznych i interpersonalnych, pomoc w codziennych czynnościach (np. higiena, przygotowanie posiłków, gospodarowanie pieniędzmi), terapię zajęciową, ruchową, logopedyczną, psychologiczną, wsparcie w leczeniu i rehabilitacji, motywowanie do aktywności społecznej i zawodowej, wsparcie dla rodziny (edukacja, instruktaż, poradnictwo).

W Gminie Pawłowice liczba osób objętych usługami opiekuńczymi wahała się w latach od 2022-2024 roku od 10 do 21 osób. Najwięcej osób objęto pomocą w 2024 roku (21), najmniej w 2022 roku (10). Wydatki na te usługi osiągnęły najwyższy poziom w 2024 roku (47 162 zł), a najniższy w 2022 roku (14 297 zł).

Na rzecz osób z niepełnosprawnością Gmina Pawłowice od 2024 roku realizuje Program Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością. Program oferuje wsparcie na rzecz dzieci z orzeczeniem od ukończenia 2 roku życia do 16 roku życia oraz osób z orzeczeniem w stopniu znacznym lub umiarkowanym lub z orzeczeniem równoważnym. Program ma na celu zapewnienie

ogólnodostępnego wsparcia osobom z niepełnosprawnościami poprzez usługi asystenta, które pomagają w codziennych czynnościach, funkcjonowaniu społecznym i realizacji celów. Zasady Programu obejmują wsparcie przy czynnościach samoobsługowych i domowych, przemieszczaniu się, a także w podejmowaniu aktywności życiowej i komunikacji z otoczeniem, przy czym asystent nie podejmuje decyzji za osobę, a jedynie ją wspiera. Celem programu jest wprowadzenie ogólnodostępnego wsparcia, wsparcie w codziennym życiu, funkcjonowanie w życiu społecznym, przeciwdziałanie wykluczeniu, zwiększenie samodzielności. Asystent wspiera w czynnościach, takich jak higiena osobista, prowadzenie gospodarstwa domowego, załatwianie spraw urzędowych, a także w przemieszczaniu się czy kontaktach z otoczeniem. Asystent nie wyręcza i nie podejmuje decyzji za osobę z niepełnosprawnością, a jedynie jej pomaga w wykonywaniu tych czynności. Uczestnik nie ponosi odpłatności za usługi asystencji osobistej. W roku 2024 z usług asystencji korzystało 38 osób, a łączne wydatki wyniosły 723 996 zł. W 2025 roku liczba osób objętych usługami wyniosła już 55 osób, co oznacza wzrost w stosunku do roku 2024 o 44%, natomiast na realizację programu AOOD w roku 2026 otrzymano 1 258 940,10 zł, co świadczy o rozszerzeniu zakresu świadczonych usług i zwiększeniu dostępności usług asystenckich.

Gmina Pawłowice przystąpiła również do realizacji Programu Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pn. "Opieka wytchnieniowa", finansowanego ze środków Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych. Głównym celem Programu jest wsparcie członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności, łącznie ze wskazaniami konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji, konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie leczenia, rehabilitacji i edukacji oraz osobami dorosłymi posiadającymi orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności, niekorzystającymi z innych form usług w miejscu zamieszkania lub ośrodka wsparcia. Program daje możliwość uzyskania pomocy w formie usług opieki wytchnieniowej świadczonych w miejscu zamieszkania, w łącznym wymiarze 240 godzin dla członka rodziny lub opiekuna, sprawującego bezpośrednią opiekę nad dzieckiem lub dorosłą osobą niepełnosprawną. Pomoc przyznawana w postaci opieki wytchnieniowej w ramach ww. limitów jest bezpłatna. W Gminie Pawłowice w latach 2023–2025 liczba osób objętych usługami opieki wytchnieniowej sukcesywnie rosła z 4 do 30, co oznacza wzrost o niemal 650%. Świadczy to o zwiększającym się zapotrzebowaniu na tego rodzaju wsparcie, wynikającym ze starzenia się społeczeństwa i niepełnosprawności.

Grupa osób z niepełnosprawnością „Zgrana Ferajna” spotykała się w Osiedlowym Domu Kultury w Pawłowicach na zajęciach integracyjno – artystycznych, które rozwijają zainteresowania, pomagają odkrywać indywidualne myślenie z uwzględnieniem zróżnicowanego poziomu sprawności, tworzą

sytuacje do nowych doświadczeń. Celem zajęć było zwiększenie poziomu integracji wśród uczestników zajęć oraz zmniejszenie barier społeczno – psychologicznych tj.: zwalczanie bezradności wobec własnej choroby, trudnej sytuacji życiowej, minimalizowanie poczucia osamotnienia, budowanie siły i poczucia wartości wśród uczestników. Spotkania odbywały się z udziałem terapeuty zajęciowego.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pszczynie świadczy kompleksową pomoc mieszkańcom Gminy Pawłowice, w szczególności osobom z niepełnosprawnościami. Mieszkańcy Gminy otrzymali wsparcie w ramach Programu „Aktywny samorząd”. Najczęściej mieszkańcy Gminy korzystali z dofinansowań do sprzętu rehabilitacyjnego, a także z udziału w turnusach rehabilitacyjnych.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Pawłowicach zapewnia częściową dostępność swojej strony internetowej zgodnie z ustawą z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych. Dla strony internetowej <https://www.ops.pawlowice.pl> przeprowadzono samoocenę dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. Na stronie internetowej zastosowano narzędzia ułatwiające korzystanie osobom z różnymi potrzebami, możliwość zmiany kontrastu, funkcja powiększania i pomniejszania tekstu oraz strony. Ponadto wszystkie problemy z dostępnością cyfrową można zgłosić do koordynatora ds. dostępności. W odległości ok. 300 metrów od wejścia głównego do Ośrodka znajduje się przystanek autobusowy – Pawłowice – Osiedle. Droga od przystanku do budynku Ośrodka prowadzi nawierzchnia chodnikowa przy przejściach o obniżonych krawężnikach. Do budynku prowadzą trzy wejścia oznaczone literami A,B,C. Wejście główne (wejście A) jest ogólnodostępne w godzinach pracy ośrodka. Przy wejściu bocznym (wejście C) zamontowana jest platforma (urządzenie do przemieszczania się) dla osób ze szczególnymi potrzebami (osoby z niepełnosprawnościami, starsze z trudnościami w poruszaniu się, osoby z wózkami dziecięcymi). Brak miejsca parkingowego wyznaczonego do parkowania dla osób z niepełnosprawnościami. Jednak nie ma problemu z zaparkowaniem samochodu, ponieważ Ośrodek posiada wydzielony parking dla pracowników. W budynku znajdują się dwie toalety, jedna z nich jest przystosowana dla osób z niepełnosprawnościami. Budynek jest jednopiętrowy, pozbawiony barier architektonicznych. Pomocy przy wejściu do budynku osobom ze szczególnymi potrzebami udzielają pracownicy Ośrodka. Istnieje możliwość obsługi osób słabosłyszących/niesłyszących w języku migowym po uprzednim powiadomieniu i umówieniu wizyty (złożenie wniosku odbywa się drogą mailową lub tradycyjną).

Na terenie Gminy Pawłowice w sołectwie Pielgrzymowice działa Dom Pomocy Społecznej dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej Intelktualnie. Dom jest prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr św. Jadwigi , które od 19 lipca 1990 roku na podstawie umowy zawartej między Starostwem Powiatowym w Pszczynie a Zgromadzeniem Sióstr św. Jadwigi z siedzibą w Katowicach - Bogucicach ul. Leopolda 1-

3 prowadzą DPS. Dom Pomocy Społecznej w Pielgrzymowicach jest placówką całodobową, przeznaczoną dla 90 dziewcząt niepełnosprawnych intelektualnie w wieku od 1 r.ż. Działalność Domu służy dobru każdej mieszkanki, a w szczególności zapewnieniu poczucia bezpieczeństwa, poszanowaniu jej praw i godności osobistej. Dom świadczy usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające, zdrowotne, edukacyjne, turnusy wypoczynkowo – rehabilitacyjne. Dom podzielony jest na pięć mieszkań, z których każda tworzy 18 osobową, zintegrowaną społeczność mieszkanek. Każde mieszkanie ma do własnej dyspozycji oddzielne pomieszczenie kuchenne, jadalnię, bawialnię, łazienki oraz 1-3 osobowe pokoje sypialne, a także dostęp do balkonu/tarasu. Wyżywienie obejmuje posiłki sporządzone zgodnie z zaleceniami dietetycznymi i zdrowotnymi.

Od 11 lat rośnie udział osób starszych w populacji mieszkańców ogółem. W 2014 roku stanowili oni 11,9% wszystkich mieszkańców, natomiast w 2024 roku ich odsetek w populacji ogółem wynosił już 20,5%. Dane demograficzne wskazują, że liczba osób starszych w społeczności lokalnej wzrasta z roku na rok. Jest to skutek wydłużania się trwania ludzkiego życia, postępu cywilizacyjnego i poprawy jakości życia. Niepokój budzi nie sam fakt wzrostu ilościowego starszej populacji, co wzrost jej udziału w strukturze ludności. Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w 2014 roku wynosił 13%, zaś w 2024 roku wyniósł już 24,1%.

Rokrocznie znacznie wzrastają wydatki Gminy Pawłowice związane z kosztami utrzymania mieszkańca w Domu Pomocy Społecznej (DPS). Dom Pomocy Społecznej jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej, działającą na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej oraz przepisów wykonawczych. Placówka zapewnia całodobową opiekę osobom, które z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności lub innych przyczyn wymagają stałej pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych, a nie mogą korzystać z opieki w miejscu zamieszkania. Celem działalności Domu Pomocy Społecznej jest stworzenie mieszkańcom warunków do godnego i bezpiecznego życia, zapewnienie im opieki, wsparcia oraz możliwości utrzymania jak najwyższego poziomu samodzielności i aktywności życiowej. Placówka realizuje swoje zadania poprzez świadczenie usług bytowych, opiekuńczych, wspomagających i edukacyjnych, stosownie do indywidualnych potrzeb i możliwości psychofizycznych mieszkańców. W zależności od profilu, domy pomocy społecznej mogą być przeznaczone dla osób w podeszłym wieku, przewlekle somatycznie chorych, przewlekle psychicznie chorych, dorosłych z niepełnosprawnością intelektualną, dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną lub osób niepełnosprawnych fizycznie. Każdy typ DPS realizuje swoje zadania w sposób dostosowany do specyfiki danej grupy mieszkańców. Dom Pomocy Społecznej stanowi ważny element lokalnego systemu pomocy społecznej. Jego działalność przyczynia się do zapewnienia mieszkańcom gminy całodobowej opieki, bezpieczeństwa i wsparcia, a także do odciążenia rodzin w sprawowaniu opieki nad osobami niesamodzielnymi. Placówka pełni funkcję

opiekuńczą, terapeutyczną i integracyjną, realizując ideę poszanowania godności, praw i podmiotowości każdego mieszkańca.

W latach 2020-2024 liczba osób kierowanych do DPS pozostaje na stabilnym poziomie, co świadczy o utrzymującym się zapotrzebowaniu na tego typu formę opieki instytucjonalnej. Wydatki Gminy za pobyt w DPS systematycznie rosną, co jest wynikiem ogólnego wzrostu kosztów utrzymania placówek oraz wyższych kosztów osobowych i usług medycznych. Największy. Dane wskazują na potrzebę planowania w budżecie gminy coraz większych środków na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej, w tym opieki instytucjonalnej. Jednocześnie utrzymanie stabilnej liczby decyzji o skierowaniu do DPS świadczy o rozwoju alternatywnych form wsparcia, takich jak usługi opiekuńcze i asystenckie świadczone w miejscu zamieszkania, które ograniczają konieczność kierowania do placówek całodobowych.

W ramach realizacji zadania z Programu „Korpus Wsparcia Seniorów” seniorom w wieku 60 lat i więcej, którzy mają problemy z samodzielnym funkcjonowaniem ze względu na stan zdrowia, prowadzą samodzielne gospodarstwa domowe lub mieszkają z osobami bliskimi, które nie są w stanie zapewnić im wystarczającego wsparcia Ośrodek Pomocy Społecznej w Pawłowicach zapewnia dostęp do tzw. opasek/urządzeń bezpieczeństwa, które wyposażone są w następujące funkcje: przycisk bezpieczeństwa – sygnał SOS, detektor upadku, czujnik zdjęcia opaski/urządzenia, lokalizator GPS, funkcje umożliwiające komunikowanie się z centrum obsługi i opiekunami, funkcje monitorujące podstawowe czynności życiowe (puls i saturacja). W latach 2023-2025 z tej formy wsparcia korzysta 69 Seniorów z terenu Gminy Pawłowice.

Od 2024 roku Ośrodek Pomocy Społecznej w Pawłowicach realizuje projekt „*Sliver Klub w Gminie Pawłowice*” w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus. Dzięki projektowi w każdym sołectwie Gminy Pawłowice powstały Kluby Seniora, dzięki którym seniorzy mogli brać udział w różnych zajęciach. Celem projektu jest zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, polegających na opiece skoncentrowanej na indywidualnych potrzebach osób. Istotne jest również zapewnienie uczestnikom usług opiekuńczych dostosowanych do ich indywidualnych potrzeb, kontaktów z otoczeniem, animowanie sposobów spędzania wolnego czasu i rozwój osobistych zainteresowań. W poszczególnych sołectwach Gminy Pawłowice odbyły się: zajęcia ze specjalistami z zakresu zdrowia – profilaktyka zdrowotna pn. „Dieta a zażywanie leków”, „Suplementy i witaminy”, spotkanie z dietetykiem, warsztaty rękodzieła (wyplatanie koszyków z wikliny papierowej, zdobienie świeczek metodą decoupage, flower box, wianki jesienne, stroiki świąteczne, zajęcia ruchowe, zajęcia na basenie oraz relaksacja w grocie solnej, spotkania z kosmetyczką, spotkanie z funkcjonariuszem policji ws. bezpieczeństwa seniorów, spotkania z

psychologiem, warsztaty pieczenia chleba, wyjazd do teatru na spektakl „Noc z bankierem”, zajęcia z rzeźbienia w owocach, zajęcia zdobienia ozdób wielkanocnych, spotkanie międzypokoleniowe zorganizowane przez uczniów wraz z nauczycielami, ognisko integracyjne, wycieczki do Łańcuta i Rzeszowa, wycieczka do Ołomuńca, wykład dotyczący zagadnień prawnych, specjalistyczne poradnictwo optometryczne, konsultacje z zakresu profilaktyki raka piersi, przedświąteczne spotkanie wigilijne zorganizowane dla osób starszych, w tym seniorów z Klubu Seniora „Silver Klub”, a także osób samotnych.

2.12. Rodzina

Najważniejszym środowiskiem w życiu człowieka jest rodzina. Kształtuje ona osobowość, system wartości, poglądy oraz styl życia. Rodzina to mała grupa społeczna szczególnego rodzaju, charakteryzująca się silnymi więzami emocjonalnymi istniejącymi pomiędzy jej członkami. Rodzina jest także grupą formalną mającą określoną prawnie strukturę, cele i normy, w ramach których funkcjonuje w społeczeństwie.

Zadania pomocy społecznej w Gminie Pawłowice wykonuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Pawłowicach. Jest to jednostka budżetowa, powołana do realizacji zadań własnych gminy oraz zadań zleconych. OPS realizuje również zadania wynikające z innych, niż ustawa o pomocy społecznej aktów prawnych. Należą do nich m.in.: ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej, ustawa o ochronie zdrowia psychicznego, ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii, ustawa o świadczeniach rodzinnych.

Podmioty poza Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Pawłowicach oferujące wsparcie i pomoc rodzinom z dziećmi na terenie Gminy to w szczególności:

- przedszkola, szkoły podstawowe,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy domowej w Gminie Pawłowice,
- Sąd i kuratorzy,
- placówki prowadzące działalność leczniczą,
- Komisariat Policji,
- parafie,
- organizacje pozarządowe,

Punktem wyjścia do określenia sytuacji rodzin w Gminie Pawłowice jest analiza danych o rodzinach objętych wsparciem Ośrodka Pomocy Społecznej w Pawłowicach. Jak wynika z poniższych danych,

liczba rodzin korzystających z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej w Pawłowicach na przestrzeni lat 2019-2022 miała tendencję spadkową. W 2023 roku z uwagi na podwyższenie kryterium dochodowego uprawniającego mieszkańców Gminy Pawłowice do korzystania ze wsparcia, stworzenie nowych usług i form pomocy dla mieszkańców Gminy oraz przystąpienie do realizacji projektów ze środków zewnętrznych liczba rodzin i osób w rodzinach wzrosła. W roku 2019 z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej skorzystało 79 rodzin (łącznie liczba osób w rodzinach 148), w roku 2023 pomocy udzielono 96 rodzinom (185 osób w rodzinach), natomiast w 2024 roku z pomocy skorzystało 105 rodzin (185 osób w rodzinach). Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7- Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w Gminie Pawłowice w latach 2019- 2024

Lata	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
2019	79	148
2020	61	103
2021	64	103
2022	66	99
2023	96	185
2024	105	184

źródło: dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Pawłowicach

Analizując przyczyny trudnej sytuacji rodzin w Gminie Pawłowice na przestrzeni lat 2019-2024 można stwierdzić, że zmieniły się powody, dla których rodziny korzystają ze wsparcia OPS. Dla przykładu w 2024 roku najczęstszym powodem udzielania pomocy społecznej była długotrwała lub ciężka choroba, zaś w 2019 roku głównym powodem korzystania ze wsparcia OPS było ubóstwo. Dane pokazują, że pomoc społeczna reaguje na wiele zróżnicowanych i często nakładających się problemów społecznych. W ostatnich latach widoczna jest:

- stabilność podstawowych problemów (ubóstwo, bezrobocie),
- wzrost problemów zdrowotnych i uzależnień,
- rosnące potrzeby rodzin z dziećmi, zwłaszcza wielodzietnych,
- oraz konieczność gotowości do reagowania na sytuacje kryzysowe i losowe.

Poniżej przedstawiono dane dotyczące liczby rodzin objętych pomocą społeczną w Gminie Pawłowice w latach 2019–2024, z uwzględnieniem przyczyn korzystania ze wsparcia.

Tabela 8- Powody objęcia rodzin pomocą społeczną w Gminie Pawłowice w latach 2019- 2024

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	LICZBA RODZIN	LICZBA OSÓB W RODZINACH	LICZBA RODZIN	LICZBA OSÓB W RODZINACH	LICZBA RODZIN	LICZBA OSÓB W RODZINACH	LICZBA RODZIN	LICZBA OSÓB W RODZINACH	LICZBA RODZIN	LICZBA OSÓB W RODZINACH	LICZBA RODZIN	LICZBA OSÓB W RODZINACH
	2019 ROK		2020 ROK		2021 ROK		2022 ROK		2023 ROK		2024 ROK	
ubóstwo	62	128	46	79	42	70	49	75	60	111	56	94
sieroctwo	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	1	3
bezdolność	13	13	9	9	16	16	13	13	17	18	15	15
potrzeba ochrony macierzyństwa	11	55	6	31	5	24	5	27	12	66	14	70

w tym:												
	7	43	4	25	2	15	2	16	5	33	6	39
- wielodzietność												
bezrobocie	38	90	24	45	25	36	20	33	31	70	31	72
niepełnosprawność	39	59	31	41	24	34	14	32	34	69	41	68
długotrwała i ciężka choroba	52	67	40	54	36	49	43	57	70	141	74	127
bezzadność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem	12	46	5	23	3	10	4	8	11	36	11	35
w tym:												
rodziny niepełne	5	15	2	7	2	6	2	5	7	20	6	19
rodziny wielodzietne	4	24	3	15	0	0	0	0	3	17	2	13
przemoc domowa	0	0	0	3	0	0	1	1	0	0	1	5
alkoholizm	12	13	6	7	7	8	8	8	11	13	14	16
narkomania	2	2	1	1	1	1	4	4	3	3	6	7
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	2	2	4	8	2	2	0	0	3	3	4	5
zdarzenie losowe	1	1	0	0	2	2	1	5	1	2	3	9

źródło: dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Pawłowicach

Analiza trudnej sytuacji życiowej mieszkańców Gminy Pawłowice w latach 2019–2024 wskazuje na istotne przesunięcia w obszarze problemów społecznych. Mimo rekordowo niskiego bezrobocia ogólnego w Gminie, dane z Ośrodka Pomocy Społecznej ujawniają rosnącą skalę problemów zdrowotnych oraz specyficznych wyzwań opiekuńczych. Najważniejszym czynnikiem generującym potrzebę wsparcia stały się kwestie zdrowotne, które wyprzedziły tradycyjne ubóstwo ekonomiczne. Długotrwała i ciężka choroba jest obecnie najczęstszym powodem ubiegania się o pomoc. Liczba osób dotkniętych tym problemem wzrosła niemal dwukrotnie z 67 osób w 2019 r. do 127 osób w 2024 r. W szczytowym roku 2023 problem ten dotyczył aż 141 osób w 70 rodzinach. Choć liczba rodzin dotkniętych ubóstwem spadła z 62 w 2019 r. do 56 w 2024 r., liczba osób w tych rodzinach pozostaje wysoka i wynosi 94. Niepełnosprawność stanowi stabilną przyczynę trudności, obejmując w 2024 r. 41 rodzin i 68 osób. Statystyki pokazują korelację między potrzebą ochrony macierzyństwa a wielodzietnością. Odnotowano wzrost liczby rodzin potrzebujących wsparcia w tym zakresie z 11 rodzin z 2019 r. do 14 rodzin w 2024 r., przy czym liczba osób w tych rodzinach wzrosła z 55 do 70. Liczba osób korzystających z pomocy z powodu braku pracy spadła z 90 w 2019 r. do 72 w 2024 r. Niepokojącym trendem jest wzrost liczby rodzin zmagających się z uzależnieniami. Odnotowano trzykrotny wzrost liczby rodzin z problemem narkomanii z 2 rodzin w 2019 r. do 6 rodzin w 2024 r. Problem alkoholizmu dotyczy coraz większej liczby osób wzrost z 13 osób w 2019 r. do 16 osób w 2024 r. Główny ciężar pracy socjalnej przesunął się z walki z bezrobociem na wsparcie osób przewlekle chorych i niepełnosprawnych.

Zgodnie z obowiązującą Ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka zobowiązana jest do partycypacji w kosztach jego utrzymania. Liczba dzieci z terenu Gminy Pawłowice w latach 2020-2024 przebywających w placówkach opiekuńczo- wychowawczych była stabilna. Koszty utrzymania dzieci w placówkach systematycznie rosną. Największy wzrost kosztów wystąpił w 2024 roku, co wskazuje na wyższe koszty jednostkowe utrzymania dziecka. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9- Liczba rodzin, dzieci w rodzinach, asystentów rodziny, dzieci pozostających w placówkach opiekuńczo- wychowawczych i koszt utrzymania dzieci w tych placówkach w Gminie Pawłowice w latach 2020-2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba asystentów rodziny	1	1	1	1	2
Liczba rodzin, które miały przyznanego asystenta rodziny	14	15	15	18	24
Liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo- wychowawczych	20	28	34	30	31
Koszt utrzymania dzieci w placówkach wychowawczych	90 129	150 439	215 743	317 650	447 935

źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Pawłowicach

Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami takimi jak: uzależnienia, przemoc, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych. Dysfunkcje te wyrażają się głównie niedojrzałością emocjonalną, problemami we współżyciu z innymi ludźmi, niezaradnością w prowadzeniu gospodarstwa domowego, problemami opiekuńczo- wychowawczymi.

Rodziny mieszkające na terenie Gminy Pawłowice mają prawo do korzystania ze zniżek w ramach Karty Dużej Rodziny. O przyznanie Karty Dużej Rodziny mogą ubiegać się rodziny z co najmniej trójką dzieci, oraz rodzice, którzy kiedykolwiek mieli na utrzymaniu co najmniej troje dzieci. W Ośrodku Pomocy Społecznej w Pawłowicach działa nieodpłatna pomoc psychologiczna w zakresie udzielania pomocy psychologicznej, prowadzenia konsultacji dla rodzin, prowadzenia indywidualnych konsultacji psychologicznych. Wsparcie skierowane jest do mieszkańców Gminy Pawłowice.

Uchwałą Nr LV/563/2024 Rady Gminy Pawłowice z dnia 27 lutego 2024 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2024-2026 w Gminie Pawłowice wprowadziła Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2024-2026, którego głównym celem jest pomoc rodzinom zamieszkującym Gminę Pawłowice w stwarzaniu optymalnych warunków do wychowywania dzieci oraz wspieranie rodzin z dysfunkcjami w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczej. Celem szczegółowym programu są: rozwój usług i form wsparcia na rzecz pomocy dzieciom i rodzinie, ograniczenie sytuacji kryzysowych i negatywnych skutków niekorzystnie

wpływających na funkcjonowanie rodziny, organizacja systemu opieki nad dzieckiem i rodziną sprzyjająca jej prawidłowemu rozwojowi.

Założeniami programu są:

- podniesienie poziomu i rozwój profesjonalnych form pomocy rodzinie w środowisku;
- poprawa funkcjonowania rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym wymagających wsparcia i pomocy, wzmocnienie więzi i relacji rodzin;
- pozostawienie dzieci w miejscu zamieszkania;
- reintegracja rodziny poprzez powrót dziecka do rodziny;
- wzrost umiejętności i kompetencji wychowawczych rodziców.

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych prowadzone jest głównie poprzez:

- pracę socjalną świadczoną przez pracowników socjalnych w rodzinach z problemami opiekuńczo-wychowawczymi,
- współpracę z przydzielonym rodzinie asystentem rodziny,
- poradnictwo specjalistyczne,
- wsparcie finansowe, rzeczowe lub inne w zależności od potrzeb.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Pawłowicach prowadzi Placówkę Wsparcia Dziennego „Różowe Okulary” dla dzieci i młodzieży z Gminy Pawłowice. Placówka wspiera rodziny w których występują problemy opiekuńczo – wychowawcze. Dzieci w placówce otrzymują wsparcie dydaktyczne, pomoc psychologiczną, logopedyczną, ciepły posiłek oraz szereg zajęć dostosowanych do zainteresowań dzieci. Funkcja opiekuńcza świetlicy polega na zapewnieniu dzieciom opieki i wychowania, organizowaniu czasu wolnego, rozwijaniu zainteresowań, formowaniu u dzieci postaw społecznie pożądanych, przeciwdziałaniu marginalizacji. W 2025 roku 66 dzieci było zapisanych i korzystało ze wsparcia placówki. Wychowankowie mają bardzo bogatą ofertę zajęć (m.in.: ju-jitsu, ścianka wspinaczkowa, wyjścia na basen, lodowisko, kreatywne zajęcia plastyczne, wyjścia na spektakle teatralne, wyjazd do Parku Rozrywki Twinpiks w Żorach, zajęcia z zawodoznawstwa, wyjście do kina na seans filmowy, dni promocji zdrowia, zajęcia z robotyki i z długopisami 3D, prelekcja na temat zachowania bezpieczeństwa nad wodą, prelekcja z policjantem nt. zasad bezpieczeństwa ruchu drogowego, warsztaty multimedialne, zajęcia z dogoterapii, zajęcia z tkactwa, wycieczka do Chlebowej Chaty, wycieczka do Muzeum Zamkowego w Pszczynie, wycieczka do Bajki Pana Kleksa, wycieczka do Śląskiego Centrum Terapii ze Zwierzętami w Stanowicach, wyjazd do Funzeum w Gliwicach i wiele innych).

Pomoc społeczna stanowi element polityki społecznej państwa, którego celem jest wspieranie osób i rodzin w przewyżnianiu trudnych sytuacji życiowych, z którymi nie są w stanie poradzić sobie samodzielnie – mimo posiadanych zasobów, możliwości czy uprawnień. Jej zadaniem jest nie tylko doraźna pomoc, ale również wspieranie działań zmierzających do zaspokojenia podstawowych potrzeb oraz zapewnienie godnych warunków życia. System pomocy społecznej ma również charakter prewencyjny – umożliwia zapobieganie trudnym sytuacjom poprzez działania na rzecz usamodzielnienia osób potrzebujących oraz ich integracji ze społeczeństwem.

Wsparcie udzielane jest w różnych formach: finansowej, rzeczowej oraz usługowej. Pomoc ta kierowana jest szczególnie do osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej o niskich dochodach lub całkowicie ich pozbawionych. Szczególne znaczenie w zakresie wsparcia społecznego odgrywa w Gminie Pawłowice Ośrodek Pomocy Społecznej w Pawłowicach, który świadczy pomoc i wsparcie w następujących obszarach:

- pomocy społecznej (m.in. zasiłki stałe, okresowe i celowe, usługi opiekuńcze, itp.),
- funduszu alimentacyjnego,
- niepełnosprawności (m.in. zasiłek i świadczenie pielęgnacyjne, itp.)
- pomocy mieszkaniowej,
- świadczenie „Za życiem”,
- świadczeń rodzinnych (m.in. świadczenia rodzicielskie, zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego, jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka, itp.)
- specjalistyczne usługi opiekuńcze,
- Program Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową,
- poradnictwo specjalistyczne,
- prowadzenie grup wsparcia,
- dożywianie (Program Posiłki w szkole i w domu),
- schronienie,
- kierowanie do DPS,
- działania przeciwdziałające przemocy domowej (Zespół Interdyscyplinarny).

W analizowanym okresie od 2022 do 2024 roku zauważalny jest wyraźny wzrost liczby świadczeniobiorców. Taki trend świadczy o rosnących kosztach życia oraz o szerszym dostępie do świadczeń. Liczba osób otrzymujących zasiłki stałe pozostaje na podobnym poziomie przez trzy lata, z niewielkimi zmianami (między 17 a 20 osób rocznie). Natomiast znacząco wzrosła wysokość wydatkowanych środków w 2024 roku co było spowodowane zmianami przepisów prawa i zwiększeniem kwot indywidualnych zasiłków. Liczba zasiłków okresowych utrzymuje się na umiarkowanym poziomie, ale z lekkim wzrostem – z 18 w 2022 roku do 23 w 2024 roku. Bardziej

zauważalny jest wzrost wartości wypłaconych środków, szczególnie w 2024 roku. Wzrost ten oznacza wyższe zapotrzebowanie na pomoc czasową – np. w związku z bezrobociem lub chorobą.

Warto zauważyć, że największą część tych zasiłków przyznawano z powodu bezrobocia – ich liczba i wartość rosły systematycznie. Znaczący wzrost odnotowano również w przypadku zasiłków przyznawanych z powodu długotrwałej choroby – w 2024 roku ich wartość była prawie trzykrotnie wyższa niż w poprzednich latach, mimo że liczba świadczeń była nadal niewielka. Pomoc w formie zapewnienia schronienia była udzielana stosunkowo niewielkiej liczbie osób (6–7 rocznie), jednak w 2024 roku nastąpił gwałtowny wzrost kosztów tej formy wsparcia. Środki przeznaczone na schronienie były wyższe niż w roku poprzednim, co wynikało z rosnących cen usług w związku z inflacją i kosztami energii. Liczba osób objętych pomocą w postaci posiłków wzrosła znacznie – z 17 w 2022 roku do aż 53 w 2024 roku, co wynikało z podwyższenia kryterium dochodowego ze 100% do 200% w przypadku tej formy wsparcia. W analizowanym okresie systematycznie rosła liczba osób objętych usługami opiekuńczymi z 10 w 2022 roku do 21 w 2024 roku. Równolegle wzrastała wartość tych usług, co sugeruje rosnące potrzeby w zakresie opieki (np. wśród osób starszych i niesamodzielnych), a także wzrost kosztów świadczenia tego typu usług. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10- Liczba osób i kwota świadczeń przyznanych na podstawie ustawy o pomocy społecznej w Gminie Pawłowice w latach 2022-2024

FORMY POMOCY	LICZBA OSÓB	KWOTA ŚWIADCZEŃ w zł	LICZBA OSÓB	KWOTA ŚWIADCZEŃ w zł	LICZBA OSÓB	KWOTA ŚWIADCZEŃ w zł
	2022 rok		2023 rok		2024 rok	
RAZEM	79	254 924	118	354 170	149	520 059
ZASIŁKI STAŁE – OGÓŁEM	18	106 847	17	107 315	20	170 302
ZASIŁKI OKRESOWE – OGÓŁEM	18	36 920	24	44 150	23	64 444
w tym przyznane z powodu:	9	28 316	15	30 353	16	44 961
Bezrobocia						
długotrwałej choroby	4	3 595	2	3 492	4	9 506
Inne	6	5 009	8	10 305	5	9 977
SCHRONIENIE	6	17 746	6	21 375	7	59 715
POSIŁEK	17	17 739	28	27 582	53	34 231
USŁUGI OPIEKUŃCZE	10	14 297	17	31 821	21	47 162
ZASIŁKI CELOWE NA POKRYCIE WYDATKÓW POWSTAŁYCH W WYNIKU ZDARZENIA	1	10 000	1	15 000	3	12 000

LOSOWEGO						
INNE ZASIŁKI CELOWE I W NATURZE OGÓŁEM	38	39 775	66	87 190	63	86 830
w tym: zasiłki specjalne celowe	3	2 310	11	9 800	13	10 960

źródło: dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Pawłowicach

Kwoty zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami na przestrzeni analizowanego okresu zmniejszyły się o ponad 70% z 950 858 zł w 2019 roku do 246 523 zł w 2024 roku. Tendencja ta jest stabilna, co wskazuje na trwałe zmiany w systemie świadczeń rodzinnych i w strukturze społecznej mieszkańców. Zasiłki rodzinne jako podstawowa forma wsparcia materialnego systematycznie traci na znaczeniu. Wydatki na nie spadły z ponad 644 tys. zł w 2019 roku do zaledwie 151 tys. zł w 2024 roku. Oznacza to spadek liczby osób spełniających kryterium dochodowe, przeniesienie wsparcia na inne programy rządowe (np. 800+), zmiany demograficzne.

W analizowanym okresie niemal każdy rodzaj dodatku do zasiłku rodzinnego odnotował spadek wypłacanych kwot. Największe spadki zaobserwowano w dodatkach z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie urlopu wychowawczego, dla samotnych rodziców. Dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej spadł o ponad połowę (z 97 933 zł do 39 710 zł), a dodatek na kształcenie i rehabilitację dziecka niepełnosprawnego zmniejszył się z 45 085 zł do 14 250 zł. Z danych wynika, że w Gminie Pawłowice następuje systematyczne wycofywanie się mieszkańców z korzystania z tradycyjnych form pomocy rodzinnej obsługiwanych przez OPS. Główne przyczyny obejmują: zmiany systemowe w polityce społecznej i transferze świadczeń do ZUS (np. 800+, 300+, rodzinny kapitał opiekuńczy), zmieniające się kryteria dochodowe i demograficzne oraz wzrost świadomości społecznej i samodzielności ekonomicznej rodzin. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11- Kwota wypłaconych zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami w Gminie Pawłowice w latach 2019-2024

Rodzaj świadczenia:	2019	2020	2021	2022	2023	2024
zasiłki rodzinne	644 997	493 821	361 901	323 454	233 035	151 360
dodatki do zasiłku rodzinnego w tym:	305 860	295 393	208 980	175 369	144 001	95 163
- dodatek z tytułu urodzenia dziecka	16 301	24 000	14 795	8 130	9 000	4 691
- dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	42 352	37 040	29 860	21 052	21 639	5 600
- dodatek z tytułu samotnego wychowywania	36 670	36 690	19 320	14 156	8 878	5 598

dziecka						
- dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania – zamieszkiwanie	0	2 260	1 356	1 017	0	452
- dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania - dojazdy	35 782	37 635	25 020	21 611	18 002	16 314
- dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	31 737	24 802	17 594	15 786	11 583	8 548
- dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	97 933	91 561	70 403	66 581	54 069	39 710
- dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	45 085	41 404	30 632	27 036	20 830	14 250
Razem	950 858	789 215	779 860	498 823	377 037	246 523

źródło: dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Pawłowicach

Ośrodek Pomocy Społecznej od 2024 roku realizuje projekt „Gmina Pawłowice dla Rodziny”, którego głównym celem jest podjęcie działań w zakresie rozwoju, podniesienia jakości oraz dostępności usług wsparcia dla rodzin, w tym rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych lub będących w kryzysie. Celem projektu jest także realizacja kompleksowych działań na rzecz dzieci, które wymagają wsparcia ze względu na problemy psychiczne w szczególności zaburzenia lękowe, depresję oraz agresywne zaburzenia zachowania.

W ramach projektu realizowane są zadania:

1. "Wsparcie dla rodzin" w ramach którego organizowana jest praca z rodziną prowadzona w szczególności w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, prowadzenie grupy wsparcia dla rodziców posiadających trudności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, szkoła dla rodziców i wychowawców.
2. "Usługi dla dzieci wymagających wsparcia", w ramach którego organizowane będą konsultacje i poradnictwo specjalistyczne dla dzieci i młodzieży, warsztaty dla dzieci i młodzieży dotyczące zdrowia psychicznego, i uzależnień, wyjazd edukacyjny dzieci i młodzieży wraz z rodzicami.
3. "Poszerzenie oferty wsparcia Placówki Wsparcia Dziennego „Różowe Okulary” o zajęcia na ścianie wspinaczkowej, innowacje zajęcia multimedialne, warsztaty ceramiczne, nauka i doskonalenie pływania, zajęcia z jujitsu, korepetycje z języka angielskiego i z matematyki, wyjazdy edukacyjne uczestników Placówki Wsparcia Dziennego "Różowe Okulary”.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Pawłowicach został zarekomendowany, jako Organizacja Partnerska Lokalna do realizacji Programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027 – Podprogram 2024 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus. Dystrybutorem produktów żywnościowych był Caritas Archidiecezji Katowickiej. Ośrodek prowadził

dystrybucję paczek żywnościowych dla osób potrzebujących. Pomoc realizowana była poprzez przekazywanie nieodpłatnych paczek żywnościowych. Z pomocy skorzystało 140 rodzin, którym wydano 333 paczki żywnościowe. Paczki zawierały produkty tj. olej, mąka, cukier, kasza, mleko, dżem, konserwy mięsne, konserwy rybne, płatki, kawę zbożową, ciastka, fasolkę, groszek, ser żółty i pasztet. W roku 2025 *Podprogram 2024* dla jednej osoby obejmował artykuły spożywcze w łącznej ilości 39,6 kg. Do odbioru żywności kwalifikował Ośrodek Pomocy Społecznej. Pomoc otrzymały osoby i rodziny znajdujące się w najtrudniejszej sytuacji, np. dotknięte: ubóstwem, bezdomnością, bezrobociem, niepełnosprawnością, długotrwałą lub ciężką chorobą oraz uzyskujące dochód nieprzekraczający kwoty kryterium dochodowego wskazanego w ramach FEPŻ, na poziomie 265% kryterium ustawowego tj. 2676,50 zł na osobę samotnie gospodarującą oraz 2180,95 zł na osobę w rodzinie.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Pawłowicach nawiązał współpracę z Fundacją Przystanek Nadzieja z Żor, dzięki której mieszkańcy naszej gminy mogli skorzystać z bezpłatnej żywności. Dzięki tej inicjatywie, od 7 marca 2025 r., w każdy piątek, w centrum przesiadkowym w Pawłowicach (miejsce Eko Targu) dostępne są produkty spożywcze przeznaczone do rozdania. Mieszkańcy Gminy Pawłowice znajdujący się w trudnej sytuacji mogą liczyć na regularną pomoc, gdyż wydarzenie ma charakter cykliczny. Żywność jest udostępniana bezpłatnie wszystkim potrzebującym. To inicjatywa, która nie tylko pomaga osobom w trudnej sytuacji, ale także przyczynia się do ograniczenia marnowania jedzenia.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Pawłowicach od 3 lat kontynuuje organizację Pikniku Rodzinnego, na który przybywają całe rodziny z dziećmi oraz seniorzy. Piknik ma charakter projektu socjalnego skierowanego dla rodzin z terenu Gminy Pawłowice by integrować społeczność lokalną i realizować profilaktykę w rodzinach.

2.13. Uzależnienia i przemoc domowa

Przemoc jest poważnym problemem społecznym, bo niszczy od środka nie tylko rodzinę, ale przyczynia się do kryzysu społecznego, gdyż jest czynnikiem wzmacniającym występowanie patologii społecznych (uzależnień, przestępczości, wzrost liczby pacjentów służby zdrowia, spadek wydajności osób w wieku produkcyjnym itd.). Problem przemocy jest trudny do precyzyjnego określenia. Dane z sądu, prokuratury i policji pozwalają jedynie wskazać w pewnej mierze liczbę przypadków przemocy domowej, które znalazły się w kręgu zainteresowania danej instytucji. Podstawą prowadzenia działań na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej w Gminie Pawłowice jest Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2026-2030, przyjęty Uchwałą nr XVIII/168/2025 Rady Gminy Pawłowice z dnia 16 grudnia 2025 r. w sprawie przyjęcia

Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Pawłowice na lata 2026 – 2030 oraz Zarządzenie Wójta Gminy Pawłowice w sprawie powołania Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy domowej w Gminie Pawłowice. W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele: Ośrodka Pomocy Społecznej, członkowie GKRPA, Sądu Rejonowego w Jastrzębiu- Zdroju, Komisariatu Policji w Pawłowicach, szkół, NZOZ. Rolą Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Pawłowice jest tworzenie warunków umożliwiających realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz integrowanie i koordynowanie działań podmiotów w szczególności przez diagnozowanie problemu przemocy domowej na poziomie lokalnym, inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej i powierzanie ich wykonania właściwym podmiotom, inicjowanie działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową, opracowanie projektu gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej, rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym, powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych i bieżące monitorowanie realizowanych przez nie zadań, monitorowanie procedury „Niebieskie Karty”, przekazywanie informacji, kierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową, składanie, na wniosek grupy diagnostyczno-pomocowej, zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia.

Analiza danych z lat 2019–2024 dotyczących liczby wszczętych Procedur Niebieskich Kart pozwala zauważyć wyraźne zmiany w aktywności instytucji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy, a także wskazać czynniki wpływające na dynamikę zgłoszeń. Dane obejmują pięć podmiotów: Ośrodek Pomocy Społecznej, Policję, oświatę, ochronę zdrowia oraz Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W analizowanym okresie w 2019 roku liczba wszczętych Niebieskich Kart osiągnęła najwyższy poziom- 30 przypadków. Kolejne lata przynoszą jednak wyraźny spadek, osiągając minimum w 2021 roku, kiedy odnotowano 16 wszczętych procedur. Oznacza to niemal połowę zgłoszeń mniej niż dwa lata wcześniej. Jest to charakterystyczny trend obserwowany w wielu gminach i instytucjach, a jego główną przyczyną jest specyfika okresu pandemii COVID-19, która w znaczącym stopniu ograniczyła pracę instytucji i utrudniła zgłaszanie przypadków przemocy. Po 2021 roku następuje stopniowy powrót do wcześniejszego poziomu aktywności- w 2022 roku odnotowuje się lekki wzrost do 17 przypadków, w 2023 liczba ta rośnie do 21, a w 2024 osiąga już 29. Choć wartość ta jest jedną z najwyższych w analizowanym przedziale, nadal nieznacznie ustępuje sytuacji sprzed pandemii. Można jednak jasno stwierdzić, że system przeciwdziałania przemocy wraca do pełnej

sprawności, a instytucje odzyskują możliwości działania, kontaktu z mieszkańcami i reagowania na sygnały przemocy. Największą aktywność w analizowanym okresie wykazuje Ośrodek Pomocy Społecznej, który każdego roku wszczyna najwięcej Niebieskich Kart. Liczba NK pochodzących z OPS waha się od 9 do 15 rocznie. Najniższy wynik- 9 NK przypada na rok 2021, czyli najtrudniejszy okres pandemii. Z kolei najwyższe wartości odnotowano w latach 2019 oraz 2024. Świadczy to o stałej, kluczowej roli OPS w identyfikowaniu i przeciwdziałaniu przemocy domowej. Pracownicy socjalni, mając bezpośredni kontakt z rodzinami, często jako pierwsi zauważają symptomy przemocy, a ich aktywność odzwierciedla zarówno intensywność pracy w terenie, jak i skuteczność systemu interwencji społecznej. Drugim podmiotem o największej liczbie zgłoszeń jest Policja. W jej przypadku liczba wszczętych kart również wykazuje zmienność w czasie, jednak w przeciwieństwie do OPS spadek aktywności jest bardziej zauważalny w latach 2021–2022, kiedy policja wszczyna po 6 Niebieskich Kart rocznie. Wynika to z faktu, że część interwencji w czasie pandemii mogła nie prowadzić do formalnego wszczęcia procedury z uwagi na utrudniony kontakt, ograniczenia i większą liczbę zdarzeń ocenianych jako niekwalifikujące się do procedury NK. Od 2023 roku aktywność Policji ponownie wzrasta, osiągając 9 NK, a w 2024 roku 10 NK. Oba te podmioty (OPS i Policja) odpowiadają za zdecydowaną większość zgłoszeń w całym okresie, w niektórych latach nawet za ponad 90% wszystkich wszczętych Niebieskich Kart. Potwierdza to kluczową rolę pracy socjalnej i interwencji policyjnych w systemie przeciwdziałania przemocy. Znacznie niższą aktywnością charakteryzują się instytucje takie jak oświata, ochrona zdrowia oraz Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W przypadku oświaty (czyli szkół, przedszkoli), liczba zgłoszeń zwykle wynosi 1 NK rocznie. Wyjątek stanowi rok 2020, w którym oświata nie wszczęła żadnej procedury, co może być bezpośrednio związane z nauką zdalną i brakiem kontaktu pedagogów z uczniami. Z kolei w roku 2024 odnotowano 3 zgłoszenia, co jest najwyższym wynikiem w analizowanym okresie. Może to świadczyć o poprawie czujności środowiska szkolnego lub zwiększeniu liczby ujawnianych przypadków. Ochrona zdrowia charakteryzuje się jeszcze mniejszą aktywnością – jedynie w 2019 i 2024 roku odnotowano odpowiednio 2 i 1 wszczętą NK, natomiast w latach 2020–2023 nie było żadnego zgłoszenia. Wynika to z dużego obciążenia pracą personelu medycznego, a także ze specyfiki systemu ochrony zdrowia, który skupia się przede wszystkim na interwencjach medycznych, a nie społecznych.

GKRPA (Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych) wszczęła w 2019 roku- 2 przypadki NK. Wynika to z faktu, że osoby z problemem alkoholowym częściej trafiają do innych instytucji, które przejmują rolę inicjatora procedury NK. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12- Liczba Niebieskich Kart wszczętych przez uprawnione podmioty w latach 2019-2024

Rok	OPS	Policja	Oświata	Ochrona Zdrowia	GKRPA	RAZEM
2019	15	10	1	2	2	30
2020	13	13	0	0	0	26
2021	9	6	1	0	0	16
2022	10	6	1	0	0	17
2023	11	9	1	0	0	21
2024	16	10	3	1	0	30

źródło: dane Zespołu Interdyscyplinarnego w Pawłowicach

Analiza działalności Zespołu Interdyscyplinarnego (ZI) oraz grup diagnostyczno-pomocowych w latach 2022-2024 pozwala na ocenę zmian w funkcjonowaniu systemu wsparcia osób i rodzin dotkniętych problemami społecznymi, w tym przemocą domową. Przeanalizowano liczbę posiedzeń zespołu, utworzonych grup, ich posiedzeń oraz skalę pomocy kierowanej do rodzin i osób indywidualnych, uwzględniając podział na kobiety, mężczyzn oraz dzieci. W latach 2022–2024 obserwujemy wyraźne zmiany i wzrosty w zakresie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup diagnostyczno-pomocowych, które wskazują na rosnące potrzeby w obszarze wsparcia społecznego i interwencji specjalistycznych. W analizowanym okresie w 2022 roku powołano 4 grupy, rok później ich liczba wzrosła do poziomu 11 grup, natomiast największy skok nastąpił w 2024 roku, kiedy to liczba powołanych grup diagnostyczno-pomocowych wzrosła do poziomu 45 grup. Taki dynamiczny wzrost wskazuje na rozbudowę struktur pomocowych oraz na zwiększone możliwości diagnozy i wsparcia osób oraz rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Rozwój tych grup odpowiada na rosnące potrzeby społeczne oraz świadczy o większym zaangażowaniu instytucji w aktywne przeciwdziałanie problemom. Znacznemu zwiększeniu uległa również liczba posiedzeń tych grup. W 2022 roku odbyło się 67 posiedzeń, w 2023 liczba ta wzrosła do 95, a w 2024 roku aż do 205 spotkań. Wzrost ten jest proporcjonalny do liczby powołanych grup, co oznacza, że grupy nie tylko powstają w większej liczbie, ale też funkcjonują bardziej intensywnie. Taka sytuacja świadczy o aktywności zespołów w pracy diagnostyczno-pomocowej i wskazuje na lepszą organizację oraz skuteczniejszą realizację zadań w terenie. Liczba rodzin, które otrzymały wsparcie od grup diagnostyczno-pomocowych, również wykazuje tendencję wzrostową. W 2022 roku pomoc objęła 17 rodzin, w 2023- 29 rodzin, a w 2024 już 45 rodzin. Ten wzrost jest szczególnie ważny, ponieważ bezpośrednio odzwierciedla rosnącą efektywność docierania do rodzin potrzebujących wsparcia. Wzrost liczby objętych pomocą rodzin świadczy o tym, że rozwinięte struktury pomocowe skuteczniej identyfikują i reagują na problemy społeczne wśród rodzin, co może przyczyniać się do poprawy ich sytuacji życiowej. Podobnie jak w przypadku rodzin, liczba osób objętych pomocą ogółem była na podobnym poziomie w 2022 i 2023 roku (odpowiednio 62 i 61 osób), natomiast w 2024 roku nastąpił gwałtowny wzrost do 120 osób. Tak znaczny wzrost w ciągu jednego roku świadczy o znaczącym rozwoju działalności pomocowej oraz o

zwiększeniu skali działań. To pokazuje, że zarówno większa liczba grup, jak i intensywność ich pracy przyczyniły się do rozszerzenia zasięgu pomocy. Analizując dane dotyczące struktury demograficznej osób korzystających z pomocy, można zauważyć, że zdecydowaną większość osób objętych pomocą stanowiły kobiety (53 w 2022 roku, 19 w 2023 roku i 43 w 2024 roku). W przeciwieństwie do kobiet, liczba mężczyzn korzystających z pomocy rosła systematycznie zaledwie 3 osób w 2022 roku do 20 w 2023 i 32 w 2024 roku. Najbardziej dynamiczny wzrost odnotowano w przypadku dzieci – z 6 dzieci w 2022 roku do 22 w 2023, a następnie do 45 w 2024 roku. To bardzo istotny sygnał, pokazujący, że działania pomocowe coraz skuteczniej docierają do najmłodszych członków rodzin, co jest szczególnie ważne z punktu widzenia profilaktyki i ochrony dzieci przed negatywnymi skutkami trudnych sytuacji rodzinnych. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13- Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Pawłowice w latach 2022-2024

Wyszczególnienie	2022	2023	2024
Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego	4	4	6
Liczba utworzonych grup diagnostyczno-pomocowych	4	11	45
Liczba posiedzeń grup diagnostyczno-pomocowych	67	95	205
Liczba rodzin objętych pomocą grup diagnostyczno- pomocowych	17	29	45
Liczba osób objętych pomocą ogółem	62	61	120
- w tym kobiety	53	19	43
- w tym mężczyźni	3	20	32
- w tym dzieci	6	22	45

źródło: dane Zespołu Interdyscyplinarnego w Pawłowicach

W latach 2022–2024 liczba osób doznających przemocy domowej wzrosła z 26 do 68, czyli ponad 2,5-krotnie. Największy wzrost odnotowano wśród nieletnich (z 7 do 29) oraz kobiet (z 16 do 35). Dane te sugerują zwiększoną liczbę ujawnianych przypadków, ale także możliwą eskalację zjawiska przemocy w rodzinach z dziećmi. Liczba osób stosujących przemoc wzrosła z 17 (2022) do 45 (2024). Szczególnie widoczny jest wzrost liczby kobiet stosujących przemoc z 1 w 2022 r. do 10 w roku 2024. Nadal jednak dominują sprawcy płci męskiej, stanowiąc w 2024 roku aż 35 przypadków. Wzrost liczby sprawców wynika z większej liczby interwencji i skuteczniejszego działania służb, większej gotowości rodzin i świadków do zgłaszania przemocy, narastających problemów społecznych (stres, kryzysy ekonomiczne, problemy wychowawcze). Liczba osób stosujących przemoc pod wpływem alkoholu jest stabilna: 9 (2022), 9 (2023), 10 (2024). Alkohol pozostaje jednym z dominujących czynników ryzyka, a mężczyźni wciąż są większością sprawców w tej kategorii. Stałość tego wskaźnika sugeruje, że wzrost ogólnej przemocy nie wynika z alkoholu, lecz z innych czynników społecznych lub rodzinnych. Równoległe z rosnącą liczbą incydentów przemocowych widoczny jest także dynamiczny wzrost liczby tworzonych grup diagnostyczno- pomocowych, posiedzeń, osób objętych wsparciem. Oznacza to, że system reagowania i wsparcia staje się coraz intensywniejszy i coraz bardziej skuteczny w ujawnianiu przemocy. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14- Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową w Gminie Pawłowice w latach 2022-2024

Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową	2022	2023	2024
Liczba osób doznających przemocy domowej (ogółem), w tym:	26	47	68
Kobiety	16	23	35
Mężczyźni	3	2	4
Nieletni	7	22	29
Liczba osób stosujących przemoc domową (ogółem), w tym:	17	21	45
Kobiety	1	2	10
Mężczyźni	16	19	35
Liczba osób stosujących przemoc domową pod wpływem alkoholu (ogółem), w tym:	9	9	10
Kobiety	1	2	2
Mężczyźni	8	7	8

źródło: dane Zespołu Interdyscyplinarnego w Pawłowicach

Należy nadmienić, że powyższe dane nie oddają w pełni obrazu przemocy na terenie Gminy Pawłowice. Zjawisko to bowiem jest bardzo trudne do rozpoznania, gdyż osoby doznające przemocy rzadko same zgłaszają się po pomoc lub zawiadamiają policję o popełnieniu przestępstwa znęcania się nad rodziną. Większość prowadzonych procedur „Niebieskie Karty” zakładana jest podczas interwencji Policji, pracy placówek oświatowych lub w terenie pracowników socjalnych.

Na terenie Gminy Pawłowice swoje działania prowadzi również Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA) powołana przez Wójta Gminy Pawłowice na podstawie art. 4¹ ust. 3 i 4 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Na terenie Gminy Pawłowice realizowany jest także Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Pawłowice przyjęty Uchwałą nr XIX/181/2026 Rady Gminy Pawłowice z dnia 27 stycznia 2026 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2026-2029. Program jest dokumentem określającym działania, które będą realizowane w ramach własnych przedsięwzięć, w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Program jest podstawą do realizacji zadań własnych gminy, określonych w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 r.

Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Pawłowicach wynika, że w latach 2019-2024 alkoholizm był powodem korzystania ze wsparcia OPS w 2019 roku przez 12 rodzin. W roku 2023 z powodu alkoholizmu udzielono pomocy 11 rodzinom. W 2024 roku wśród klientów OPS odnotowano 14 rodzin, którym udzielono pomocy z powodu alkoholizmu. W ostatnich 3 latach problem alkoholowy wśród mieszkańców Gminy Pawłowice ma tendencję zwykłą. Określenie rzeczywistej skali zjawiska uzależnień jest bardzo trudne, ponieważ niejednokrotnie mają one nieuświadomiony charakter i są

trudne do zdiagnozowania, a osoby nimi dotknięte nie chcą przyznać się do problemu. Utrudnienie stanowi też fakt pojawiania się coraz to nowych rodzajów uzależnień i substancji uzależniających oraz fragmentaryczność statystyk różnych instytucji i organizacji w sposób bezpośredni lub pośredni zajmujących się tą problematyką. Niemniej jednak dane i sprawozdania tych instytucji stanowią cenne źródło informacji. Szacunki Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom (KCPU) określają skalę zjawiska, odnosząc się do poszczególnych kategorii osób zagrożonych problemami alkoholowymi i szacując liczebność każdej z tych grup. Dane mają charakter przybliżony i pozwalają na orientacyjne określenie liczby osób dotkniętych problemem alkoholowym w poszczególnych jednostkach terytorialnych, w tym także w gminach o liczbie mieszkańców zbliżonej do Gminy Pawłowice. Według danych GUS z 2024 roku Gminę Pawłowice zamieszkuje 17 514 osób. Na tej podstawie, wykorzystując wskaźniki KCPU, można oszacować skalę zjawiska w gminie w następujący sposób:

Tabela 15- Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych (dane szacunkowe wg KCPU).

Wyszczególnienie	Skala zjawiska (wg KCPU)	W Polsce (37,5 mln)	W Gminie Pawłowice (17,5 tys. mieszk.)
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 750 tys.	ok. 350 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 700 osób
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 700 osób
Osoby pijące szkodliwie	5–7% populacji	1,88–2,62 mln	ok. 875- 1 225 osób
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	ok. 2/3 osób dorosłych i dzieci z tych rodzin	ok. 1,75 mln dorosłych i dzieci	ok. 820 osób (dorośli i dzieci)

źródło: Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom

Ocenia się, że w gminie żyje ok. 350 osób uzależnionych od alkoholu, a ponad 1 400 osób pozostaje w bezpośrednim kontakcie z problemem alkoholowym (członkowie rodzin, współmałżonkowie, dzieci). Szacunkowo ponad 1 tys. mieszkańców może nadużywać alkoholu w sposób szkodliwy dla zdrowia i relacji społecznych. Około 820 osób (dorosłych i dzieci) może doświadczać przemocy domowej w rodzinach, w których występuje problem alkoholowy. Dane te wskazują na konieczność prowadzenia długofalowych działań profilaktycznych, edukacyjnych oraz terapeutycznych w ramach gminnego programu.

2.14. Analiza SWOT

W ramach diagnozy dokonanej na potrzeby niniejszego dokumentu przeprowadzono analizę SWOT. Umożliwiła ona identyfikację mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją, pomagając jednocześnie usystematyzować zgromadzoną dotychczas wiedzę.

Uzyskane wyniki diagnozy problemów społecznych, posłużyły do opracowania, aktualizacji założeń polityki społecznej Gminy Pawłowice na najbliższe lata. Zostały one przedstawione w Strategii i zawierają działania, które powinny przyczynić się do zminimalizowania problemów społecznych występujących w gminie.

Analiza SWOT, jako narzędzie pomocnicze pozwoli na pogłębioną ocenę otoczenia planowanych w przedmiotowej strategii kierunków działań. Z oczywistych względów posłuży uporządkowaniu informacji mających kluczowe znaczenie dla polityki społecznej Gminy Pawłowice.

Zastosowana technika analityczna SWOT oparta została na czynnikach mających wpływ na rozwój sfery społecznej pogrupowanych w cztery kategorie czynników strategicznych:

S (<i>Strengths</i>)	mocne strony: wszystko to co stanowi atut, przewagę, zaletę analizowanego obszaru,
W (<i>Weaknesses</i>)	słabe strony: wszystko to co stanowi słabość, barierę, wadę analizowanego obszaru,
O (<i>Opportunities</i>)	szanse: wszystko to co stwarza dla analizowanego obszaru szansę korzystnej zmiany,
T (<i>Threats</i>)	zagrożenia: wszystko to co stwarza dla analizowanego obszaru niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

Analiza SWOT jest użytecznym instrumentem pozwalającym na wielowymiarową ocenę aktualnego stanu sfery społecznej Gminy Pawłowice oraz stanowi adekwatny punkt wyjścia do definiowania pożądanych kierunków rozwoju. W ten sposób przedmiotowa analiza ujawnia również obszary wymagające poprawy w funkcjonowaniu gminy, a także wskazuje na niezbędne działania, których podjęcie pomoże osiągnąć ustalone cele strategiczne oraz cele operacyjne.

Uzyskane wyniki diagnozy problemów społecznych, posłużyły do opracowania założeń polityki społecznej Gminy Pawłowice na najbliższe lata. Zostały one przedstawione w Strategii i zawierają działania, które powinny przyczynić się do zminimalizowania problemów społecznych występujących w gminie.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców. • Możliwość korzystania z poradnictwa psychologicznego. • Zmniejszająca się liczba osób bezrobotnych na terenie gminy. • Organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. • Funkcjonowanie Klubów Seniora i Uniwersytetu Trzeciego Wieku. • Realizacja programu „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej”, „Opieka wytchnieniowa”, „Korpus Wsparcia Seniora”. • Specjalistyczna kadra Ośrodka Pomocy Społecznej w Pawłowicach. • Upowszechnianie informacji wśród osób starszych, niesamodzielnych i z niepełnosprawnością o przysługujących im prawach oraz dostępnych i formach pomocy. • Działalność jednostek oświatowych Gminy, Gminnego Ośrodka Kultury, Gminnego Ośrodka Sportu, Gminnej Biblioteki Publicznej w Pawłowicach oraz innych organizacji pozarządowych na rzecz mieszkańców Gminy. • Realizacja działań prozdrowotnych na rzecz mieszkańców Gminy. • Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Zespołu Interdyscyplinarnego. • Działanie edukacyjne i aktywizujące Kół Gospodyń Wiejskich i Klubów Sportowych działających na terenie Gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności. • Brak świadomości części mieszkańców na temat negatywnych konsekwencji stosowania przemocy wobec dzieci jako metody wychowawczej. • Wzrost liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia OPS z powodu długotrwałej i ciężkiej choroby oraz niepełnosprawności • Dysfunkcje w rodzinach wynikające w szczególności z problemów opiekuńczo-wychowawczych. • Brak Dziennego Domu Pomocy dla seniorów. • Pogłębiający się kryzys rodziny, narastający problem braku opieki nad osobami starszymi ze strony rodziny. • Niska samodzielność i inicjatywność części seniorów. • Ograniczone możliwości działań w zakresie zapobiegania problemowi ubóstwa osób starszych, niesamodzielnych i z niepełnosprawnością. • Niskie poczucie sprawczości wśród seniorów i osób z niepełnosprawnością. • Brak świadomości społecznej o potrzebach osób starszych. • Dziedziczenie marginalizacji i wykluczenia społecznego. • Występujący problem sięgania po alkohol, papierosy, narkotyki, inne używki.

- Upowszechnianie ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy przez PUP Pszczyna.
- Prowadzenie działań profilaktycznych i edukacyjnych.
- Zapewnienie pomocy rodzinom w formie asystenta rodziny.
- Rozwijanie i poszerzanie dla dzieci i młodzieży oferty spędzania czasu wolnego.
- Efektywna praca socjalna pracowników socjalnych Ośrodka Pomocy Społecznej.

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Dostępność dodatkowych środków, w tym współfinansowanych z EFS skierowanych do osób starszych, niesamodzielnych i osób z niepełnosprawnością. • Możliwość uzyskania przez osoby starsze i osób z niepełnosprawnością pomocy ze strony rodziny. • Rosnąca społeczna akceptacja osób z niepełnosprawnością. • Poszerzanie działań podnoszących aktywne formy spędzania czasu wolnego przez osoby starsze i osoby z niepełnosprawnością, dzieci i młodzież. • Profesjonalnie przygotowana i kompetentna kadra gotowa do świadczenia usług na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem. • Podejmowanie działań mających na celu efektywną aktywizację społeczno-zawodową osób niepracujących wcześniej i poszukujących pracy, mających problem z samodzielnym poszukiwaniem, utrzymaniem pracy. • Możliwość podejmowania pracy sezonowej. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych. • Wzrost problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach, zaburzenie więzi rodzinnych. • Występowanie czynników zwiększających ryzyko nasilenia się zjawiska uzależnień (ubóstwo, bezrobocie). • Możliwość odizolowania się osób z niepełnosprawnością. • Pogłębiający się kryzys rodziny, przejmowanie funkcji rodziny przez instytucje. • Niskie świadczenia emerytalno-rentowe seniorów. • Zanikanie modelu rodzin wielopokoleniowych. • Zmiany demograficzne, skutkujące wcześniejszym korzystaniem z systemu instytucjonalnego wsparcia. • Zwiększająca się potrzeba usług opiekuńczych dla osób starszych, osób z niepełnosprawnością w tym z zaburzeniami psychicznymi.

- Utrzymanie wsparcia materialnego dla rodzin.
- Propagowanie idei wolontariatu.
- Zwiększająca się świadomość rodziców, nauczycieli i sprzedawców co do zagrożeń związanych z uzależnieniami.
- Pomoc w konstruktywnym rozwiązywaniu konfliktów i kryzysów w rodzinie.
- Profilaktyka dzieci i młodzieży w temacie uzależnień i używek.
- Prowadzenie dodatkowych zadań wspierających integrację rodziny z jej otoczeniem.
- Utworzenie nowych miejsc pracy w gminie.
- Tworzenie programów integracyjnych i międzypokoleniowych – wydarzenia wspólne dla dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów mogą poprawić więzi społeczne i wzmocnić poczucie tożsamości lokalnej.
- Programy edukacyjne i profilaktyczne – działania w zakresie profilaktyki alkoholowej, narkotykowej i bezpieczeństwa poprawią zdrowie społeczne i ograniczą konflikty.
- Aktywizacja społeczna mieszkańców, rozwój fizyczny i sportowy.
- Rozwój usług społecznych na rzecz osób starszych.
- Szkolenia i podnoszenie kompetencji kadry działającej w obszarze rozwiązywania problemów społecznych.
- Skuteczność w rozwiązywaniu problemów społecznych oraz przeciwdziałaniu im dzięki współpracy międzyinstytucjonalnej.
- Wspieranie lokalnych działań i inicjatyw mieszkańców.
- Zwiększająca się liczba osób starszych wymagających całodobowej opieki.
- Pogłębiające się zjawiska marginalizacji problemów i potrzeb osób starszych i osób z niepełnosprawnością.
- Pogłębianie się różnic w poziomie życia ludności.
- Nasilanie się negatywnych społecznych skutków wobec osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym pozostających bez pracy.
- Dziedziczenie bezrobocia, ubóstwa i wykluczenia społecznego.
- Demoralizacja dzieci i młodzieży.
- Brak jednoznacznej negacji dla zjawiska przemocy w rodzinie.
- Przyzwolenie społeczne na alkohol.

2.15. Wnioski z diagnozy

Uwzględniając przeprowadzoną diagnozę sytuacji społecznej w Gminie oraz skalę i znaczenie społeczne ujawniających się problemów, uwzględniając zagrożenia, ale przede wszystkim biorąc pod uwagę uwarunkowania lokalne prognozuje się:

- wzrastające potrzeby w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych w stosunku do osób starszych i z niepełnosprawnością,
- zmianę struktury mieszkańców Gminy (wzrost liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym),
- występowanie izolacji i wykluczenia z życia społecznego osób starszych i z niepełnosprawnością,
- rosnące problemy i zaburzenia psychiczne wśród dzieci i młodzieży,
- brak miejsc aktywności ruchowej, spędzania wolnego czasu dla młodzieży i osób starszych zależnych,
- niewystarczającą jakość życia osób z niepełnosprawnością, występowanie sytuacji niepełnego uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym,
- utrzymywanie się potrzeb w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych świadczonych przez instytucje pomocy społecznej oraz organizacje pozarządowe,
- występowanie zjawiska niezaradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego, w wychowaniu dzieci,
- występowanie osób bezrobotnych, dla których niepełnosprawność jest dodatkowym ograniczeniem w dostępie do zatrudnienia,
- utrzymywanie się zapotrzebowania na nowe lub unowocześnione usługi świadczone przez przygotowane do tego podmioty osobom starszym, z niepełnosprawnością oraz rodzinom,
- występowanie potrzeb wymagających rozwiązań innowacyjnych dla obszaru polityki społecznej,
- zapotrzebowanie na specjalistyczną kadrę opiekuńczo- asystencką,
- rozbudowę infrastruktury Ośrodka Pomocy Społecznej w Pawłowicach,
- analizę potrzeb w kierunku uruchomienia Centrum Usług Społecznych w Gminie Pawłowice i wprowadzenia dodatkowych usług dla mieszkańców Gminy,
- kontynuację i dopasowanie do bieżących potrzeb programów „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej” oraz „Opieka wytchnieniowa”,
- zwiększenie dostępności specjalistycznego poradnictwa rodzinnego, psychologicznego i terapeutycznego,
- rozwój profilaktyki uniwersalnej nakierowanej na budowanie więzi międzypokoleniowych przy współpracy z KGW i UTW,

- realizację kampanii społecznych zwiększających świadomość na temat szkodliwości spożywania alkoholu i używania substancji psychoaktywnych (szczególnie wśród młodzieży),
- wzmocnienie systemu wsparcia dla ofiar przemocy poprzez ścisłą współpracę Zespołu Interdyscyplinarnego z policją i służbą zdrowia,
- aktywizację społeczno-zawodową osób długotrwale bezrobotnych oraz korzystających z pomocy społecznej,
- wsparcie osób starszych w obszarze „cyfrowego włączenia” – nauka obsługi systemów e-zdrowia i bankowości, co zwiększy ich samodzielność.

Przedstawione powyżej prognozy pozwalają zdefiniować strategię, która powinna być zrealizowana, aby ograniczyć skutki różnorodnych zagrożeń mieszkańców Gminy. Proponowana strategia będzie obejmować osiągnięcie celów nastawionych na eliminację zagrożeń oraz poprawę sytuacji, która w czasie opracowywania Strategii została zidentyfikowana jako niekorzystna. Wprowadzanie zmian społecznych na terenie Gminy, poprzez realizację celów i zadań strategicznych, zaowocuje ograniczeniem skutków rozpoznanych problemów społecznych oraz poprawą jakości życia mieszkańców. Prognozuje się, że realizowane działania zaktywizują i zachęcą mieszkańców do udziału w rozwiązywaniu problemów dotyczących społeczności lokalnej. Osiągnięcie prognozowanych zmian będzie możliwe przy zaangażowaniu wszystkich instytucji działających na terenie Gminy, podmiotów społecznych i gospodarczych oraz przedstawicieli władz samorządu. Podsumowując, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pawłowice powinna opierać się na integracji mieszkańców, wzmacnianiu tożsamości lokalnej, wspieraniu aktywności społecznej i NGO, systemowym wsparciu grup wrażliwych, zapewnieniu bezpieczeństwa oraz rozwijaniu infrastruktury społecznej i kulturalnej. Wszystkie te działania muszą być planowane i realizowane w sposób długofalowy, aby zapewnić spójny, zrównoważony rozwój całej Gminy.

III. REALIZACJA STRATEGII

3.1 Misja i wizja Strategii

Określenie misji w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w obszarze zintegrowanej polityki społecznej, jest elementem pożądanym, pozwalającym na przedstawienie wizerunku samorządu terytorialnego w perspektywie najbliższych lat. Jest to istotne dla podmiotów zaangażowanych w realizację działań, zmierzających do poprawy jakości życia mieszkańców społeczności lokalnej i rozwiązywania problemów jednostkowych i społecznych. Sprzyja budowaniu relacji, kapitału społecznego i stanowi ważny element polityki społecznej. Misja rozwiązywania problemów społecznych dla Gminy Pawłowice została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów strategicznych.

Na tej podstawie zdefiniowano MISJĘ Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych:

MISJA Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych:

„Gmina Pawłowice jako miejsce przyjazne, podnoszące poziom i jakość życia mieszkańców, sprzyjające integracji społecznej, rozwojowi i aktywności społeczno- zawodowej i edukacyjnej mieszkańców”

Z kolei rolą wizji w obszarze zintegrowanej lokalnej polityki społecznej, jest określenie zamierzeń i aspiracji samorządu lokalnego. Wskazanie kierunków działań, jakie będą podejmowane w przyszłości. Komplementarna względem misji jest WIZJA społecznej sfery rozwoju gminy, w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, która formułowana jest następująco:

WIZJA Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych:

„Gmina Pawłowice oferująca wysoką jakość usług społecznych, przeciwdziałająca wykluczeniu społecznemu i zaspokajająca potrzeby mieszkańców”

Tak sformułowana wizja za największe wyzwanie uznaje wspomaganie potrzebujących i zagrożonych wykluczeniem społecznym, zakłada stworzenie wielopłaszczyznowego i zintegrowanego systemu wsparcia, który zachęca do wprowadzania nowych rozwiązań wspomagających rozwój polityki

społecznej Gminy. Przepisy ustawy o pomocy społecznej nakreślają działania instytucji społecznych w wymiarze ogólnym. Koncentrując się na uwarunkowaniach i możliwościach lokalnych Gminy Pawłowice można nakreślić cele trafiając w bezpośrednie potrzeby mieszkańców Gminy. Przede wszystkim, należy się skupić na konieczności zaspokojenia niezbędnych potrzeb osób i rodzin oraz umożliwić im bytowanie w warunkach odpowiadających godności człowieka doprowadzając do możliwie pełnego usamodzielnienia oraz ich integracji ze środowiskiem lokalnym. Kolejnym czynnikiem jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia oraz zapobieganie powstawania takim sytuacjom.

Wypełnienie powyżej sformułowanej misji i wizji wymaga wdrożenia wyznaczonych celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań. Zostały one przedstawione poniżej.

3.2. Cele strategiczne, operacyjne, kierunki działań

Proces dążenia do realizacji określonych powyżej wizji i misji, wymaga zdefiniowania celów strategicznych projektowanych zmian, celów operacyjnych oraz kierunków niezbędnych działań koniecznych do rozwiązywania najważniejszych zdiagnozowanych problemów społeczności lokalnej. Poniżej zostały one przedstawione w formie tabelarycznej. Do każdego celu operacyjnego wskazano kierunki działań zmierzające do jego realizacji, podmioty realizujące cel, wskaźniki osiągnięcia celu oraz źródła danych. Wskaźniki są narzędziem niezbędnym do weryfikacji efektywności i celowości realizacji poszczególnych działań strategicznych w ramach realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Pozwalają zmierzyć postęp w realizacji celów poszczególnych działań oraz stwierdzić czy działania podejmowane są skuteczne i czy przynoszą planowane efekty. Właściwe oszacowanie wartości wskaźników osiągnięcia celu jest zadaniem skomplikowanym. Trudno jest, bowiem przewidzieć na etapie przygotowywania dokumentu, jaka będzie sytuacja za kilka lat. Ponadto, realizator nie zawsze ma wpływ na stopień osiągnięcia wskaźnika. Wszystkie cele wynikają bezpośrednio z diagnozy sytuacji społecznej i przeprowadzonej analizy SWOT.

OBSZAR PRIORYTETOWY I

RODZINA I INTEGRACJA SPOŁECZNA

Współczesne wyzwania społeczne w Gminie Pawłowice w znacznym stopniu koncentrują się wokół jakości życia rodzin, które zmagają się z różnorodnymi problemami społecznymi i ekonomicznymi. Szczególnie narażone na trudności są rodziny dotknięte bezrobociem, przewlekłą chorobą, niepełnosprawnością, problemami wychowawczymi oraz uzależnieniami. Zjawiska te nie tylko obniżają standard życia poszczególnych gospodarstw domowych, ale w przypadku kumulacji prowadzą do

poważnej dezintegracji społecznej i zawodowej całych rodzin. Rodzina jest podstawową jednostką społeczną, w której kształtują się kluczowe kompetencje społeczne, postawy oraz system wartości. To w niej jednostka nabywa pierwsze doświadczenia interpersonalne, uczy się bliskości emocjonalnej, budowania więzi oraz współpracy. W sytuacji, gdy rodzina nie jest w stanie wypełniać swoich funkcji, z powodu problemów zdrowotnych, ekonomicznych czy społecznych, pojawia się ryzyko przenoszenia niekorzystnych wzorców na kolejne pokolenia. Dzieci wychowujące się w takich środowiskach częściej napotykają trudności w nauce, mają problemy wychowawcze, a w skrajnych przypadkach mogą wchodzić w konflikt z prawem. Takie zjawiska prowadzą do ograniczenia szans życiowych młodych osób i utrudniają ich pełną integrację z rynkiem pracy i społecznością lokalną.

Analiza lokalnej sytuacji społecznej wskazuje, że w Gminie Pawłowice nadal funkcjonuje ograniczona liczba instytucji wsparcia, w tym organizacji pozarządowych działających na rzecz rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym. To ogranicza możliwości prowadzenia kompleksowej i skoordynowanej pomocy społecznej, co w konsekwencji zwiększa ryzyko marginalizacji części mieszkańców. Jednocześnie obserwuje się narastającą potrzebę aktywizacji społeczności lokalnej i włączenia mieszkańców w działania na rzecz poprawy jakości życia w Gminie.

Celem strategicznym Gminy jest stworzenie systemu wsparcia, który umożliwi rodzinom w trudnej sytuacji nie tylko zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych, ale także wsparcie w zakresie edukacji, zdrowia, rozwoju osobistego oraz integracji społecznej i zawodowej. Realizacja tego celu wymaga skoncentrowania działań w kilku kluczowych celach operacyjnych:

1. **Wzmocnienie funkcji opiekuńczo-wychowawczej rodziny** – poprzez rozwój programów wsparcia rodziców i opiekunów, szkolenia oraz wsparcie psychologiczne dla rodzin.
2. **Rozwój lokalnej sieci instytucji wsparcia i współpracy międzyinstytucjonalnej** – poprzez współpracę z organizacjami pozarządowymi, podmiotami ekonomii społecznej oraz jednostkami samorządowymi w celu tworzenia kompleksowych usług wspierających rodziny.
3. **Tworzenie systemu wsparcia instytucji rodziny** – poprzez włączanie mieszkańców w procesy decyzyjne, inicjatywy społeczne, co pozwoli budować kapitał społeczny i poczucie odpowiedzialności za lokalną wspólnotę.

Realizacja powyższych działań ma na celu zmniejszenie ryzyka kumulacji niekorzystnych zjawisk społecznych, wzmocnienie spójności rodzinnej oraz zapewnienie równych szans rozwojowych dla wszystkich mieszkańców Gminy. Strategiczne podejście do problemów społecznych nie tylko poprawi bieżącą jakość życia mieszkańców, ale w dłuższej perspektywie wzmocni strukturę społeczną Gminy, wspierając trwałą integrację społeczną i zawodową jej mieszkańców.

CEL STRATEGICZNY I RODZINA I INTEGRACJA SPOŁECZNA

CEL OPERACYJNY I.1 WZMOCNIENIE FUNKCJI OPIEKUŃCZO- WYCHOWAWCZEJ RODZINY

KIERUNKI DZIAŁAŃ	REALIZATORZY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU	ŹRÓDŁA DANYCH
1. Organizacja i rozwój programów wsparcia dla rodziców i opiekunów, w tym warsztatów wychowawczych, szkoleń i doradztwa psychologicznego	OPS, placówki oświatowe	- Liczba prelekcji, szkoleń - Liczba udzielonych porad - Liczba osób objętych wsparciem	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
2. Wsparcie rodzin w zakresie radzenia sobie z problemami wychowawczymi i konfliktami wewnątrzrodzinnymi	OPS, placówki oświatowe	- Liczba prelekcji, szkoleń - Liczba udzielonych porad - Liczba osób objętych wsparciem	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
3. Rozwój poradnictwa specjalistycznego dla rodzin dotkniętych uzależnieniami, przemocą i niepełnosprawnością	Zespół Interdyscyplinarny, GKRPA, OPS, placówki oświatowe, NGO, Policja, sąd, służba zdrowia	- Liczba rodzin objętych programami wsparcia i poradnictwem psychologiczno-wychowawczym - Liczba przeprowadzonych warsztatów i szkoleń dla rodziców	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
4. Tworzenie i wspieranie grup samopomocowych dla rodziców i opiekunów	OPS, placówki oświatowe, NGO, Policja, sąd, służba zdrowia	- Liczba osób korzystających - Liczba odbytych konsultacji	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
5. Przeciwdziałanie przemocy domowej	Zespół Interdyscyplinarny, OPS, NGO, placówki oświatowe	- Liczba działań profilaktycznych - Liczba procedur „Niebieskie Karty”	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
6. Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich	OPS, placówki oświatowe, NGO, Policja, sąd, kuratorzy	- Liczba działań profilaktycznych (kampanii, szkoleń, warsztatów) realizowanych w szkołach i instytucjach lokalnych) - Liczba uczestników programów profilaktycznych i wychowawczych - Liczba placówek oświatowych realizujących programy profilaktyczne	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
7. Zapewnienie dzieciom i młodzieży alternatywnych form spędzania czasu wolnego	OPS, GOK, GOS, Gminna Biblioteka Publiczna, placówki oświatowe, NGO	- Liczba osób korzystających	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie

CEL STRATEGICZNY I RODZINA I INTEGRACJA SPOŁECZNA

CEL OPERACYJNY I.2 ROZWÓJ LOKALNEJ SIECI WSPARCIA I WSPÓŁPRACY MIĘDZYINSTYTUCJONALNEJ

	KIERUNKI DZIAŁAŃ	REALIZATORZY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU	ŹRÓDŁA DANYCH
1.	Współpraca z organizacjami pozarządowymi, instytucjami edukacyjnymi, służbą zdrowia w celu tworzenia kompleksowych usług wsparcia rodzin	OPS, placówki oświatowe, NGO, Policja, sąd, służba zdrowia	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba nowych ofert – Liczba wspólnych inicjatyw, projektów lub programów realizowanych między instytucjami 	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
2.	Tworzenie lokalnych działań integracji społecznej	OPS, GOK, GOS, GBP, placówki oświatowe, NGO	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba wydarzeń kulturalnych – Liczba inicjatyw społecznych – Liczba uczestników działań 	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
3..	Rozwój form pracy z dziećmi i młodzieżą, m.in. w ramach świetlic, zajęć edukacyjnych i kulturalnych	OPS, GOK, GOS, GBP, placówki oświatowe, NGO	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba zorganizowanych form wsparcia – Liczba uczestników 	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie

CEL OPERACYJNY I.3 TWORZENIE SYSTEMU WSPARCIA INSTYTUCJI RODZINY

	KIERUNKI DZIAŁAŃ	REALIZATORZY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU	ŹRÓDŁA DANYCH
1.	Rozwój programów profilaktycznych i edukacyjnych dla dzieci, młodzieży i rodziców	OPS, GOK, GOS, GBP, placówki oświatowe, NGO	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba programów profilaktycznych i edukacyjnych skierowanych do rodzin – Liczba dzieci korzystających ze wsparcia – Liczba rodziców korzystających ze wsparcia 	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
2.	Wzmacnianie współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz rodzin	OPS, GOK, GOS, GBP, placówki oświatowe, NGO	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba instytucji i organizacji włączonych w sieć współpracy – Liczba szkoleń i warsztatów dla pracowników instytucji wsparcia rodzin 	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie

CEL STRATEGICZNY I RODZINA I INTEGRACJA SPOŁECZNA	
GRUPY DOCELOWE:	Dzieci, młodzież, rodziny, mieszkańcy Gminy Pawłowice
TERMIN REALIZACJI:	2026 – 2032
EFEKTY I KORZYŚCI Z REALIZACJI CELU:	Wzrost integracji społecznej mieszkańców Gminy Ograniczenie przestępczości wśród młodocianych Wzrost oferty edukacyjnej dla dzieci, młodzieży i mieszkańców Gminy Zmniejszenie zjawiska przemocy domowej Zmniejszenie rozmiaru problemu uzależnień w Gminie Stworzenie dogodnych warunków rozwoju dzieci i młodzieży poprzez podnoszenie standardów opieki, wsparcia, kształcenia oraz zapewnienia atrakcyjności nauczania
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA:	Budżet gminy, powiatu, województwa, centralny Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Fundusz Pracy Fundusze zewnętrzne: m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy organizacje pozarządowe sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni)

OBSZAR PRIORYTETOWY II**WSPARCIE OSÓB STARSZYCH, NIESAMODZIELNYCH I Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ**

Wraz ze zmianami demograficznymi obserwowanymi w Gminie Pawłowice i całym regionie, rośnie liczba osób starszych, samotnych i niesamodzielnych. Wydłużenie średniej długości życia to pozytywne zjawisko cywilizacyjne, jednak niesie ze sobą również szereg wyzwań społecznych i organizacyjnych. Wzrasta zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze, zdrowotne, rehabilitacyjne oraz na działania przeciwdziałające izolacji i wykluczeniu społecznemu seniorów.

Osoby starsze i z niepełnosprawnością często doświadczają ograniczeń w codziennym funkcjonowaniu, a brak dostępu do odpowiedniego wsparcia zwiększa ryzyko ich marginalizacji. Często są to osoby mieszkające samotnie, pozbawione wsparcia rodziny lub sieci sąsiedzkiej, narażone na ubóstwo, bezradność życiową i poczucie osamotnienia. Szczególnej uwagi wymagają również osoby z niepełnosprawnością, które poza ograniczeniami zdrowotnymi zmagają się z barierami architektonicznymi, komunikacyjnymi i społecznymi utrudniającymi im pełne uczestnictwo w życiu lokalnej wspólnoty.

Gmina Pawłowice podejmuje działania wspierające seniorów i osoby z niepełnosprawnościami, jednak dynamicznie zmieniające się potrzeby społeczne wymagają stworzenia spójnego systemu opieki i integracji, obejmującego wsparcie w miejscu zamieszkania, rozwój usług środowiskowych, działania aktywizujące i włączające w życie społeczne.

Celem strategicznym w tym obszarze jest zapewnienie osobom starszym, niesamodzielnym i z niepełnosprawnością godnych warunków życia, bezpieczeństwa i aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym, poprzez rozwój usług opiekuńczych, integracyjnych oraz wspieranie rodzin i opiekunów.

Realizacja tego celu wymaga skoncentrowania działań w kilku kluczowych celach operacyjnych:

1. **Stworzenie sprawnego systemu wsparcia dla osób starszych, niesamodzielnych i z niepełnosprawnością**- ma na celu budowę zintegrowanego, sprawnego i efektywnego systemu wsparcia, który umożliwi osobom starszym, niesamodzielnym i z niepełnosprawnościami korzystanie z kompleksowej pomocy w miejscu zamieszkania.
2. **Podnoszenie świadomości społeczeństwa o potrzebach i problemach ludzi starszych, niesamodzielnych i z niepełnosprawnościami**- zakłada budowanie pozytywnego wizerunku starości, promowanie postaw szacunku, empatii i solidarności międzypokoleniowej. Społeczeństwo gminy powinno być świadome wyzwań, z jakimi mierzą się osoby starsze i z niepełnosprawnościami, a także znać sposoby wspierania ich w codziennym życiu.
3. **Stworzenie osobom starszym, niesamodzielnym i z niepełnosprawnościami warunków do aktywnego i bezpiecznego życia**- cel ten zakłada podejmowanie działań na rzecz poprawy

jakości życia seniorów i osób z niepełnosprawnościami poprzez tworzenie warunków do aktywności społecznej, fizycznej i kulturalnej.

Realizacja tych celów wymaga zintegrowanego podejścia, opartego na współpracy instytucji samorządowych, organizacji pozarządowych, służb społecznych, ochrony zdrowia oraz samych mieszkańców gminy. Kluczowym czynnikiem sukcesu będzie rozwój usług opiekuńczych i asystenckich, wsparcie rodzin w opiece nad osobami zależnymi, a także eliminowanie barier architektonicznych, komunikacyjnych i społecznych. Działania te mają prowadzić do poprawy jakości życia osób wymagających wsparcia, przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz wzmocnienia lokalnej solidarności i więzi międzypokoleniowych. W perspektywie długoterminowej strategia zakłada budowę społeczności przyjaznej seniorom i osobom z niepełnosprawnościami, w której każda osoba – niezależnie od wieku i stanu zdrowia – może czuć się bezpieczna, potrzebna i aktywna.

CEL STRATEGICZNY II**ZINTEGROWANY SYSTEM POMOCY OSOBOM STARSZYM, NIESAMODZIELNYM I Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI****CEL OPERACYJNY II.1****STWORZENIE SPRAWNEGO SYSTEMU WSPARCIA DLA OSÓB STARSZYCH, NIESAMODZIELNYCH I Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI**

KIERUNKI DZIAŁAŃ		REALIZATORZY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU	ŹRÓDŁA DANYCH
1.	Rozwijanie usług z zakresu profilaktyki i świadczeń socjalnych dla osób starszych, niesamodzielnych i z niepełnosprawnościami	OPS, samorząd gminny, NGO	– Liczba udzielonych świadczeń – Liczba osób objętych wsparciem	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
2.	Rozwój systemu wsparcia pozainstytucjonalnego na rzecz osób starszych, niesamodzielnych i z niepełnosprawnościami	OPS, samorząd gminny, NGO, służba zdrowia	– Liczba osób objętych wsparciem	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
3.	Realizacja przedsięwzięć wspomagających osoby starsze w samodzielnym zaspokajaniu potrzeb, zmniejszających skalę ich uzależnienia od otoczenia i instytucjonalnej pomocy	OPS, samorząd gminny, NGO, Policja, sąd, służba zdrowia	– Liczba osób objętych wsparciem	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
4.	Tworzenie warunków umożliwiających włączenie potencjału rodziny, znajomych i bliskiego otoczenia w działania wspierające osoby starsze, niesamodzielne i z niepełnosprawnościami	OPS, placówki oświatowe, samorząd gminny, NGO, Policja, sąd, służba zdrowia	– Liczba rodzin objętych wsparciem	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
5.	Diagnoza i monitoring sytuacji osób starszych oraz z niepełnosprawnościami i ich rodzin	OPS, samorząd gminny, NGO, Policja, sąd, służba zdrowia	– Liczba rodzin zdiagnozowanych do wsparcia – Liczba rodzin objętych wsparciem	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie

CEL OPERACYJNY II.2**PODNOSZENIE ŚWIADOMOŚCI SPOŁECZEŃSTWA O POTRZEBACH I PROBLEMACH LUDZI STARSZYCH, NIESAMODZIELNYCH I Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI**

KIERUNKI DZIAŁAŃ		REALIZATORZY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU	ŹRÓDŁA DANYCH
1.	Inicjowanie kampanii na rzecz podnoszenia poziomu wiedzy i społecznej akceptacji osób starszych, niesamodzielnych i z niepełnosprawnościami	OPS, samorząd gminny, NGO, Policja, sąd, służba zdrowia	– Liczba spotkań – Liczba uczestników – Liczba materiałów promocyjnych – Liczba kampanii	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie

CEL STRATEGICZNY II**ZINTEGROWANY SYSTEM POMOCY OSOBOM STARSZYM, NIESAMODZIELNYM I Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI**

2.	Wspieranie akcji promujących zdrowy styl życia oraz realizacja kampanii na rzecz tworzenia warunków do rozwijania aktywności fizycznej i umysłowej seniorów	OPS, placówki oświatowe, samorząd gminny, NGO, Policja, sąd, służba zdrowia	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba kampanii – Liczba zorganizowanych spotkań – Liczba uczestników 	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
----	---	---	---	--

CEL OPERACYJNY II.3**STWORZENIE OSOBOM STARSZYM, NIESAMODZIELNYM I Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ WARUNKÓW DO AKTYWNEGO UCZESTNICTWA W ŻYCIU SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ**

KIERUNKI DZIAŁAŃ		REALIZATORZY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU	ŹRÓDŁA DANYCH
1.	Aktywizacja i integracja społeczna osób starszych, niesamodzielnych i z niepełnosprawnością poprzez organizację klubów seniora/dziennych domów pobytu/zajęć integracyjno-aktywizujących/innych form wsparcia	OPS, samorząd gminny, NGO, Policja, sąd, służba zdrowia	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba funkcjonujących klubów seniora/ dziennych domów pobytu/zajęć integracyjno-aktywizujących/innych form – Liczba uczestników zajęć integracyjnych i aktywizujących 	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
2.	Rozwijanie i promowanie programów prozdrowotnych, edukacyjnych i kulturalnych dla osób starszych niesamodzielnych i z niepełnosprawnością	OPS, samorząd gminny, NGO, Policja, sąd, służba zdrowia	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba zajęć – Liczba osób korzystających z zajęć 	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
3.	Organizacja wydarzeń międzypokoleniowych i integracyjnych ze społeczeństwem oraz aktywne uczestnictwo w realizacji programów mających bezpośredni wpływ na warunki życia seniorów, osób niesamodzielnych i z niepełnosprawnością	OPS, placówki oświatowe, samorząd gminny, NGO, Policja, sąd, służba zdrowia	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba osób starszych, niesamodzielnych, z niepełnosprawnością biorąca udział w aktywnej integracji 	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie

GRUPY DOCELOWE:	Seniorzy, Osoby niesamodzielne, Osoby z niepełnosprawnością, Rodziny osób starszych, niesamodzielnych z niepełnosprawnością, Otoczenie osób starszych, niesamodzielnych i z niepełnosprawnością
TERMIN REALIZACJI:	2026 – 2032
EFEKTY I KORZYŚCI Z REALIZACJI CELU:	lepsza jakość funkcjonowania osób starszych, niesamodzielnych i z niepełnosprawnością w środowisku lokalnym efektywniejszy udział osób starszych, niesamodzielnych i z niepełnosprawnością w życiu społecznym wyższy standard świadczonych usług rozszerzenie współpracy instytucji i organizacji działających w zakresie pomocy osobom starszym, niesamodzielnym i z niepełnosprawnością ograniczenie skutków starości i niepełnosprawności poprzez promocję działań profilaktycznych i podnoszenia poziomu wiedzy w społeczności lokalnej

CEL STRATEGICZNY II

ZINTEGROWANY SYSTEM POMOCY OSOBOM STARSZYM, NIESAMODZIELNYM I Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA:

Budżet gminy, powiatu, województwa, centralny
Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
Fundusz Pracy
Fundusze zewnętrzne: m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy
organizacje pozarządowe
sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni)

OBSZAR PRIORYTETOWY III**PRZECIWDZIAŁANIE UBÓSTWU I WYKLUCZENIU
SPOŁECZNEMU**

Zjawisko ubóstwa i wykluczenia społecznego jest jednym z najpoważniejszych wyzwań społecznych, z jakimi mierzy się współczesne społeczeństwo, w tym również Gmina Pawłowice. Pomimo poprawiającej się sytuacji gospodarczej, nadal istnieją grupy osób i rodzin, które pozostają w trudnym położeniu materialnym, zawodowym i społecznym. Do najczęściej dotkniętych należą osoby długotrwale bezrobotne, rodziny wielodzietne, osoby z niepełnosprawnościami, seniorzy o niskich dochodach, a także osoby doświadczające bezdomności lub zagrożone utratą mieszkania. Ubóstwo ma charakter wielowymiarowy, obejmuje nie tylko brak środków finansowych, ale także ograniczony dostęp do edukacji, zatrudnienia, ochrony zdrowia, kultury i usług publicznych. W konsekwencji prowadzi to do wykluczenia społecznego, czyli sytuacji, w której jednostka lub rodzina traci możliwość pełnego uczestnictwa w życiu społecznym i gospodarczym. Skuteczna walka z ubóstwem wymaga działań systemowych, które obejmują zarówno bezpośrednie wsparcie materialne i usługowe, jak i działania aktywizujące i profilaktyczne, umożliwiające trwałe wychodzenie z kryzysu życiowego. Szczególnego znaczenia nabiera również rozwój i modernizacja infrastruktury pomocy społecznej w tym Ośrodka Pomocy Społecznej w Pawłowicach, które umożliwi rozwój form wsparcia dla najbardziej potrzebujących mieszkańców Gminy. Kluczowym warunkiem skuteczności działań jest także podnoszenie kwalifikacji kadr pracujących z osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym, pracowników socjalnych, asystentów rodzin, terapeutów, psychologów i koordynatorów usług społecznych.

Realizacja tego celu głównego wymaga skoncentrowania działań w kilku kluczowych celach operacyjnych:

1. **Wzmacnianie kompetencji i profesjonalizacji kadr pomocy społecznej**- realizacja skutecznej polityki społecznej wymaga odpowiednio przygotowanych kadr. Pracownicy socjalni, asystenci rodziny, psycholodzy, pedagodzy, doradcy zawodowi i koordynatorzy usług muszą dysponować szerokimi kompetencjami merytorycznymi i interpersonalnymi. Ich rozwój zawodowy przekłada się bezpośrednio na skuteczność działań pomocowych.
2. **Rozwój zintegrowanego systemu pomocy społecznej i infrastruktury usług społecznych**- Celem jest stworzenie nowoczesnego, elastycznego systemu wsparcia, który pozwoli skutecznie reagować na złożone potrzeby osób i rodzin w kryzysie. Wymaga to zarówno rozwoju oferty usług społecznych, jak i modernizacji infrastruktury instytucjonalnej – w tym w

szczegółności modernizacji Ośrodka Pomocy Społecznej w Pawłowicach, które ciągle dostosowuje i rozszerza swoją ofertę pomocy dla mieszkańców Gminy.

- 3. Wsparcie rodzin i osób w kryzysie życiowym, zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym-** działania w tym zakresie powinny obejmować zarówno doraźną pomoc materialną, jak i długofalowe wsparcie ukierunkowane na usamodzielnienie. Istotne jest tworzenie indywidualnych ścieżek wychodzenia z kryzysu, obejmujących pracę socjalną, doradztwo i aktywizację zawodową.

Realizacja działań w obszarze przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu ma kluczowe znaczenie dla budowy spójnej, solidarnej i aktywnej wspólnoty lokalnej. Wymaga zintegrowanego podejścia, opartego na współpracy instytucji, nowoczesnej infrastrukturze i kompetentnych kadrach. Rozwój Ośrodka Pomocy Społecznej w Pawłowicach, wzmocnienie jego funkcji koordynacyjnych oraz profesjonalizacja pracowników pomocy społecznej stanowią podstawę efektywnego systemu przeciwdziałania wykluczeniu. Dzięki temu każda osoba, niezależnie od sytuacji życiowej, ma dostęp do wsparcia, szans rozwoju i poczucia bezpieczeństwa.

CEL STRATEGICZNY III**PRZECIWDZIAŁANIE UBÓSTWU I WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU****CEL OPERACYJNY III.1****WZMACNIANIE KOMPETENCJI I PROFESJONALIZACJI KADR POMOCY SPOŁECZNEJ**

KIERUNKI DZIAŁAŃ		REALIZATORZY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU	ŹRÓDŁA DANYCH
1.	Systematyczne szkolenia i doskonalenie zawodowe pracowników systemu pomocy społecznej	OPS, ZI, GKRPA	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba szkoleń członków ZI i GKRPA – Liczba pracowników objętych szkoleniami lub doskonaleniem zawodowym 	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
2.	Wspieranie działań i programów aktywizacji społecznej i zawodowej w pokonywaniu bezradności klientów pomocy społecznej	OPS, samorząd gminny, NGO, Policja, sąd, służba zdrowia	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba zrealizowanych lub wspartych w realizacji programów – Liczba zorganizowanych działań promocyjnych 	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
3.	Wspieranie działań w zakresie pomocy prawnej lub psychologicznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	OPS, ZI, GKRPA, samorząd gminny, NGO	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba osób korzystających – Liczba odbytych konsultacji 	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie

CEL OPERACYJNY III.2**ROZWÓJ ZINTEGOWANEGO SYSTEMU POMOCY SPOŁECZNEJ I INFRASTRUKTURY USŁUG SPOŁECZNYCH**

KIERUNKI DZIAŁAŃ		REALIZATORZY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU	ŹRÓDŁA DANYCH
1.	Rozbudowa oferty usług społecznych świadczonych przez system pomocy (poradnictwo/wsparcie psychologiczne/prawne/rodzinne /mediacje/aktywizacja zawodowa/inne)	OPS, samorząd gminny, NGO, Policja, sąd, służba zdrowia	– Liczba uczestników	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
3.	Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie działań profilaktycznych i interwencyjnych	OPS, samorząd gminny, NGO	– Liczba podjętych działań	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
4.	Organizacja klubów samopomocy/świetlic/grup wsparcia/spotkań dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	OPS, samorząd gminny, NGO	– Liczba uczestników	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie

CEL OPERACYJNY III.3**WSPARCIE RODZIN I OSÓB W KRYZYSIE ŻYCIOWYM, ZAGROŻONYCH UBÓSTWEM I WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM**

CEL STRATEGICZNY III				
PRZECIWDZIAŁANIE UBÓSTWU I WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU				
KIERUNKI DZIAŁAŃ		REALIZATORZY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU	ŹRÓDŁA DANYCH
1.	Świadczenie pomocy finansowej, rzeczowej i usługowej dla rodzin i osób w trudnej sytuacji życiowej	OPS, samorząd gminny, NGO	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba osób objęta wsparciem – Liczba przyznanych zasiłków – Liczba przyznanych usług 	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
2.	Podejmowanie wśród osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej działań edukacyjnych służących poprawie ich położenia oraz zapobieganiu zjawisku dziedziczenia bezrobocia i biedy	OPS, samorząd gminny, NGO	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba osób objętych pracą socjalną – Liczba osób korzystających ze wsparcia specjalistów 	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
3.	Prowadzenie profilaktyki uzależnień skupiającej się na czynnikach chroniących, prawidłowych więzach rodzinnych, przynależności do pozytywnych grup, umiejętnościach społecznych	OPS, GKRPA, ZI, samorząd gminny, NGO, służba zdrowia	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba osób objęta wsparciem 	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
4.	Pomoc rodzinom dotkniętym problemem ubóstwa oraz związaną z tym bezradnością w prowadzeniu gospodarstwa domowego	OPS, samorząd gminny, NGO, sąd, służba zdrowia	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba osób objętych wsparciem 	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
5.	Udzielanie pomocy dzieciom pochodzącym z rodzin ubogich, m.in. poprzez prowadzenie dożywiania w szkołach, pomoc stypendialną	OPS, placówki oświatowe, samorząd gminny, NGO	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba dzieci korzystających ze wsparcia – Liczba udzielonych stypendiów 	Dokumentacja podmiotów realizujących zadanie
GRUPY DOCELOWE:		Osoby wykluczone społecznie bądź zagrożone wykluczeniem społecznym		
TERMIN REALIZACJI:		2026 – 2032		
EFEKTY I KORZYŚCI Z REALIZACJI CELU:		Zmniejszeniem skali wykluczenia społecznego Podjęcie współpracy międzyinstytucjonalnej oraz współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie walki z ubóstwem i wykluczenie społecznym Przeciwdziałanie powielaniu przez młodzież niepożądanych postaw społecznych Zwiększenie aktywizacji społecznej mieszkańców gminy		
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA:		Budżet gminy, powiatu, województwa, centralny Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Fundusz Pracy Fundusze zewnętrzne: m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy organizacje pozarządowe		

CEL STRATEGICZNY III
PRZECIWDZIAŁANIE UBÓSTWU I WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU

sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni)

3.3. Harmonogram, monitoring i ewaluacja Strategii

Harmonogram wdrażania Strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pawłowice na lata 2026- 2032 obejmuje zasięgiem czasowym okres siedmiu najbliższych lat i zakłada ciągłość w realizacji wytyczonych kierunków działań z zachowaniem wymogu wprowadzania niezbędnych zmian dostosowawczych, wynikających z aktualnej sytuacji ekonomicznej i społecznej w kolejnych latach.

Cele strategiczne wyznaczone w niniejszym opracowaniu dotyczą najistotniejszych problemów występujących w Gminie. Rozwijanie i utrzymywanie systemu pomocy wymaga zintegrowanych działań wszelkich instytucji oraz organizacji pozarządowych, wolontariuszy, jak i samych zainteresowanych.

Harmonogram wdrażania niniejszej Strategii obejmuje:

ETAP	Działanie	Termin
ETAP I	Podjęcie Uchwały przez Radę Gminy Pawłowice o przyjęciu do realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pawłowice na lata 2026-2032	I kwartał 2026 r.
ETAP II	Koordinacja realizacji działań objętych Strategią	2026r. –2032r.
ETAP III	Uzupełnianie Strategii o nowe zadania i programy	sukcesywnie wedle potrzeb w okresie wdrażania Strategii 2026r.- 2032r.
ETAP IV	Monitoring Strategii	sukcesywnie w okresie realizacji Strategii 2026r.- 2032r
ETAP V	Końcowa ewaluacja Strategii	III kwartał 2033r.

Monitoring Strategii

Realizacja zapisów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych podlega systematycznej ocenie i modyfikacji kierunków działań w przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych. Za monitoring odpowiedzialne będą podmioty wskazane jako realizatorzy poszczególnych działań w obszarach priorytetowych, natomiast podmiotem koordynującym działania i w rezultacie przedstawiającym informację o stanie realizacji Strategii będzie Ośrodek Pomocy Społecznej w Pawłowicach.

Końcowa ewaluacja Strategii

Raport z ewaluacji końcowej zostanie opracowany w roku 2033, po zakończeniu realizacji obecnego programu, i posłuży samorządowi Gminy Pawłowice do oceny skuteczności podejmowanych działań oraz stopnia realizacji celów społecznych. Jednocześnie, w roku 2032 zostaną rozpoczęte prace nad nowym programem, tak aby mógł on zostać przyjęty i wdrożony od początku roku 2033, zapewniając ciągłość prowadzonej polityki społecznej.

Raport będzie opierać się o mierzalne i obserwowalne – przede wszystkim ilościowe zmienne, które zostały wykorzystane przy formułowaniu celów strategicznych. Ewaluacja końcowa umożliwi ocenę, w jakim stopniu założone cele strategiczne i działania były dobrze zaplanowane i na ile efektywnie były realizowane.

Końcowa ewaluacja Strategii pozwoli ocenić w jakim stopniu założone wartości będą zrealizowane oraz ukaże realne nakłady finansowe, co w efekcie końcowym pozwoli odpowiedzieć na pytanie czy założone kierunki działań były odpowiednio zaplanowane.

Odgórnie kształtowana polityka w zakresie pomocy społecznej określa kierunki działania, przygotowuje koncepcje, opracowuje mechanizmy, wskazuje narzędzia, kolejno monitoruje ich wdrażanie. Jednak charakterystyka problemów społecznych jest różna jak i samo podejście do ich rozwiązywania. Każda gmina ma swoje specyficzne uwarunkowania. Koniecznością jest ciągłe przystosowywanie się do zmieniającego się otoczenia, przepisów prawnych, jak i do ciągle rosnących potrzeb i oczekiwań ze strony potencjalnych odbiorców wsparcia.

Zmiany w Strategii

Wobec potencjalnych zmian zarówno w wymiarze ogólnokrajowym, regionalnym i lokalnym, spowodowanych czynnikami zewnętrznymi i wewnętrznymi, niniejsza Strategia może ulec pewnym zmianom bądź uzupełnieniom w drodze stosownej Uchwały Rady Gminy Pawłowice. W szczególności Strategia może zostać zmieniona czy uzupełniona na wniosek Wójta Gminy Pawłowice, Radnych Gminy Pawłowice lub Dyrektora Ośrodka Pomocy Społecznej w Pawłowicach. Przesłankami do wprowadzenia zmian mogą być wnioski lub sugestie funkcjonujących w Gminie organizacji społecznych, podmiotów gospodarczych, lub poszczególnym mieszkańców.

3.4. Ramy finansowe

Określone niniejszą Strategią cele i działania w zakresie rozwiązywania problemów społecznych wymagają określonych źródeł finansowania. Analizując obecną sytuację finansów publicznych w związku z trwającą wojną na Ukrainie, inflacją trudno jest określać konkretne założenia budżetowe na najbliższe lata realizacji Strategii tj. 2026-2032. Skuteczność działań zależy, zarówno od posiadanych środków finansowych jak i efektywności w ich dalszym pozyskiwaniu. Strategia jest podstawą skutecznego pozyskiwania środków finansowych z budżetu państwa i funduszy Unii Europejskiej na realizację projektów ze sfery społecznej, dla których stanowi potencjalne uzasadnienie.

Ramy finansowe pokazują skalę pożądanego zaangażowania finansowego w realizację przedsięwzięć w poszczególnych obszarach rozwoju społeczno-gospodarczego oraz planowane kwoty środków finansowych przeznaczanych na zadania wynikające z niniejszej Strategii w najbliższych siedmiu latach. Poniżej znajduje się szacunkowe określenie wysokości środków zaplanowanych na poszczególne cele oraz określenie tempa wzrostu wysokości środków wydawanych przez cały okres realizacji Strategii. W dłuższej perspektywie czasowej dokładne określenie kwot przeznaczanych na konkretne działania jest trudne. Dokonując szacunku ram finansowych niniejszej Strategii oparto się na danych źródłowych Gminy Pawłowice - Uchwale Nr XVIII/162/2025 Rady Gminy Pawłowice z dnia 16 grudnia 2025 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Pawłowice na rok 2026. Ramy finansowe sporządzono z podziałem na działy i rozdziały finansowe uwzględniając wydatki budżetu Gminy Pawłowice na działania rozwiązujące problemy społeczne wynikające z realizacji niniejszej Strategii. W obliczeniach szacunku dla lat 2026-2032 wzięto pod uwagę proporcję wzrostu budżetu na poziomie 2,4% (miesięczny wskaźnik wzrostu inflacji (CPI) według danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) z grudnia 2025 roku.

Tabela 16- Ramy finansowe dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pawłowice na lata 2026-2032 w podziale na klasyfikację budżetową

Dział	Rozdział	Nazwa rozdziału	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
851		Ochrona zdrowia	1 192 553,00	1 221 174,27	1 250 482,45	1 280 494,03	1 311 225,89	1 342 695,31	1 374 920,00
	85121	Lecznictwo ambulatoryjne	525 000,00	537 600,00	550 502,40	563 714,46	577 243,60	591 097,45	605 283,79
	85153	Zwalczanie narkomanii	16 000,00	16 384,00	16 777,22	17 179,87	17 592,19	18 014,40	18 446,74
	85154	Przeciwdziałanie alkoholizmowi	636 550,00	651 827,20	667 471,05	683 490,36	699 894,13	716 691,59	733 892,18
	85195	Izby wytrzeźwień	14 000,00	14 336,00	14 680,06	15 032,39	15 393,16	15 762,60	16 140,90
	85195	Pozostała działalność	1 003,00	1 027,07	1 051,72	1 076,96	1 102,81	1 129,28	1 156,38
852		Pomoc społeczna	4 537 825,00	4 646 732,80	4 758 254,39	4 872 452,49	4 989 391,35	5 109 136,74	5 231 756,03
	85205	Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej	75 250,00	77 056,00	78 905,34	80 799,07	82 738,25	84 723,97	86 757,34
	85213	Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej oraz za osoby uczestniczące w zajęciach w centrum integracji społecznej	18 723,00	19 172,35	19 632,49	20 103,67	20 586,16	21 080,22	21 586,15
	85214	Zasiłki okresowe, celowe i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	796 576,00	815 693,82	835 270,48	855 316,97	875 844,57	896 864,84	918 389,60
	85215	Dodatki mieszkaniowe	315 000,00	322 560,00	330 301,44	338 228,67	346 346,16	354 658,47	363 170,27
	85216	Zasiłki stałe	182 729,00	187 114,50	191 605,24	196 203,77	200 912,66	205 734,56	210 672,19
	85219	Ośrodki pomocy społecznej	2 416 412,00	2 474 405,89	2 533 791,63	2 594 602,63	2 656 873,09	2 720 638,05	2 785 933,36
	85220	Jednostki specjalistycznego poradnictwa, mieszkania treningowe i wspomagane oraz ośrodki interwencji kryzysowej	10 000,00	10 240,00	10 485,76	10 737,42	10 995,12	11 259,00	11 529,22
	85228	Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	255 614,00	261 748,74	268 030,71	274 463,44	281 050,57	287 795,78	294 702,88
	85230	Pomoc w zakresie dożywiania	94 950,00	97 228,80	99 562,29	101 951,79	104 398,63	106 904,20	109 469,90
	85295	Pozostała działalność	372 571,00	381 512,70	390 669,01	400 045,07	409 646,15	419 477,65	429 545,12
854		Edukacyjna opieka wychowawcza	297 700,00	304 844,80	312 161,08	319 652,94	327 324,61	335 180,40	343 224,73
	85404	Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka	110 000,00	112 640,00	115 343,36	118 111,60	120 946,28	123 848,99	126 821,37

	85415	Pomoc materialna dla uczniów o charakterze socjalnym	23 500,00	24 064,00	24 641,54	25 232,93	25 838,52	26 458,65	27 093,66
	85416	Pomoc materialna dla uczniów o charakterze motywacyjnym	164 200,00	168 140,80	172 176,18	176 308,41	180 539,81	184 872,76	189 309,71
855		Rodzina	7 369 620,00	7 546 490,88	7 727 606,66	7 913 069,22	8 102 982,88	8 297 454,47	8 496 593,38
	85501	Świadczenia wychowawcze	6 500,00	6 656,00	6 815,74	6 979,32	7 146,83	7 318,35	7 493,99
	85502	Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	6 180 486,00	6 328 817,66	6 480 709,29	6 636 246,31	6 795 516,22	6 958 608,61	7 125 615,22
	85503	Karta Dużej Rodziny	1 300,00	1 331,20	1 363,15	1 395,86	1 429,37	1 463,67	1 498,80
	85504	Wspieranie rodziny	863 215,00	883 932,16	905 146,53	926 870,05	949 114,93	971 893,69	995 219,14
	85513	Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia rodzinne oraz za osoby pobierające zasiłki dla opiekunów	30 119,00	30 841,86	31 582,06	32 340,03	33 116,19	33 910,98	34 724,84
	85516	System opieki nad dziećmi w wieku do 3 lat	288 000,00	294 912,00	301 989,89	309 237,65	316 659,35	324 259,17	332 041,39
RAZEM			25 602 843,00	26 217 311,23	26 846 526,70	27 490 843,34	28 150 623,58	28 826 238,55	29 518 068,27

źródło: Gmina Pawłowice

Wykonywanie zadań publicznych nie może wynikać z rocznych czy kadencyjnych planów działania, lecz ze spójnych i kompleksowych ustaleń długookresowych. Każda decyzja podejmowana w Gminie w ramach zarządzania strategicznego czy operacyjnego, wiąże się z koniecznością poniesienia określonych nakładów finansowych. Programy i projekty powinny cechować efektywność, skuteczność i celowość. Mogą być one przyjmowane stosownymi uchwałami przez Radę Gminy i w zależności od charakteru, realizowane w okresach rocznych, krótszych bądź wpisane w wieloletnią prognozę finansową.

Ramy finansowe oraz cały dokument niniejszej Strategii winien być aktualizowany i dostosowywany do zmieniających się potrzeb. Zważywszy na 7- letni okres trwania Strategii nie wszystko można przewidzieć. Zachodzące gwałtowne zmiany społeczne i gospodarcze są tego najlepszym przykładem. Na każdym etapie realizacji niniejszej Strategii możliwa jest jej modyfikacja, aktualizacja oraz dostosowanie do potrzeb.

Na źródła finansowania, z których będą mogły być przeznaczone środki finansowe na realizację niniejszej Strategii składają się między innymi:

- budżet Gminy Pawłowice,
- budżet Powiatu Pszczyńskiego,
- budżet Samorządu Województwa,
- środki Funduszu Pracy,
- środki z budżetu Państwa w tym m.in.:
- środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich,
- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej,
- „Środki Unii Europejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem Europejskiego Funduszu Społecznego Plus i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- środki w ramach innych zagranicznych instrumentów finansowych,
- projekty konkursowe w ramach środków z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej,
- środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe, które niejednokrotnie mają szersze możliwości ubiegania się o zewnętrzne środki finansowe.

Możliwości zewnętrznego wsparcia finansowego rozwoju gminy zależą od: wielkości środków przeznaczonych przez Unię Europejską na wsparcie rozwoju społecznego w Polsce, potencjału absorpcyjnego poszczególnych organizacji społecznych i instytucji, zdolności przygotowania i realizacji konkretnych projektów dla Gminy Pawłowice w sferze społecznej.

Spis tabel, wykresów i grafik

<i>Tabela 1- Liczba zawartych małżeństw i małżeństw na 1000 ludności w latach 2016-2024.....</i>	<i>26</i>
<i>Tabela 2- Wykaz podmiotów ekonomii społecznej działających na terenie Gminy Pawłowice.....</i>	<i>33</i>
<i>Tabela 3- Liczba izb, powierzchni użytkowej mieszkań, przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkań i przeciętnej powierzchni użytkowej na 1 osobę w Gminie Pawłowice w latach 2014-2024.....</i>	<i>36</i>
<i>Tabela 4- Zestawienie szkół i placówek oświatowych działających na terenie Gminy Pawłowice .....</i>	<i>38</i>
<i>Tabela 5- Liczba i rodzaj przestępstw na terenie Gminy Pawłowice w latach 2022-2024.....</i>	<i>45</i>
<i>Tabela 6- Liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu w Gminie Pawłowice w latach 2022-2024.....</i>	<i>46</i>
<i>Tabela 7- Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w Gminie Pawłowice w latach 2019- 2024.....</i>	<i>53</i>
<i>Tabela 8- Powody objęcia rodzin pomocą społeczną w Gminie Pawłowice w latach 2019- 2024.....</i>	<i>53</i>
<i>Tabela 9- Liczba rodzin, dzieci w rodzinach, asystentów rodziny, dzieci pozostających w placówkach opiekuńczo- wychowawczych i koszt utrzymania dzieci w tych placówkach w Gminie Pawłowice w latach 2020-2024.....</i>	<i>55</i>
<i>Tabela 10- Liczba osób i kwota świadczeń przyznanych na podstawie ustawy o pomocy społecznej w Gminie Pawłowice w latach 2022-2024.....</i>	<i>58</i>
<i>Tabela 11- Kwota wypłaconych zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami w Gminie Pawłowice w latach 2019-2024.....</i>	<i>59</i>
<i>Tabela 12- Liczba Niebieskich Kart wszczętych przez uprawnione podmioty w latach 2019-2024.....</i>	<i>64</i>
<i>Tabela 13. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Pawłowice w latach 2022-2024.....</i>	<i>65</i>
<i>Tabela 14- Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową w Gminie Pawłowice w latach 2022-2024.....</i>	<i>66</i>
<i>Tabela 15- Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych (dane szacunkowe wg KCPU).....</i>	<i>67</i>
<i>Tabela 16- Ramy finansowe dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pawłowice na lata 2026-2032 w podziale na klasyfikację budżetową.....</i>	<i>93</i>
<i>Wykres 3- Liczba ludności Gminy Pawłowice w latach 2014-2024.....</i>	<i>23</i>
<i>Wykres 4- Prognozowana liczba ludności Gminy Pawłowice w latach 2030,2035, 2040, 2045, 2050, 2055, 2060.....</i>	<i>24</i>

Wykres 3- Ludność Gminy Pawłowice wg demograficznych grup wieku w latach 2014-2024.....	24
Wykres 4- Współczynnik obciążenia demograficznego i odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem w latach 2014-2024.....	25
Wykres 5- Piramida wieku mieszkańców Gminy Pawłowice w 2023 roku.....	25
Wykres 6- Przyrost naturalny ogółem w latach 2016-2024.....	26
Wykres 7- Liczba podmiotów wg klas wielkości w latach 2014-2024.....	29
Wykres 8- Udział bezrobotnych w % zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci w latach 2014-2024.....	30
Wykres 9- Liczba bezrobotnych mieszkańców Gminy Pawłowice w podziale na płeć w latach 2014-2024.....	31
Wykres 10- Liczba i kategorie bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w latach 2014-2024.....	31
Wykres 11- Ilość budynków mieszkalnych w Gminie Pawłowice w latach 2014-2024.....	35
Wykres 12- Liczba i kwota udzielonych dodatków mieszkaniowych w latach 2014-2024.....	37
Wykres 13- Liczba udzielonych porad w ramach ambulatoryjnej i podstawowej opieki zdrowotnej ogółem w latach 2014-2024.....	44
Grafika 1- Gmina Pawłowice zdjęcie z lotu ptaka.....	22
Grafika 2- Gmina Pawłowice- zarys ogólny.....	22